

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XV/118/2016
Rady Miasta Radziejów z dnia 28 października 2016 r.
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Radziejów
na lata 2016-2022

Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022

Wrzesień, 2016 r.

Zamawiający:

Gmina Miasto Radziejów
ul. Kościuszki 20/22
88-200 Radziejów

Wykonawca:

Green Key
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Andrzej Karkowski
mgr Wojciech Pająk
mgr Joanna Walkowiak

Wrzesień, 2016 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	5
1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	5
1.2. POTRZEBA , CEL I METODYKA OPRACOWANIA	5
II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA	7
2.1. DANE ADMINISTRACYJNE	7
2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	9
2.3. SPOŁECZEŃSTWO	9
2.3.1. Liczba ludności i jej rozmieszczenie	9
2.3.2. Przyrost naturalny	11
2.3.3. Struktura ekonomiczna	11
2.3.4. Rynek pracy	13
2.3.5. Zaplecze społeczne	15
2.3.5.1. Gospodarka mieszkaniowa, mienie komunalne	15
2.3.5.2. Opieka zdrowotna	15
2.3.5.3. Opieka społeczna	15
2.3.5.4. Wykształcenie i oświata	17
2.3.6. BEZPIECZEŃSTWO	19
2.3.7. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA LUDNOŚCI I SPORT	21
2.4. UŻYTKOWANIE TERENU	23
2.5. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW, W TYM ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	24
2.6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	24
2.7. ROLNICTWO	28
2.8. WALORY TURYSTYCZNE	28
2.9. KULTURA	28
2.10. DZIEDZICTWO KULTUROWE	29
2.10.1. Rys historyczny Miasta Radziejów	29
2.10.2. Wykaz zabytków nieruchomości	31
2.11. ANALIZA POTENCJAŁU MIASTA W KONTEKŚCIE RELACJI Z OTOCZENIEM	31
III. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA MIASTA.....	31
3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	32
3.2. ELEKTROENERGETYKA	32
3.2.1. Źródła energii odnawialnej	34
3.3. ŁĄCZNOŚĆ	35
3.4. GAZOWNICTWO	36
3.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	38
3.6. KOMUNIKACJA	39
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE	41
IV. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	42
4.1. RZEŻBA TERENU	42
4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA	42
4.2.1. Surowce mineralne	43
4.3. WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE	43
4.4. KLIMAT	46
4.5. FAUNA I FLORA	46
4.5.1. Przyroda chroniona i jej zasoby	47
4.6. ZAGROŻENIA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH	47
V. ANALIZA SWOT	49
5.1. ANALIZA SWOT DLA MIASTA RADZIEJÓW	50

VI. ZAŁOŻENIA STRATEGII.....	54
6.1. WPROWADZENIE	54
6.2. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO	58
6.3. OKREŚLENIE MISJI MIASTA.....	65
6.4. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RADZIEJÓW	66
VII. ANALIZA BUDŻETU MIASTA	72
7.1. KOSZTY REALIZACJI I SYSTEM FINANSOWANIA STRATEGII - PLAN FINANSOWY REALIZACJI STRATEGII	74
7.2. KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ	75
VIII. ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE.....	78
8.1. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU (CYKL DEMINGA).....	78
8.1.1. Instrumenty prawne	79
8.1.2. Instrumenty finansowe	80
8.1.3. Instrumenty społeczne	80
8.1.4. Instrumenty strukturalne	80
8.2. MONITOROWANIE STRATEGII.....	81
8.2.1. Zasady monitoringu	81
8.2.2. Monitorowanie założonych celów strategicznych	82
WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA.....	83
SPIS TABEL	85
SPIS RYCIN	86
SPIS WYKRESÓW	86

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016-2022. Konieczność opracowania dokumentu wynika z upływu okresu obowiązywania dotychczasowej Strategii Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2005–2014 przyjętej Uchwałą Nr XV/114/2004 Rady Miasta Radziejów z dnia 30 listopada 2004 roku.

Ze względu na zakończenie okresu programowania tego strategicznego dokumentu zachodzi konieczność jego opracowania na kolejne wielolecie. Nowy dokument powinien zostać opracowany, opierając się o obecne ramy prawne, możliwości finansowania przedsięwzięć i aktualny stan społeczno – gospodarczy opisywanego obszaru.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2014, poz. 1649 ze zm.), Miasta prowadzą politykę rozwoju, czyli zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno – gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów miejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

Opracowanie Strategii pozwala na przeanalizowanie zmian, jakie zaszły na skutek rozwoju Miasta w porównaniu z poprzednimi latami oraz uzupełnienie działań, których realizacja przyczyni się do dalszego rozwoju jednostki.

Niniejsze opracowanie prezentuje szeroko rozumianą problematykę polityki rozwoju Miasta Radziejów (gmina miejska), jednostki położonej w powiecie radziejowskim, województwie kujawsko - pomorskim.

Obejmuje ono zagadnienia związane z:

- charakterystyką obszaru Miasta,
- analizą sytuacji demograficznej i gospodarczej,
- analizą obecnego stanu środowiska przyrodniczego oraz analizą infrastruktury,
- analizą SWOT,
- określeniem misji i wizji Miasta,
- wytyczeniem celów strategicznych w zakresie polityki rozwoju,
- określeniem możliwych sposobów finansowania, założonych celów i zadań,
- określeniem sposobów monitoringu pozwalającego na ocenę realizacji założonej Strategii rozwoju.

1.2. POTRZEBA , CEL I METODYKA OPRACOWANIA

Polityka rozwoju mająca wpływ na każdą dziedzinę życia człowieka wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie jednostki samorządowej oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru. Ważne jest również, aby prowadzić ciągłą aktualizację zamierzonych celów, dostosowywać je do aktualnej sytuacji i mierzyć ich stopień wykonania. Przeprowadzanie analiz czasowych pozwala określić obszary, które faktycznie

się rozwijają, oczywiście w kierunku zrównoważonego rozwoju, a nad którymi trzeba nadal pracować.

Nawiązanie do dotychczas obowiązującej Strategii Rozwoju Miasta pozwala przeanalizować zmiany jakie zaszły na terenie Miasta Radziejów, co z kolei umożliwi organom Miasta podjąć decyzję o zaktualizowaniu celów rozwojowych, kontynuacji lub wytyczeniu nowych, w celu zintegrowania spójności społeczno – gospodarczej, regionalnej i przestrzennej oraz środowiska przyrodniczego, mając na celu osiągnięcie równowagi i podążanie w kierunku zrównoważonego rozwoju. Jako rok bazowy do analizy zmian przyjęto rok 2005, co związane jest z rozpoczęciem działań przewidzianych w dotychczas obowiązującej strategii rozwoju oraz pierwszych widocznych zmian związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Analizując założenia Strategii opracowanej na w 2004 r. i jej ramy realizacji, stwierdza się, że w ciągu tego okresu - ostatnich 12 lat, nie wszystkie ramy zrealizowano, osiągnięto założone poziomy, a zmiany uwarunkowań sprawiają, że należy zmodyfikować wytyczoną misję Miasta, wytyczyć nowe kierunki, do których osiągnięcia Miasto musi dążyć, w celu zrównoważonego rozwoju.

W związku z koniecznością dostosowania dotychczas obowiązującej Strategii do nowych uwarunkowań społeczno – gospodarczych, do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych oraz oczekiwań społeczeństwa, należy opracować niniejszy dokument w oparciu o szczegółową diagnozę. Prace nad Strategią Rozwoju starano się realizować tak, aby skorelować je z pracami nad innymi, opracowywanymi dokumentami strategicznymi, na poziomie lokalnym, regionalnym, wojewódzkim i krajowym.

Strategia rozwoju przedstawia i opracowuje kluczowe dla rozwoju jednostki wyzwania oraz zarysowuje cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów, uwzględniając funkcje przez nie pełnione, występujące potencjały oraz bariery.

Celem opracowania Strategii jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa polityki rozwoju Miasta Radziejów. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno – techniczne przyczynią się do właściwego zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument jest wypełnieniem obowiązku Miasta w zakresie aktualizacji strategicznych dokumentów gminnych, co pozwala władzom Miasta na bieżąco kontrolować stan jednostki oraz planować na tej podstawie działania służące jej rozwojowi.

Przyjęcie Strategii Rozwoju jest formą podejmowania strategicznej decyzji umożliwiającej realizację kierunków rozwoju tego zakresu działalności w określonej perspektywie czasowej. Wynikiem procesu planowania jest dokument zawierający wizję rozwoju systemu zarządzania jednostką, określający opcje i warunki rozwiązań. Jest on także ważnym środkiem informacji, narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do rozwoju systemu w przyszłości. Właściwy system zarządzania musi opierać się na strategicznych wnioskach, które w tym przypadku są przedstawione w postaci dokumentów programowych. Dokument powinien stanowić podstawę opracowywania bardziej szczegółowych dokumentów, planów inwestycyjnych Miasta, corocznego budżetu. Ponadto powinien dać możliwość ubiegania się jednostce o zewnętrzne środki finansowe na poszczególne zadania inwestycyjne.

Niniejsza Strategia stanowi szczegółową diagnozę Miasta określając szanse i zagrożenia, przedstawia konkretne działania zmierzające do rozwoju jednostki, w odniesieniu do regionu i kraju. Przy opracowywaniu Strategii korzystano także z zapisów zawartych dokumentach opracowanych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

Niniejsza Strategia opiera się na dostępnej bazie danych GUS oraz Urzędu Miasta Radziejów. Przy opracowaniu dokumentu wykorzystano materiały i informacje uzyskane także od jednostek działających na omawianym terenie oraz na obszarze województwa kujawsko - pomorskiego (zarządców dróg, eksploatatorów sieci infrastruktury, zarządców instalacji, służb bezpieczeństwa, placówek oświatowych).

Ważnym elementem opracowania Strategii jest także poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców Miasta Radziejów, w celu wypracowania wspólnych pól interesów i łączenie wysiłków na rzecz skutecznego rozwoju jednostki. W związku z powyższym, w ramach opracowywania dokumentu przeprowadzona została ankietyzacja mieszkańców Miasta. Ankieta miała na celu wskazanie oraz poznanie oczekiwań mieszkańców, a także wytypowanie obszarów, które powinny podlegać w pierwszej kolejności rozwojowi czy aktywizacji. Ankieta, której wyniki zostały zaprezentowane w dalszej części niniejszego opracowania, została zamieszczona na stronie internetowej Miasta, a także rozpowszechniona w formie papierowej na terenie całej jednostki. Zebrano 126 ankiet.

II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

W niniejszym rozdziale dokonano szczegółowej charakterystyki Miasta Radziejów biorąc pod uwagę położenie analizowanej jednostki, przebieg procesów społeczno – gospodarczych w ostatnich latach, sytuację na rynku pracy oraz obsługę analizowanej jednostki w zakresie sportu, kultury i rekreacji. Wszystkie procesy tu zachodzące należy rozpatrywać z punktu widzenia jednostki miejskiej.

2.1. DANE ADMINISTRACYJNE

Miasto Radziejów położone jest w południowej części województwa kujawsko - pomorskiego, w powiecie radziejowskim. Jednostka zajmuje obszar o powierzchni 569 ha.

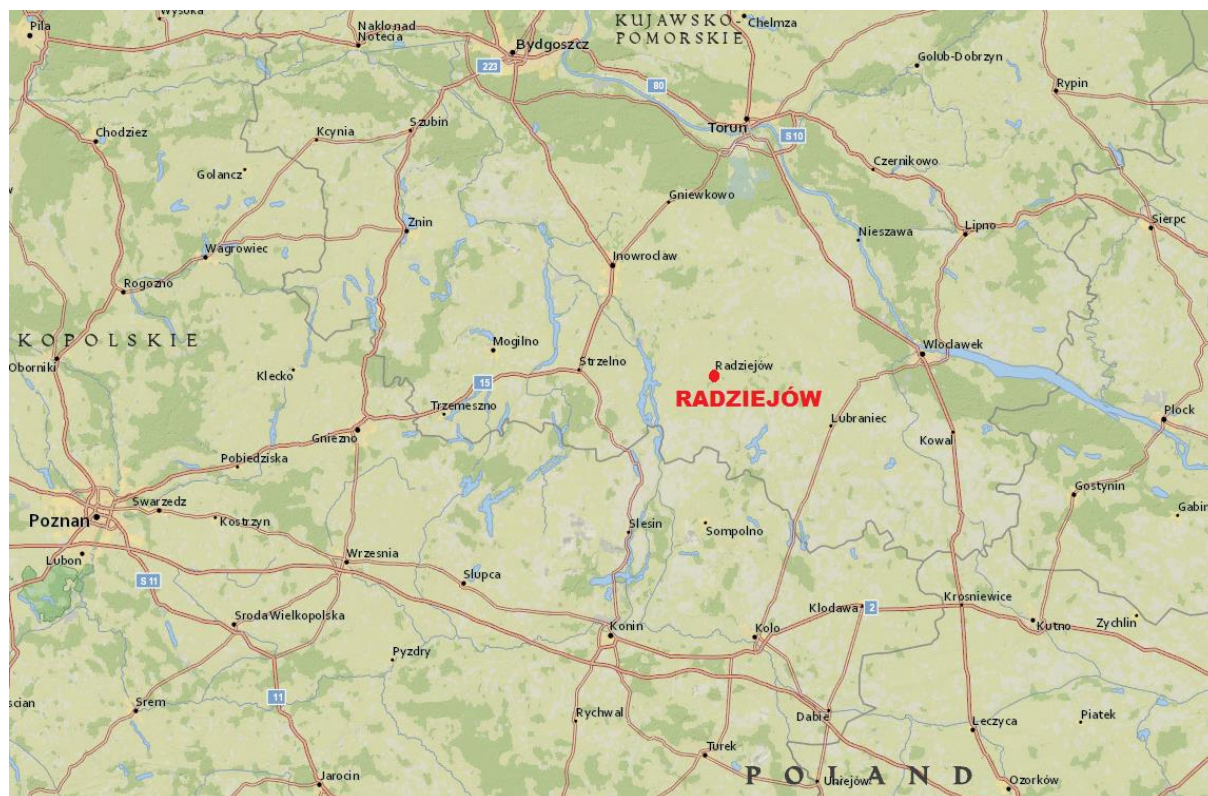
**Ryc. 1. Położenie Miasta Radziejów
na tle gmin powiatu radziejowskiego**

Źródło: www.gminy.pl

Opisywany teren sąsiaduje z gminą wiejską Radziejów. Jednocześnie należy stwierdzić, że Miasto Radziejów stanowi centrum administracyjno – usługowe pozostałych gmin powiatu radziejowskiego.

Jednostka zlokalizowana jest w dość dużej odległości od dużych ośrodków miejskich takich jak oddalona o 145 km Łódź i położony w odległości 130 km Poznań. Znacznie bliżej jest do Bydgoszczy (73 km) czy Torunia (57 km). Wśród większych miast, z którymi związany jest Radziejów należy wymienić Inowrocław (33 km), Włocławek (40 km) czy Konin (55 km). Podano przybliżone odległości według najkrótszej trasy dojazdu.

Ryc. 2. Położenie Miasta Radziejów na tle regionu

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Zgodnie z fizyczno – geograficzną regionalizacją Polski, według J. Kondrackiego, Miasto Radziejów, w podziale na mezoregiony, znajduje się na Pojezierzu Kujawskim (315.57). Jest to południowo – wschodnia część Pojezierza Wielkopolskiego.

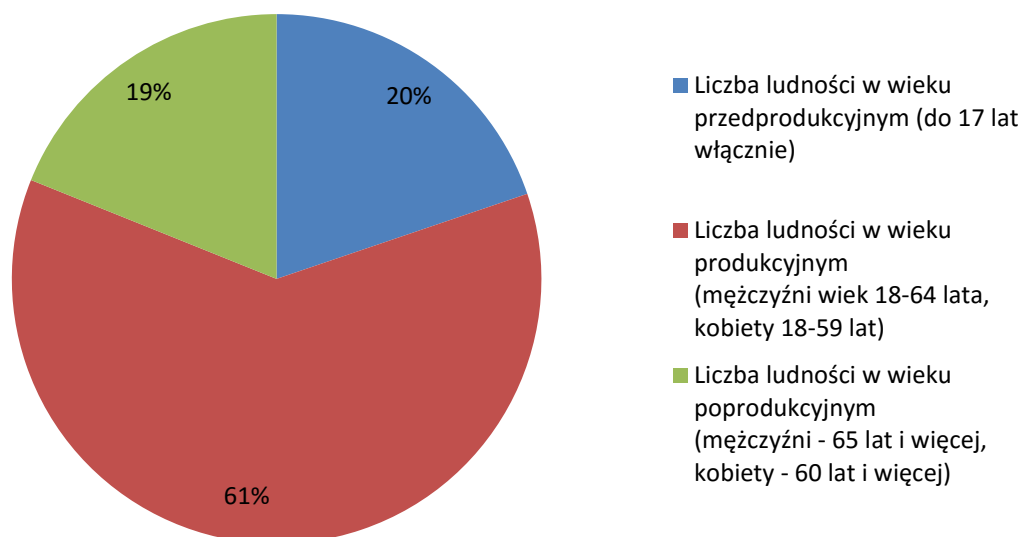
2.3. SPOŁECZEŃSTWO

2.3.1. Liczba ludności i jej rozmieszczenie

Według danych Urzędu Miasta w ewidencji ludności figuruje 5 992 osób, a szczegółowe dane dotyczące struktury ludności zostaną przedstawione w oparciu o ewidencję samorządu terytorialnego. Jednak w niniejszym opracowaniu wskazane zostały również dane GUS. Jest to niezbędne do sporządzenia porównania danych dla Miasta z danymi dotyczącymi województwa kujawsko – pomorskiego i Polski.

Liczba ludności zamieszkująca Miasto Radziejów wynosiła na koniec roku 2014, zgodnie z danymi GUS 5 749 osób. Od 2010 roku, kiedy liczba osób zamieszkujących Miasto Radziejów osiągnęła maksimum 5 937, obserwuje się tendencję spadkową w ogólnej liczbie mieszkańców.

Według ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Miasta liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie) wynosi 1 186 osób. Najwięcej, bo 3 673 osób jest osób w wieku produkcyjnym, w tym kobiet: 1 725, a mężczyzn 1 948. Najmniejsza jest liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej), tj. 1 133 osób. Rycina przedstawia udział poszczególnych grup ekonomicznych ludności Miasta Radziejów.

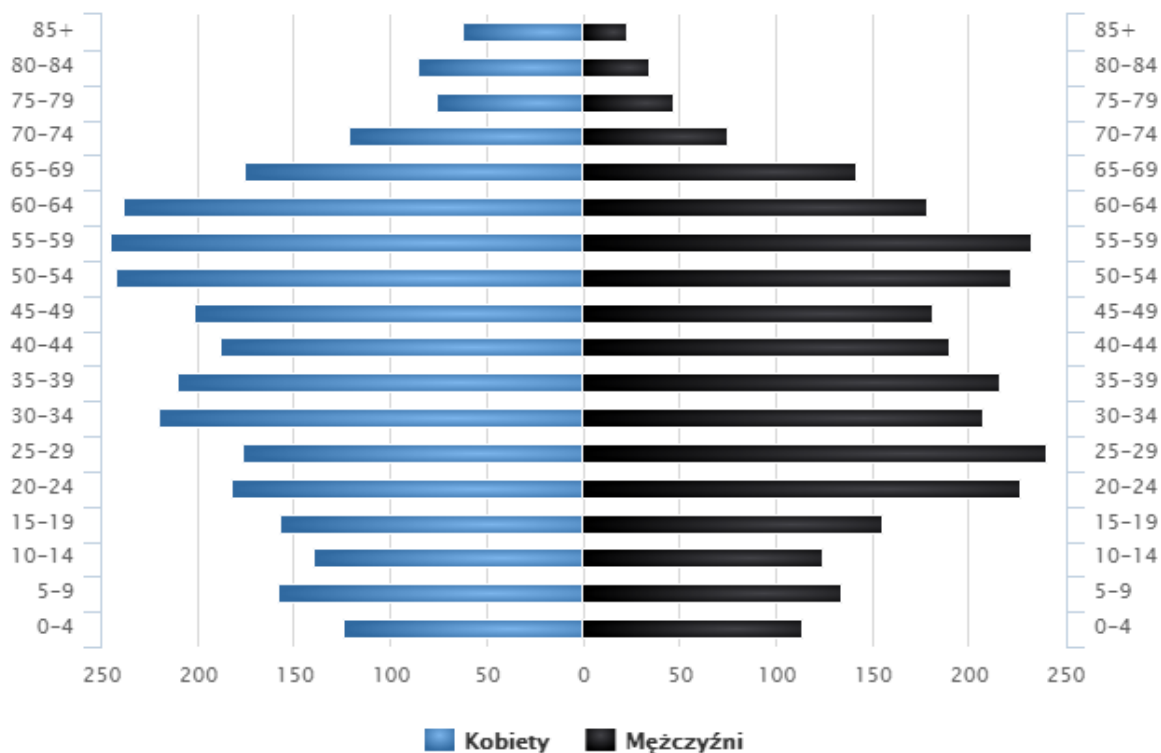

Ryc. 3. Udział poszczególnych grup ekonomicznych ludności Miasta Radziejów

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik zaludnienia w granicach administracyjnych analizowanej jednostki wynosi 1 010 osób/km² i jest znacznie wyższy niż średnia dla powiatu radziejowskiego (68 osób/km²), województwa kujawsko – pomorskiego (116 osób/km²). Średnia dla całej Polski wynosi 123 osoby/km². Porównanie wymienionych danych wyraźnie wskazuje na miejski charakter Radziejowa oraz potrzebę spojrzenia z tej perspektywy na występujące tu problemy demograficzne.

Przebieg procesów demograficznych na terenie opisywanego obszaru przedstawia również piramida wieku. Widać na niej, że liczba mieszkańców w wieku 55-59 lat jest dominująca, a dzieci rodzi się z roku na rok mniej.

Wykres 1. Piramida wieku ludności Miasta Radziejów w roku 2014

Źródło: www.polskawliczbach.pl na podstawie danych z GUS

2.3.2. Przyrost naturalny

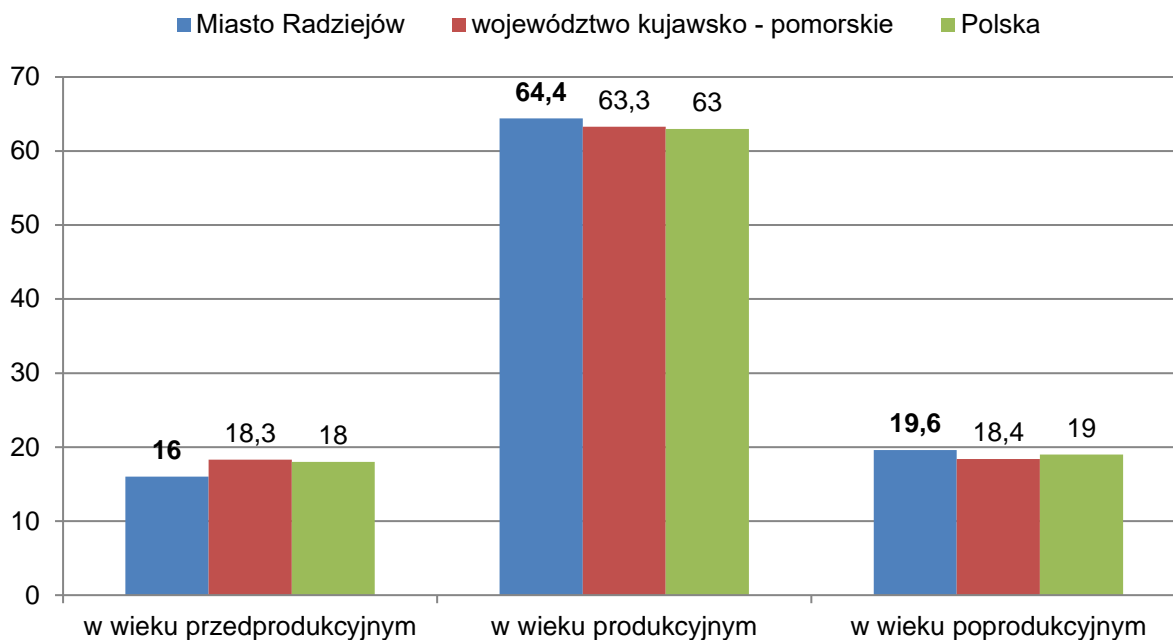
Przyrost naturalny na terenie Miasta Radziejów wynosi - 4,0 osoby na 1 000 ludności (przyrost ujemny). Wartość ta dla całego województwa kujawsko – pomorskiego również jest ujemna jednak wynosi - 1,2 osoby na 1 000 ludności.

2.3.3. Struktura ekonomiczna

Zgodnie z danymi GUS zauważa się, że w wyniku zmian liczby ludności w poszczególnych grupach wieku w kolejnych latach nastąpi pogłębienie starzenia się ludności wyrażone współczynnikiem starości demograficznej rozumianym jako udział grupy ludności wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji.

W niniejszym rozdziale poddano analizie stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, zgodnie z założeniem, że ludność w wieku przedprodukcyjnym obejmuje osoby w wieku 0 do 17 lat; ludność w wieku produkcyjnym – osoby od 18 lat do wieku emerytalnego (60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni), a ludność w wieku poprodukcyjnym – osoby w wieku emerytalnym.

Na terenie Miasta Radziejów największy jest udział osób w wieku produkcyjnym i wynosi on 64,4 %. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 16,0 %, a osób w wieku poprodukcyjnym 19,6 %.

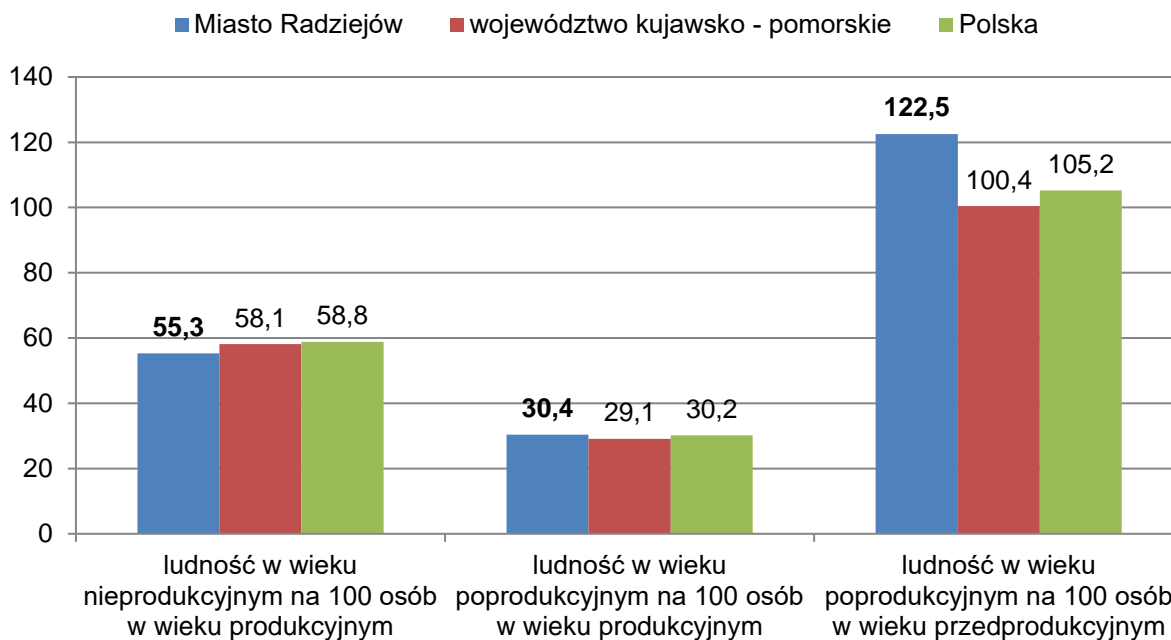

Ryc. 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2014

Dane o strukturze ekonomicznej ludności, według danych z 2014 roku pochodzących z GUS-u pozwalają na wyliczenie wskaźników obciążenia demograficznego i porównanie ich do danych dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski:

- Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym:
  - wskaźnik dla Miasta Radziejów: 55,3,
  - wskaźnik dla województwa kujawsko – pomorskiego: 58,1,
  - wskaźnik dla Polski: 58,8.
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym:
  - wskaźnik dla Miasta Radziejów: 122,5,
  - wskaźnik dla województwa kujawsko – pomorskiego: 100,4,
  - wskaźnik dla Polski: 105,2.
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym:
  - wskaźnik dla Miasta Radziejów: 30,4,
  - wskaźnik dla województwa kujawsko – pomorskiego 29,1,
  - wskaźnik dla Polski: 30,2.

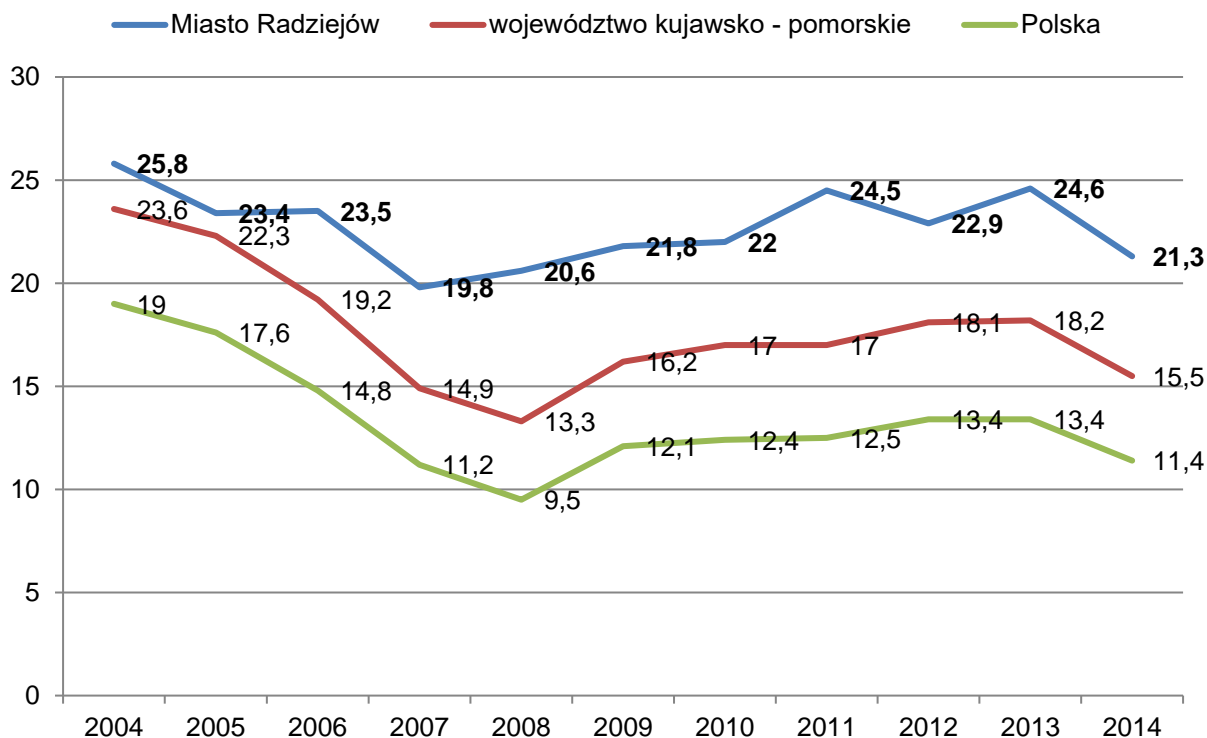
Ryc. 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2014

Analiza przytoczonych danych wyraźnie pokazuje, że na terenie Miasta Radziejów w porównaniu do województwa i Polski znacznie bardziej pogłębione są negatywne procesy demograficzne ogólnie opisane jako starzenie się ludności. Nastąpiło wyraźne przesunięcie dużych grup ludności w kierunku starszych roczników, przy zmniejszającej się liczbie urodzeń. Według ogólnie przyjętych założeń trend ten będzie się utrwał przez wydłużanie się przeciętnej długości trwania życia oraz niski poziom dzietności. Jednocześnie zmiany te są zintensyfikowane przez zwiększoną emigrację młodych osób.

2.3.4. Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce wyniosła na koniec 2014 roku 11,4% i była niższa niż wskaźnik dla województwa kujawsko – pomorskiego, kształtujący się na poziomie 15,5 % oraz dla Miasta Radziejów, który osiągnął 21,3 %. Analiza danych z wielolecia 2004-2014 pozwala stwierdzić, że stopa bezrobocia na terenie analizowanej jednostki jest znacznie wyższa niż odsetek osób bezrobotnych na terenie województwa i Polski. Dane o bezrobociu na poziomie miast są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i Mieście. Zjawisko zostało przedstawione w formie wykresu.

Ryc. 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie, według stanu na 31.12.2015 r. na terenie Miasta Radziejów zarejestrowanych było 457 bezrobotnych. Największa ich ilość zamieszkuje przy ulicy Objezdnej oraz ulicy Wyzwolenia. Na obszarze Miasta Radziejów udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi średnio 12,4%.

Z punktu widzenia problemu bezrobocia istotny jest również czas w jakim bezrobotni poszukują zatrudnienia. Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 12 miesięcy dla całej Miasta Radziejów wynosi 210 osób. Stosunek (udział %) bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na terenie Miasta Radziejów wynosi 5,7 %.

Na terenie Miasta Radziejów funkcjonuje również długotrwałe bezrobocie, przejawiające się pozostawaniem bez pracy co najmniej 24 miesiące. Liczba takich bezrobotnych ogółem to 130. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na terenie Miasta Radziejów wynosi ogółem 28,4%.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w opracowaniu „Polska w liczbach” 54,5% aktywnych zawodowo mieszkańców Radziejowa pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 10,7% w przemyśle i budownictwie, a 12,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Radziejowie w roku 2014 wg danych GUS wyniosło 2 931 zł. Jest to wartość znacznie niższa niż średnia wartość dla województwa kujawsko – pomorskiego (3 439 zł) i Polski (4 004 zł).

Celem Władz samorządowych powinna być walka z bezrobociem, wspieranie powstawania nowych miejsc pracy, stosowanie ulg podatkowych i zwolnień z podatku od nieruchomości. Ponadto prowadzone są szkolenia i warsztaty mające na celu W celu podniesienia kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych wskazane jest prowadzenie odpowiednich szkoleń i warsztatów.

2.3.5. Zaplecze społeczne

2.3.5.1. Gospodarka mieszkaniowa, mienie komunalne

Na terenie Miasta Radziejów według danych GUS za rok 2014 znajdowały się 1 884 mieszkania z 7 502 izbami, o łącznej powierzchni użytkowej 145 922 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 77,5 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 25,4 m².

Zdecydowana większość mieszkań, tj. 99,2 % jest wyposażona w wodociąg, nieco mniej bo 93,7 % w łazienkę. Około 86,7 % mieszkań posiada centralne ogrzewanie.

Zgodnie ze stanem na 31.12.2014 r. według danych GUS Miasto Radziejów dysponuje 33 lokalami mieszkalnymi socjalnymi o łącznej powierzchni użytkowej mieszkań 721 m² oraz 65 lokalami mieszkalnymi komunalnymi o łącznej powierzchni około 1 500 m².

2.3.5.2. Opieka zdrowotna

Na terenie Miasta Radziejów w zakresie ochrony zdrowia funkcjonują:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, zlokalizowany przy ulicy Szpitalnej 3, przy SPZOZ funkcjonuje również Pogotowie Ratunkowe,
- Niepubliczny Zakład Opieki zdrowotnej Eskulap, położony przy ulicy Dolnej 22.

Zakłady te świadczą usługi profilaktyczno-lecznicze głównie dla ludności zamieszkałej w powiecie radziejowskim i województwie kujawsko-pomorskim. Pierwszym etapem udzielania usług medycznych jest podstawowa opieka zdrowotna, która jest częścią systemu opieki zdrowotnej zapewniająca zdrowym i chorym świadczenia zdrowotne w miejscu zamieszkania w warunkach ambulatoryjnych lub domowych.

W mieście działalność prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Radziejowie. Podstawowym celem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych oraz kształtowanie odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych społeczeństwa.

2.3.5.3. Opieka społeczna

W celu oszacowania samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych, pozyskano dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie. MOPS realizuje zadania z zakresu polityki społecznej na rzecz osób i rodzin, które nie są w stanie pokonać trudnej sytuacji w jakiej się znalazły wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Głównym celem placówki jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb

życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Według danych MOPS w Radziejowie w roku 2015 przyznano świadczenia w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródła finansowania) dla 505 osób w 210 rodzinach. Ze świadczeń pieniężnych skorzystało 381 osób w 157 rodzinach, a ze świadczeń niepieniężnych 337 osób w 133 rodzinach.

Pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono 491 osobom w 205 rodzinach. Liczba kontraktów socjalnych (jest to pisemna umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc) wyniosła 11, a liczba osób objętych kontraktami socjalnymi 26.

Analizując sprawozdanie z działalności MOPS w Radziejowie za rok 2015 należy stwierdzić, że podstawowymi powodami występowania o pomoc była trudna sytuacja życiowa, występująca ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwałą i ciężką chorobę. Działalność Ośrodka nastawiona była na usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem. Szczegółowe dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w 2015 r. zaprezentowano w tabeli.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy przez MOPS w 2015 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	113	249
sieroctwo	3	6
bezdomność	7	8
potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	28 11	114 57
bezrobocie	138	386
niepełnosprawność	104	227
długotrwała lub ciężka choroba	97	189
bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego: - w tym rodziny niepełne	25 16	81 47
przemoc w rodzinie	2	2
alkoholizm	32	65
trudności w przystosowaniu do życia w rodzinie po opuszczeniu zakładu karnego	4	4
sytuacja kryzysowa	4	9

Źródło: dane MOPS w Radziejowie za rok 2015

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie, na podstawie danych o ilości osób pobierających zasiłki przyjęto, że liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosi 482. Średni udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wynosi 8,0 %.

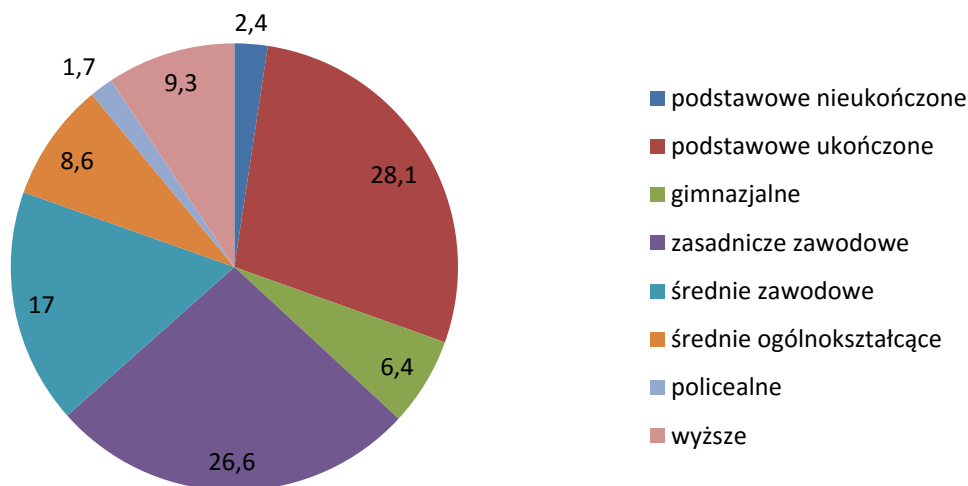
Oznacza to, że duża część ludności nie jest samowystarczalna ekonomicznie, co powoduje konieczność korzystania z form różnych pomocy społecznej. Działania lokalnej społeczności w przedmiotowym zakresie powinny zmierzać do aktywizacji zawodowej ludności i poprawy warunków na rynku pracy, co z kolei przełoży się na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców Miasta Radziejów.

2.3.5.4. Wykształcenie i oświata

Na terenie Miasta Radziejów w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego funkcjonują Miejski Zespół Szkół przy ulicy Szkolnej 28 oraz Zespół Szkół i Placówek przy ulicy Szkolnej 12.

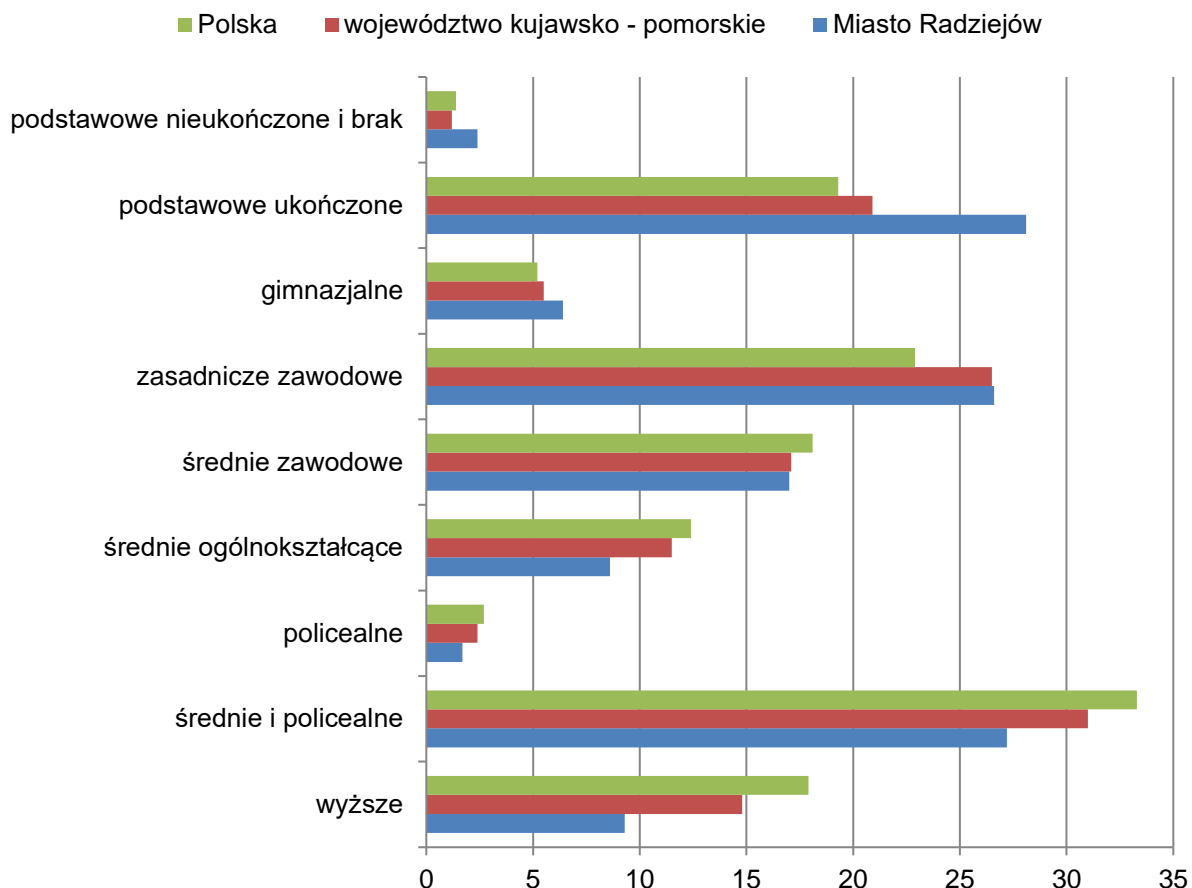
Na podstawie danych zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego 2011 dokonano analizy poziomu wykształcenia mieszkańców (w wieku 13 lat i więcej) Miasta Radziejów. Dominują osoby z wykształceniem podstawowym (30,5 %) oraz zasadniczym zawodowym (26,6 %). Niewiele jest osób z wykształceniem wyższym (9,3 %).

Ryc. 7. Udział (%) osób posiadających wskazany poziom wykształcenia w ogólnej liczbie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.polskawliczbach.pl

Osoby zamieszkujące na terenie Miasta Radziejów legitymują się słabszym wykształceniem w porównaniu do średniej dla województwa kujawsko pomorskiego i Polski. Podział osób ze względu na wykształcenie przedstawiono w formie ryciny.

Ryc. 8. Porównanie wykształcenia mieszkańców Miasta Radziejów do średniej dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski (udział %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.polskawliczbach.pl

Na terenie Miasta Radziejów dostęp do przedszkoli i punktów przedszkolnych mierzony ilością dzieci przypadających na punkt przedszkolny jest gorszy niż ma to miejsce ogólnie w województwie kujawsko – pomorskim oraz całej Polsce. W opisywanym obszarze na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 1,49 dzieci w wieku 3 - 5 lat. Odpowiednio dla województwa kujawsko – pomorskiego oraz Polski wartość ta kształtuje się na poziomie 1,35 i 1,17.

Znacznie lepiej kształtuje się sytuacja w odniesieniu do szkół podstawowych. Na terenie Miasta Radziejów na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 14 uczniów. Dla województwa kujawsko – pomorskiego oraz Polski wartość ta kształtuje się na poziomie 18 osób.

W przypadku gimnazjum sytuacja jest również korzystna. Na jeden oddział szkół gimnazjalnych przypada 17 uczniów, przy średniej wojewódzkiej i ogólnokrajowej wynoszącej 21 osób.

Wśród najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju szkół z terenu Miasta Radziejowa należałoby wskazać:

- rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia kompetencji kluczowych (językowych, matematycznych, informatycznych, kreatywnych, itd.),

- zacieśnianie współpracy szkoły na szczeblu krajowym i międzynarodowym poprzez m.in. organizację wspólnych projektów międzyszkolnych, np. wymiana młodzieży. Celem jest wzrost otwartości dzieci i młodzieży, poszerzenie horyzontów myślowych, umożliwienie uczniom pogłębienia wiedzy, zdobycia nowych doświadczeń, a także rozwijania umiejętności np. z zakresu kształcenia zawodowego, jak i kompetencji językowych,
- wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów (np. wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów),
- doposażenie księgozbioru bibliotek szkolnych, zakup programów komputerowych np. do biblioteki, sekretariatu
- możliwość dofinansowania zajęć zespołów i grup zainteresowań,
- remont i modernizacja sal komputerowych wraz z wymianą sprzętu komputerowego.
- zakup sprzętu sportowego,
- dofinansowanie zajęć dodatkowych dla młodzieży w ramach kół zainteresowań,
- zakup do klas, projektorów, tablic interaktywnych, pomocy dydaktycznych,
- odnowienie pracowni szkolnych oraz wzbogacenie bazy szkół.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia mieszkańców Miasta Radziejów wskazuje się na potrzebę zwiększenia aktywności dzieci i młodzieży poprzez poprawę jakości kształcenia, umożliwienie korzystania z zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, związanych z doskonaleniem szczególnych zdolności i umiejętności. W powiązaniu z analizą występowania bezrobocia na terenie analizowanej jednostki i powodów jego występowania należy już na etapie kształcenia podstawowego i gimnazjalnego większą potrzebę przywiązać do prowadzenia edukacji w sposób umożliwiający zdobycie wiedzy praktycznej przydatnej w dalszym życiu zawodowym.

2.3.6. BEZPIECZEŃSTWO

Jednym z istotnych zadań w zakresie poziomu życia ludności jest zapewnienie odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa.

Zgodnie z danymi GUS przedstawionymi w portalu www.polskawliczbach.pl ilość przestępstw stwierdzonych w Mieście Radziejów corocznie maleje. W roku 2012 stwierdzono 732 przestępstwa, rok później 709, natomiast w roku 2015 przestępstw było już tylko 522. Dominują przestępstwa kryminalne oraz przestępstwa przeciw mieniu. Niewiele jest natomiast przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w formie tabeli.

Tabela 2. Przestępstwa stwierdzone na terenie Miasta Radziejów w latach 2012 - 2014

Rodzaj przestępstwa	2012	2013	2014
przestępstwa kryminalne	390	344	279
przestępstwa gospodarcze	71	60	77
przestępstwa drogowe	225	238	122
przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	9	12	9

Rodzaj przestępstwa	2012	2013	2014
przestępstwa przeciwko mieniu	323	268	222
ogółem	732	709	522

Źródło: www.polskawliczbach.pl

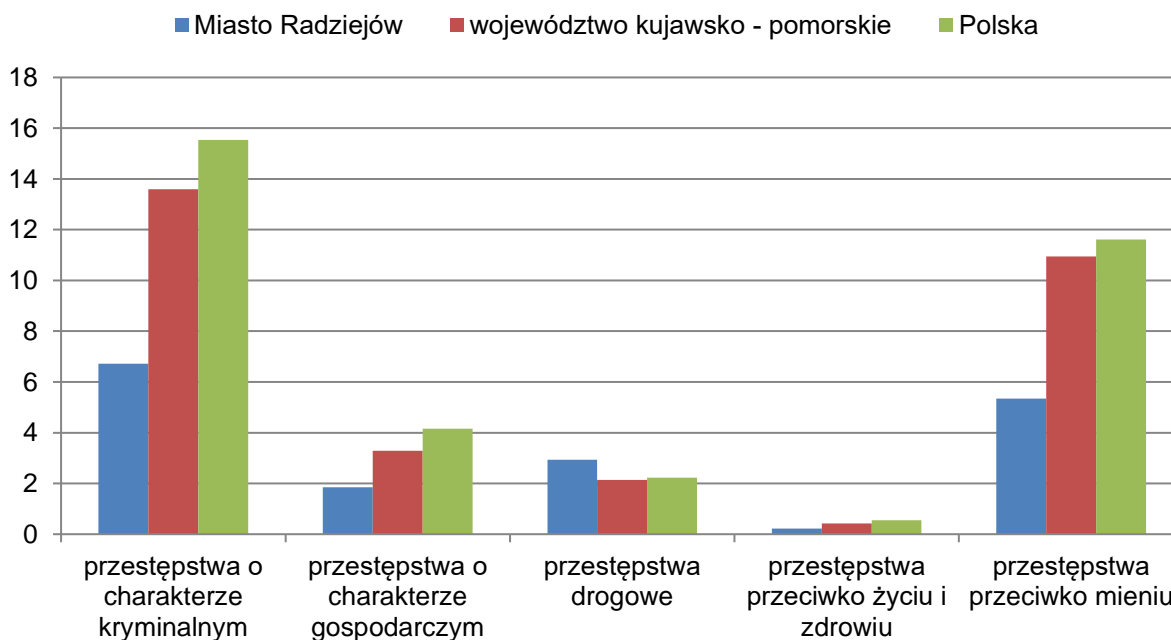
W celu porównania wskaźników dotyczących przestępstw popełnianych na terenie Miasta Radziejów ze średnimi dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski dane zestawiono w poniższej tabeli oraz zobrazowano na wykresie.

Tabela 3. Porównanie wskaźników przestępczości dla Miasta Radziejów, województwa kujawsko – pomorskiego i Polski

Skala występowania przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	Miasto Radziejów	województwo kujawsko - pomorskie	Polska
przestępstwa o charakterze kryminalnym	6,72	13,59	15,54
przestępstwa o charakterze gospodarczym	1,85	3,29	4,16
przestępstwa drogowe	2,94	2,14	2,23
przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	0,22	0,43	0,55
przestępstwa przeciwko mieniu	5,35	10,95	11,61
przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	12,57	19,88	22,72

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Z porównania wynika, że na terenie Miasta Radziejów notuje się zwiększoną ilość przestępstw drogowych. Mimo występowania określonej w tabeli ilości przestępstw o charakterze kryminalnym czy przestępstw przeciwko mieniu ich ilość jest stosunkowo niższa niż wartość charakterystyczna dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski.

Ryc. 9. Skala występowania przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.polskawliczbach.pl

Biorąc pod uwagę wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw ogółem należy stwierdzić, że dla Miasta Radziejów sytuacja przedstawia się korzystnie, co dokumentuje wykrywalność sprawców na poziomie 82 % przy średniej dla województwa kujawsko – pomorskiego na poziomie 67 %.

Jednym z podstawowych filarów zapewnienia bezpieczeństwa na terenie Miasta Radziejów jest Komenda Powiatowa Policji.

Na terenie miasta funkcjonuje również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radziejowie, która dysponując niezbędnym specjalistycznym sprzętem jest pewnym elementem systemu mającym na celu bezpieczeństwo mieszkańców powiatu. Na terenie należącym do Komendy zlokalizowane jest lądowisko dla śmigłowców.

Kontrolę w zakresie bezpieczeństwa na terenie Miasta Radziejów prowadzi również Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Na terenie Miasta Radziejów nie ma zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR) lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR).

2.3.7. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA LUDNOŚCI I SPORT

Na terenie Miasta Radziejów funkcjonuje szereg stowarzyszeń aktywności mieszkańców czy klubów sportowych. Można wśród nich wymienić m.in.:

- **Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych SUBICERE** - podstawowym celem działalności stowarzyszenia są szeroko pojęte działania na rzecz osób niepełnosprawnych - rewalidacja, rehabilitacja społeczna i zawodowa zapobiegająca ich izolacji w środowisku. Ponadto realizowane są takie działania jak troska o rodziny osób niepełnosprawnych borykających się z wieloma codziennymi problemami i przełamującymi - często w osamotnieniu - różnorakie bariery materialne i mentalne wynikające z dysfunkcji ich dzieci i osób, którymi się opiekują. Metodę pracy stowarzyszenia najogólniej można nazwać terapią przez radosną zabawę. Przyjmuje ona formy zajęć, ruchowych, muzycznych i tanecznych oraz działań praktycznych opartych na atrakcyjnej dla uczestników, tematyce regionalnej (m.in. lepienie gliny, pieczenie chleba, robienie masła). Zwieńczeniem tej aktywności są występy taneczne i scenki teatralne w wykonaniu naszych podopiecznych, kiermasze ich prac oraz degustacje potraw kujawskich.
- **Klub sportowy ZRYW** – jest stowarzyszeniem mającym na celu rozwój i upowszechnianie kultury fizycznej, a w szczególności popularyzację biegania, kolarstwa i turystyki rowerowej.
- **Uczniowski Klub Sportowy "JEDYNKA"** – celem klubu jest popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
- **Towarzystwo Miłośników Kujaw** - jest stowarzyszeniem regionalnym, uczestniczącym w życiu kulturalnym i społecznym, działającym na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury naszego regionu. Podtrzymuje tradycję narodową, regionalną, obywatelską i kulturalną. Dbą o zachowanie dóbr kultury i tradycji kujawskiej, wspiera dorobek twórców i artystów regionalnych.
- **Radziejowskie Stowarzyszenie UNITIS VIRIBUS** - jest organizacją pozarządową, działającą na polu pomocy społecznej, zwłaszcza na rzecz osób ubogich, niepełnosprawnych i chorych. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez: współpracę z kołami wolontariuzsy, istniejącymi przy szkołach gimnazjalnych

i ponadgimnazjalnych w powiecie radziejowskim, organizowanie akcji charytatywnych imprez publicznych i kolonii, udzielanie pomocy finansowej i materialnej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, organizowanie poradnictwa specjalistycznego i pomoc osobom bezrobotnym w pozyskiwaniu miejsc pracy, organizowanie szkoleń i warsztatów edukacyjno-rozwojowych dla wolontariuszy oraz realizację projektów i programów dla dzieci i młodzieży.

- **Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji "RAZEM"** – Celami stowarzyszenia są:
  - a) wpływanie na zmiany postaw społecznych w kierunku pełnej integracji i normalizacji życia osób z upośledzeniem umysłowym,
  - b) wpływanie na zmiany postaw społecznych w kierunku pełnej integracji i normalizacji życia osób z upośledzeniem umysłowym,
  - c) promowanie i popularyzowanie podejścia i nowej wiedzy w zakresie niepełnosprawności intelektualnej,
  - d) prowadzenie ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych,
  - e) występowanie w obronie praw osób niepełnosprawnych i w interesie ich rodzin,
  - f) popularyzacja możliwości osób niepełnosprawnych,
  - g) inicjowanie i realizowanie działań w celu pozyskania środków na finansowanie przedsięwzięć statutowych,
  - h) wspomaganie Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Radziejowie w poprawianiu warunków lokalowych i w pozyskiwaniu sprzętu i pomocy dydaktycznych.
- **Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy "LIDER"** – misją klubu jest popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
- **Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej "Radziejowianka"** – obszarem działalności towarzystwa jest krzewienie idei rekreacji fizycznej, która obejmuje uprawianie różnych sportów, jako czynnego wypoczynku, odprężenia po pracy, regeneracji sił oraz ćwiczeń dla podniesienia sprawności fizycznej i utrzymania jej przez jak najdłuższy okres życia człowieka. Organizowane są stałe zespoły ćwiczebne w różnych dyscyplinach sportowych np. tenisa stołowego, piłki siatkowej czy sportów siłowych.
- **Chór "LARGO"** – działa od 1996 roku przy Klasztorze O.o. Franciszkanów
- **Miejski Klub Sportowy "Start"** – działalność klubu skupia się na wspieraniu i upowszechnianiu kultury fizycznej i sportu.

Baza sportowa Miasta Radziejów reprezentowana jest przede wszystkim przez:

- Krytą pływalnię „PLUSK” zlokalizowaną przy ulicy Kościuszki,
- Stadion Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Radziejowie przy ulicy Sportowej,
- Kompleks sportowy Zespołu Szkół Mechanicznych przy ulicy Kościuszki, w skład którego wchodzi: duża hala sportowa, siłownia, sala fitness, kryta strzelnica sportowa,
- hala sportowa przy Miejskim Zespole Szkół w Radziejowie, ul. Szkolna,
- Boisko Orlik 2012 przy Szkole Podstawowej nr 1, ul. Szkolna.

2.4. UŻYTKOWANIE TERENU

Radziejów jest gminą miejską, co warunkuje charakter użytkowania terenów.

Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni opisywanego obszaru wynosi 57,8 %. Znaczna jest powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, które zajmują 32,2 % powierzchni jednostki. Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych razem to 7,6 %.

Tabela 4. Użytkowanie gruntów na terenie Miasta Radziejów

Forma użytkowania	Powierzchnia (ha)	Udział %
powierzchnia ogółem	569	100,0
powierzchnia łądowa	566	99,5
użytki rolne razem	329	57,8
użytki rolne - grunty orne	288	50,6
użytki rolne - sady	2	0,4
użytki rolne - łąki trwałe	25	4,4
użytki rolne - pastwiska trwałe	4	0,7
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	8	1,4
użytki rolne - grunty pod rowami	2	0,4
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	43	7,6
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	40	7,0
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	3	0,5
grunty pod wodami razem	3	0,5
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	1	0,2
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	2	0,4
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	183	32,2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	75	13,2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	6	1,1
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	48	8,4
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	4	0,7
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	10	1,8
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	40	7,0
nieużytki	11	1,9

Źródło: dane GUS, 2014

2.5. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW, W TYM ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Obowiązkiem Władz Miasta jest właściwe rozplanowanie przestrzeni jednostki zgodnie z obecnie panującymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, gospodarczymi i społecznymi. W związku z czym corocznie w budżecie Miasta Radziejów przeznaczają się środki pieniężne i organizacyjne w celu opracowania nowych koncepcji rozwoju analizowanej jednostki w sposób zrównoważony (uwzględniając ochronę środowiska) i jednocześnie odpowiadając na aktualne zapotrzebowanie rozwoju dla tego obszaru.

Podstawę planowania przestrzennego, wymiaru podatków, oznaczenia nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej i gospodarki nieruchomościami stanowi ewidencja gruntów i budynków (kataster nieruchomości).

Zasady rozwoju przestrzennego Miasta jako całości, określone zostały w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radziejów przyjętego uchwałą XXIV/156/2009 Rady Miasta Radziejów z dnia 29 września 2009 roku. Ostatnią zmianę przyjęto Uchwałą Nr XXX/244/2014 Rady Miasta Radziejów z dnia 10 września 2014 roku w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radziejów

Studium to dokument, który umożliwia rozpatrywanie poszczególnych inwestycji w odniesieniu do całego Miasta i daje wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument o charakterze strategicznym, nie posiada on mocy aktu prawnego.

Dokumentami opartymi na Studium, posiadającymi moc aktu prawnego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obszary bez wykonanych MPZP są narażone na chaotyczny rozwój budownictwa, bez wskazań dotyczących rodzajów i funkcji budynków, ich kształtu, wielkości, położenia, a to w dużej mierze powoduje zakłócenia w ładzie przestrzennym obszaru Miasta.

Cześć Miasta Radziejów objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Przedmiotem ustaleń planu jest rejon ulic: Szpitalnej, Kruszwickiej, Objęznej, Kościuszki i Szybkiej.

2.6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan na rok 2014), na terenie Miasta Radziejów działa 720 podmiotów gospodarczych.

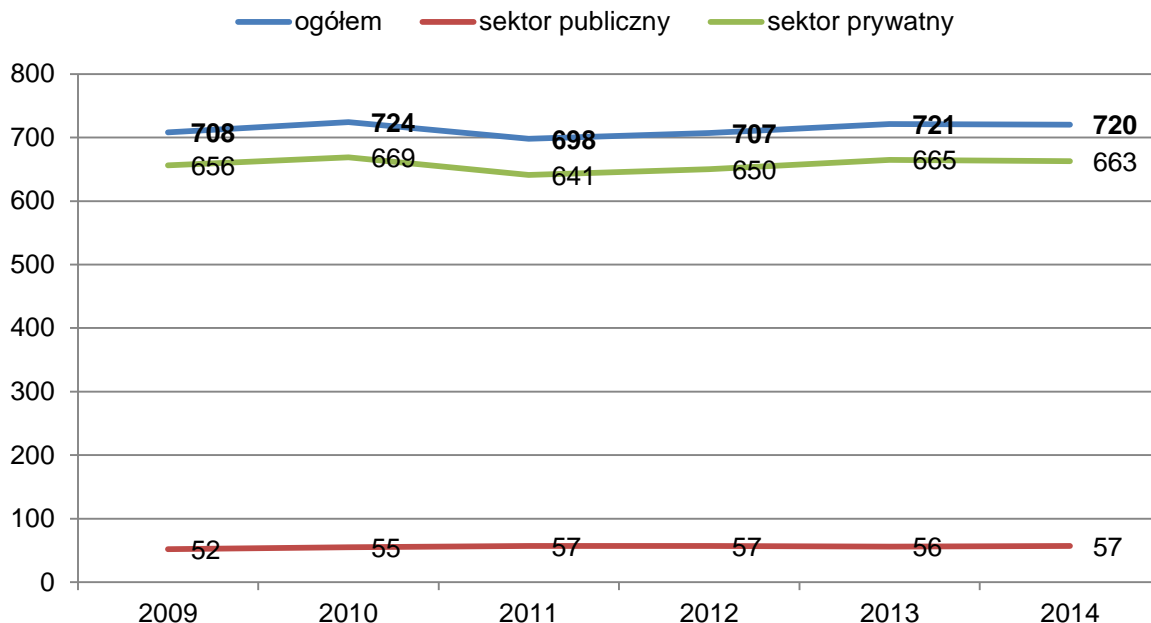
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD

Sekcja	Ogółem Gmina
Ogółem	720
W sekcji A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	12
W sekcji B - górnictwo i wydobywanie	1
W sekcji C - przetwórstwo przemysłowe	57
W sekcji D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	7
W sekcji E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5
W sekcji F - budownictwo	85
W sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	230
W sekcji H – transport, gospodarka magazynowa	29
W sekcji I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
W sekcji J – informacja i komunikacja	17
W sekcji K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	18
W sekcji L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	29
W sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	34
W sekcji N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
W sekcji O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13
W sekcji P – edukacja	44
W sekcji Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	48
W sekcji R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9
W sekcji S – pozostała działalność usługowa W sekcji T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	62

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych (klasyfikacja PKD 2007)

Na terenie Miasta Radziejów najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest handel, działalność usługowa i budownictwo.

Ważnym elementem oceny narażenia poszczególnych regionów na wykluczenie społeczne jest analiza klimatu aktywności gospodarczej. Od kilku lat obserwuje się stagnację w tym zakresie. Opisany fakt przedstawiono na wykresie.

Ryc. 10. Ilość podmiotów gospodarczych na terenie Miasta Radziejów w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę dane GUS na przestrzeni lat 2009 – 2014 zmniejszyła się ilość nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2009 r. zarejestrowano 65 nowych podmiotów gospodarczych, a w 2011 r. już tylko 43 podmioty. Odpowiednio dla roku 2014 ilość ta wyniosła 52 podmioty gospodarcze.

Tabela 6. Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 na terenie Miasta Radziejów

Podmioty nowo zarejestrowane wg PKD 2007	2009	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	1	0	0	0	1
przemysł budownictwo	21	13	13	14	18	22
pozostała działalność	44	44	30	34	33	22
ogółem	65	58	43	48	51	52

Źródło: GUS

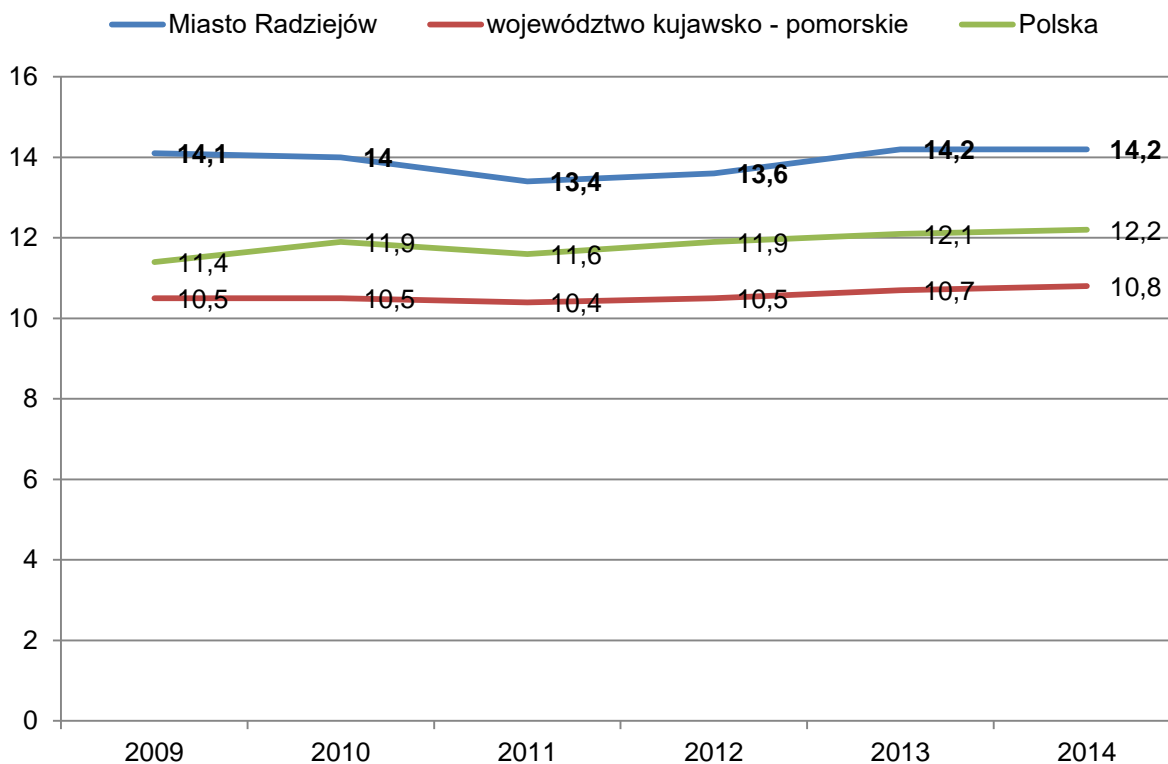
Opierając się o dane GUS należy stwierdzić, że maleje również ilość podmiotów gospodarki narodowej wyrejestrowanych z rejestru REGON. Rekordowa ilość 164 takich podmiotów została wyrejestrowana w roku 2009, w 2011 liczba wyniosła 68, natomiast w roku 2014 - 48 podmiotów gospodarki narodowej.

Tabela 7. Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 na terenie Miasta Radziejów

Podmioty wyrejestrowane wg PKD 2007	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przemysł budownictwo	45	12	12	9	12	11
pozostała działalność	119	27	56	31	16	37
ogółem	164	39	38	40	28	48

Źródło: GUS

W celu zobrazowania klimatu aktywności gospodarczej analizowanej jednostki do jej otoczenia porównano liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie Miasta Radziejów, województwa kujawsko – pomorskiego oraz Polski. Wyniki przedstawiono na rycinie.

Ryc. 11. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując przedstawiony wykres należy stwierdzić, że ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest na terenie Miasta Radziejów wyższa niż wartość dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski. W odniesieniu do roku 2009 odnotowano jednak spadek, po czym wartość wróciła na poprzednio notowany pułap. W ciągu ostatnich dwóch lat obserwuje się stagnację w tym zakresie.

Dodatkowo należy podkreślić, że duża część zarejestrowanych w obrębie analizowanej jednostki podmiotów faktycznie nie prowadzi działalności. Co więcej wizja terenowa pozwala przyjąć, że kumulacja problemów występuje w centrum Miasta Radziejów. Od kilku lat obserwuje się stałą tendencję przenoszenia działalności gospodarczej poza centrum Radziejowa. W rynku zwiększa się problem opuszczonych, nieużytkowanych lokali usługowo – handlowych co stanowi duży problem dla opisywanego obszaru.

2.7. ROLNICTWO

Istotną formą użytkowania terenu Miasta Radziejów jest użytkowanie rolnicze, gdyż użytki rolne zajmują około 57,8 % powierzchni analizowanej jednostki.

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego (GUS, 2010) na terenie Miasta funkcjonuje 51 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa małe do 1 ha, których jest 13, co stanowi 25,5 % ogółu. Gospodarstwa o powierzchni co najmniej 15 ha stanowią tylko 11,8 % (6 gospodarstw). W powierzchni zasiewów dominują zboża. Struktura pogłowia zwierząt gospodarskich wskazuje na duży udział gospodarstw zajmujących się hodowlą trzody chlewnej i bydła.

2.8. WALORY TURYSTYCZNE

Potencjał Miasta Radziejów opiera się przede wszystkim na walorach środowiska kulturowego.

Najstarsze informacje pisane na temat Radziejowa pochodzą z 1142 r. Prawa miejskie nadał Miastu książę kujawsko-łęczycki, Kazimierz, a potwierdził je 14 czerwca 1298 roku książę Królestwa Polskiego, późniejszy król Polski, Władysław Łokietek. Od XVI wieku Miasto było stałym miejscem obrad Sejmiku Kujawskiego dla dwóch województw: brzesko-kujawskiego i inowrocławskiego. Od wieków jest ono siedzibą sądów.

Do najważniejszych zabytków należą:

- klasztor Franciszkanów wraz z kościołem z 1331 r., ufundowany przez króla Władysława Łokietka, w podziękowaniu za zwycięską bitwę z Krzyżakami pod Płowcami,
- kościół farny pw. Najświętszej Marii Panny z 1331 r.,
- średniowieczna zabudowa miejska.

W Mieście swoją działalność prowadzą: Miejski i Powiatowy Dom Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Franciszka Becińskiego. Na stałe w życie kulturalne Miasta wpisały się ogólnopolskie konkursy - Literacki i Recytatorski im. Franciszka Becińskiego, cieszące się dużym uznaniem wśród twórców.

2.9. KULTURA

Potencjał kulturowy Miasta Radziejów wspierany jest poprzez działalność Radziejowskiego Domu Kultury oraz Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie.

Radziejowski Dom Kultury jest instytucją kultury propagującą działalność w zakresie kultury i animacji kultury. W domu kultury zlokalizowana jest m.in. sala widowiskowa z 167 miejscami oraz 3 pracownie specjalistyczne: plastyczna, muzyczna i taneczna.

Główne formy działalności to imprezy cykliczne, imprezy masowe w tym inscenizacje historyczne, stałe formy stacjonarne, zajęcia w ferie i wakacje dla dzieci i młodzieży, imprezy okolicznościowe, turnieje, konkursy, warsztaty, występy, pokazy i inne.

Radziejowski Dom Kultury aktywnie działa również w ramach inscenizacji historycznych. Radziejowski Sejmik Szlachecki przybliży społeczeństwu rolę Radziejowa

w okresie sejmików szlacheckich w latach 1515 - 1793 natomiast Jarmark Królewski jest imprezą miejską, która przybliży elementy średniowiecznego Radziejowa i okolic w przededniu bitwy pod Płowcami. Dużą popularnością cieszą się cykliczne wykłady historyczno – regionalne pt. Historia po sąsiedzku.

W zakresie potrzeb i planów Radziejowskiego Domu Kultury niezbędnym dla lepszego spełnienia potrzeb dla lokalnej społeczności jest remont sali widowiskowej. Konieczna jest wymiana podłogi na widowni i scenie, wymiana starych, zniszczonych foteli, wymiana oświetlenia i sieci grzewczej na widowni i scenie, wymiana instalacji elektrycznej i zakup specjalistycznego oświetlenia. Planowana jest wymiana ogrzewania w całym budynku oraz wymiana krzesel i stolików w pomieszczeniach oraz zakup krzesel konferencyjnych.

Radziejowski Dom Kultury planuje rozszerzyć ofertę działań kulturalnych o warsztaty dla „młodych” adeptów rycerstwa. W związku z coraz większym zainteresowaniem inscenizacją Sejmików Szlacheckich i Jarmarkiem Królewskim pojawiła się konieczność zakupu strojów, obuwia i rekwizytów: np. szable i miecze. Potrzebne są również stroje dla grupy tanecznej cieszącej się dużą popularnością wśród dzieci i młodzieży oraz dla odnoszącej sukcesy w regionie i kraju grupy wokalnejskiej „Nasza Stacja Metro”.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie zlokalizowana jest w ul. Objezdnej 33. Stan księgozbioru wymienionej placówki według stanu na koniec roku 2015 wyniósł 55 506 woluminów. Ilość wypożyczeń wyniosła 37 098 woluminów, w tym 30 747 woluminów na zewnątrz oraz 6 351 woluminów na miejscu.

Wśród form aktywizowania młodzieży wymienić należy konkursy, spotkania autorskie, prelekcje, lekcje biblioteczne, wystawy czy udział w Dyskusyjnym Klubie Książki. Zgodnie z danymi Dyrektora Biblioteki ilość imprez w 2015 r. wyniosła 22, natomiast ilość korzystających to 4 977 osób.

Około 50 % księgozbioru wprowadzona jest do Bazy – katalog on-line poprzez System Biblioteczny MAK+. W dniu 1 lutego 2016 r. został złożony wniosek na modernizację infrastruktury Biblioteki w tym systemie komputerowego Biblioteka zdigitalizuje zbiór regionalny, tj. publikacje na temat Radziejowa oraz dokumenty życia społecznego.

2.10. DZIEDZICTWO KULTUROWE

W niniejszym rozdziale nawiązano do historii opisywanego obszaru oraz dziedzictwa kulturowego jakie w tym czasie powstało.

2.10.1. Rys historyczny Miasta Radziejów

Dzieje Miasta Radziejów są bardzo bogate. Szczegółowo tę tematykę opisano w wielu publikacjach, np. „Dzieje Radziejowa Kujawskiego”, red. J. Danielewicz, Bydgoszcz 1982, czy „Radziejów poprzez stulecia”, red. D. Karczewski, Włocławek – Radziejów 2002. W niniejszym dokumencie przywołano opis historii opisywanej jednostki zawarty w serwisie [hwww.sztetl.org.pl](http://www.sztetl.org.pl) (dostęp 14 lipca 2016 r.).

Na podstawie danych przedstawionych w wymienionym portalu „Radziejów pojawił się w źródłach po raz pierwszy w 1142 r. Księżna Salomea, żona Bolesława Krzywoustego, nadała wówczas osadę klasztorowi benedyktynów w Mogilnie. W 1272 r. książę kujawski Kazimierz ulokował miasto. W 1298 r. książę kujawski Władysław nadał prawa mu magdeburskie. W okresie 1332–1343 Radziejów należał do Zakonu Krzyżackiego.

Od XIII aż do XVIII w. Radziejów pozostawał miastem królewskim. Aż do końca I Rzeczypospolitej przynależał do województwa brzesko-kujawskiego. Przywileje sprawiły, że wraz ze stabilizacją polityczną trwającą od drugiej połowy XV w. aż do początków XVII w., miasto przeżywało okres świetności. W 1422 r. w Radziejowie odbyły się zaręczyny Jadwigi, córki Władysława Jagiełły, z synem margrabiego brandenburskiego. Radziejów był miejscem zbierania się sejmików województwa brzesko-kujawskiego, a od XVI w. wspólnych sejmików obu kujawskich województw. Na zamku (XVI–XVIII w.) urzędował starosta. Odbywały się sądy grodzkie i ziemskie.

Kłęski żywiołowe i wojny XVII w. przyczyniły się jednak do upadku Miasta. Z ośrodka handlowo-rzemieślniczego stało się miastem rolniczo-rzemieślniczym. Przywilej z 1784 r. nie wpłynął na poprawę sytuacji. Pewne ożywienie przyniosła jedynie działalność kolegium pijarskiego, które działało w Radziejowie w latach 1720–1819.

Po II rozbiorze w 1793 r. Radziejów został włączony do Prus. Należał do prowincji Prusy Południowe, departament poznański. W 1807 r. wszedł w skład Księstwa Warszawskiego, a w 1815 r. – do podległego Rosji Królestwa Polskiego, w którym pozostawał przez kolejne sto lat. W latach 1867–1870 istniał efemeryczny powiat radziejowski. W 1870 r. zastąpił go powiat nieszawski. Po 1815 r. miasto z racji pogranicznego charakteru podupadało, choć w 1822 r. przeprowadzono regulację przestrzeni urbanistycznej. W 1870 r. Radziejów utracił prawa miejskie.

Pewien wzrost pozycji Radziejowa przyniósł dopiero okres międzywojenny. W 1919 r. przywrócono prawa miejskie. Miasto znajdowało się najpierw w województwie warszawskim, a od 1938 r. – w pomorskim. Przez całą II RP przynależało do powiatu nieszawskiego. W przełamaniu stagnacji nie pomagał jednak brak połączeń komunikacyjnych. Od 1908 r. funkcjonowała co prawda stacja kolejowa „Radziejów Kujawski”, ale leżała ona tylko na wąskotorówce Sompolno – Dobrze Kujawskie, a nie znajdowała się nawet w granicach miasta, tylko w miejscowości Czołowo.

W okresie 1939–1945 Radziejów znalazł się na terenach okupowanych przez Niemcy. Został bezpośrednio inkorporowany do III Rzeszy, w granicach tzw. Kraju Warty (rejencja inowrocławska, powiat ciechociński).

Miasto stopniowo zaczęło się rozbudowywać dopiero po drugiej wojnie światowej. Od 1945 r. leżało w województwie bydgoskim, a od 1975 r. – w województwie włocławskim. Współcześnie pełni rolę lokalnego centrum handlowo-usługowego, drobnej wytwórczości oraz administracji i służby zdrowia. Od 1999 r. jest stolicą przywróconego po 129 latach powiatu radziejowskiego w województwie kujawsko-pomorskim.”

2.10.2. Wykaz zabytków nieruchomych

W Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Toruniu prowadzony jest m.in. rejestr zabytków nieruchomych na podstawie którego wykazano zabytki nieruchome z terenu Miasta Radziejów.

Tabela 8. Wykaz zabytków nieruchomych województwa kujawsko-pomorskiego, Miasto Radziejów

Obiekt	Data decyzji	Nr Rejestru
Historyczne założenie urbanistyczne miasta	15.06.1993 r.	A/1476
Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	30.07.1927 r. 17.02.1981 r.	A/464
Założenia klasztorne oo. Franciszkanów przy ulicy Klasztornej: – Kościół p.w. podwyższenia Krzyża Św., – Klasztor, – Dzwonnica, – Ogrodzenie ceglane.	13.07.1927 r. 17.02.1981 r. 13.12.2013 r.	A/366

Źródło: Wykaz zabytków architektury i budownictwa ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków

2.11. ANALIZA POTENCJAŁU MIASTA W KONTEKŚCIE RELACJI Z OTOCZENIEM

Miasto Radziejów położona jest z dala od dużych ośrodków miejskich. Jest to gmina miejska, dlatego jej powiązania z otoczeniem należy rozpatrywać przede wszystkim biorąc pod uwagę dominującą oraz występujące walory. Promocję lokalnych walorów Miasto Radziejów realizuje wspólnie z gminami sąsiednimi poprzez działania w ramach Lokalnej Grupy Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego".

III. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA MIASTA

W niniejszym rozdziale zostaną omówione zagadnienia dotyczące sieci infrastrukturalnych na terenie Miasta Radziejów, a mianowicie, sieć wodociągowo – kanalizacyjna, energetyczna, łączność, ciepłownicza, gazowa, drogownictwo, a także system gospodarki odpadami.

3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Biorąc pod uwagę wyposażenie w podstawową infrastrukturę komunalną należy podkreślić objęcie wszystkich mieszkańców siecią wodociągową. Mieszkańcy Miasta Radziejów zaopatrywani są w wodę do celów bytowych z ujęć komunalnych przy ulicy Brzeskiej i Szpitalnej. Eksploatacją sieci zajmuje się spółka ze 100% udziałem miasta - EMPEGIEK Sp. z o.o.

Nieco mniejszy jest dostęp do sieci kanalizacyjnej, który według danych GUS za rok 2014 wynosi 95,1 %. Ścieki komunalne z terenu analizowanej jednostki kierowane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Broniewku. Na mocy Uchwały nr IX/160/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Radziejów ustanowiono aglomerację o RLM 6 946 z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną na terenie miejscowości Broniewek. Obejmuje ona część Miasta Radziejów, zgodnie z granicami wyznaczonymi w uchwale.

Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów zagospodarowania nieczystości ciekłych tj. 17 oczyszczalni przydomowych oraz 50 zbiorników bezodpływowych.

3.2. ELEKTROENERGETYKA¹

Obszar miasta obsługiwany jest przez ENERGA-OPERATOR S.A. Oddział w Toruniu, Rejon Dystrybucji w Radziejowie. Radziejów jest w 100 % zelektryfikowany (brak informacji o gospodarstwach domowych bez dostępu do energii elektrycznej).

Na terenie miasta znajduje się GPZ Radziejów, który jest zasilany przez dwa transformatory o mocy 10 MVA (typ TORc 10000/115) każdy. Zapas mocy jest szacowany w okolicach 4 MW. Długość sieci elektroenergetycznej na terenie miasta wynosi:

- sieć WN 110 kV – 0,662 km, całość sieć napowietrzna,
- sieć SN 15 kV – 23,33 km, w tym 11,8 km sieci napowietrznej oraz 11,53 m sieci kablowej,
- sieć nN 0,4 kV – 95,6 km, w tym 53,5 km sieci napowietrznej oraz 42,1 m sieci kablowej.

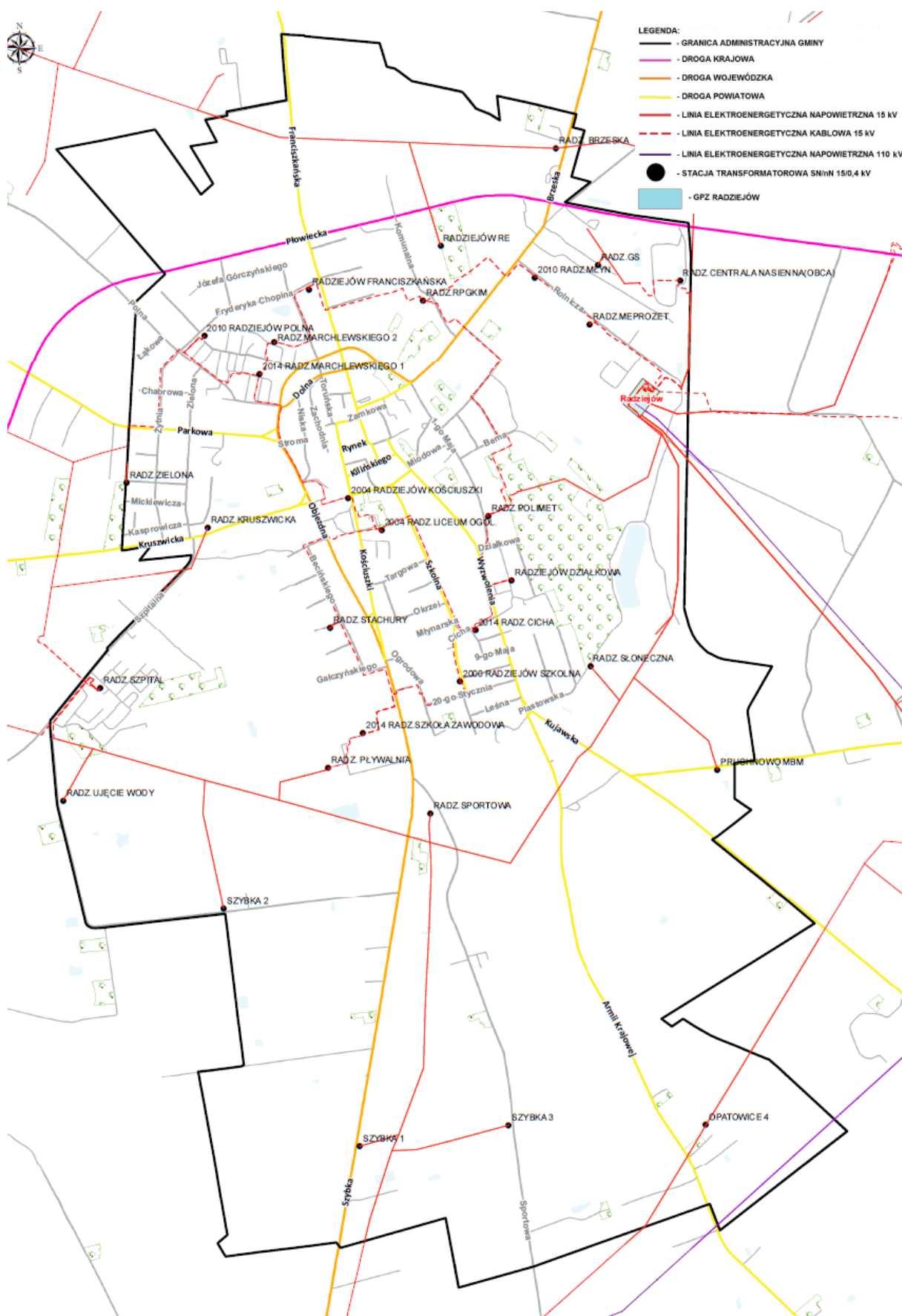
Stan linii elektromagnetycznych na terenie miasta określony został jako dobry.

ENERGA – OPERATOR S.A. zgodnie z zapisami właściwych przepisów prawa oraz Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej, na bieżąco realizuje modernizacje, remonty i zabiegi eksploatacyjne w sieciach wysokiego, średniego i niskiego napięcia, których celem jest zapewnienie dobrego stanu technicznego infrastruktury sieciowej, a przez to poprawy jakości usług oraz spełnienie wymagań wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na moc.

---

¹ na podstawie danych Energa Operator S.A. Oddział w Toruniu

Ryc. 12. Przebieg linii elektroenergetycznych na terenie Miasta Radziejów

Źródło: Energa Operator S.A. Oddział w Toruniu

3.2.1. Źródła energii odnawialnej

Jednym z głównych założeń pakietu klimatyczno-energetycznego jest zwiększenie udziału energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski udział ten wynosi 15 %). W niniejszym rozdziale opisany został stan obecny, a także perspektywy rozwoju poszczególnych gałęzi energetyki odnawialnej.

Energetyka wiatrowa

Przestrzenne możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych wynikają przede wszystkim z uwarunkowań przyrodniczych i obecnego stanu użytkowania przestrzeni. Głównymi parametrami umożliwiającymi oszacowanie wielkości zasobów energetycznych wiatru są: prędkość wiatru i częstotliwość powtarzania się poszczególnych prędkości. Radziejów znajduje się w II strefie do rozwoju energetyki wiatrowej, charakteryzujących się średnioroczną prędkością wiatru ok. 5 - 7 m/s.

Na terenie Miasta Radziejów występuje obecnie jedna turbina wiatrowa o mocy 150 kW. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki na terenie powiatu radziejowskiego zlokalizowanych jest 30 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 19,475 MW.

Usytuowanie Radziejowa w niewielkiej odległości od Rejonu Przyjezierza i Jeziora Gopło, a także przy Szlaku Piastowskim prowadzącym do Płowic, Brześcia Kujawskiego i Włocławka, w niewielkiej odległości od Jeziora Głuszyńskiego – obszaru predestynowanego do rozwoju funkcji krajoznawczej, daje możliwości rozwoju turystyki krajoznawczej w okolicach miasta. Z tego względu inwestycja w energetykę wiatrową na terenie Miasta jest mało prawdopodobna. Ponadto ze względu na niewielką powierzchnię miasta i wysoki stopień urbanizacji, na terenie Radziejowa praktycznie brak jest miejsc umożliwiających lokalizację turbiny wiatrowej z uwzględnieniem wytycznych dotyczących odległości usytuowania wiatraka względem zabudowań mieszkalnych.

Energetyka wodna

W bezpośrednim otoczeniu Radziejowa nie wykształcił się wyraźny system hydrograficzny. W chwili obecnej podstawowym elementem sieci wód powierzchniowych są tu dwa niewielkie zbiorniki wodne oraz sieć rowów i drobnych cieków. W związku z tym w Radziejowie elektrownie wodne nie występują i nie przewiduje się wykorzystywania cieków wodnych pod kątem wytwarzania energii w okresie objętym niniejszym opracowaniem.

Energetyka geotermalna

Według danych podanych w dokumencie „Odnawialne źródła energii – zasoby i możliwości wykorzystania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego” na terenie Miasta Radziejów występują wody o zdefiniowanych zasobach energii geotermalnej, wchodzące w skład zbiornika geotermalnego triasu górnego, dolnego oraz jury dolnej. Ze względu na duże koszty inwestycyjne i specyfikę rozkładu temperatur oraz ich przydatności do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej obecnie nie przewiduje się rozwoju tej dziedziny energetyki odnawialnej na terenie miasta.

Energetyka słoneczna

Energia promieniowania słonecznego, rozumiana, jako równomierny strumień energii emitowany przez Słońce, to z punktu widzenia ekologii najbardziej atrakcyjne źródło energii odnawialnej (brak efektów ubocznych, szkodliwych emisji oraz zubożenia naturalnych

zasobów w trakcie wykorzystywania). W Polsce istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. W regionie Miasta Radziejów roczne nasłonecznienie wynosi około 1 200 kWh/m².

Do najpopularniejszych systemów OZE wykorzystujących energię słoneczną należą kolektory słoneczne oraz ogniwa fotowoltaiczne. Nasycenie rynku polskiego jest nadal śladowe, na każdy 1 000 mieszkańców przypada około 8 m² pracujących kolektorów słonecznych, podczas gdy w Niemczech jest to 130 m².

Wskutek przeprowadzonej ankietyzacji terenowej, na terenie Radziejowa zinventaryzowano jedynie 10 kolektorów słonecznych (9 w budynkach mieszkalnych i 1 w budynku niemieszkalnym). Instalacje te wykorzystywane są do przygotowywania ciepłej wody użytkowej.

Z analizy powyższych danych oraz struktury energetycznej i przestrzennej miasta wynika, że najbardziej pożądaną (zarówno pod względem ekonomicznym, jak i środowiskowym) metodą wytwarzania energii za pomocą instalacji OZE jest stosowanie kolektorów słonecznych do przygotowywania CWU. Dlatego też zakłada się, że duży nacisk w planowanych działaniach niskoemisyjnych należy położyć na propagowanie i stosowanie tej technologii.

Pompy ciepła

Wskutek przeprowadzonej ankietyzacji terenowej, na terenie Radziejowa zinventaryzowano jedynie 2 pompy ciepła służące do ogrzewania budynków mieszkalnych.

Z uwagi na obserwowany spadek cen pomp ciepła oraz coraz większą ich sprawność energetyczną należy propagować instalowanie tego rodzaju źródła energii na terenie Miasta Radziejów.

Biomasa

Gospodarstwa indywidualne posiadające własne kotły grzewcze są często opalane biomasą – tj. najczęściej drewnem jako paliwo dodatkowe. Coraz popularniejsze stają się również kotły opalane brykietem lub pelletem. Na terenie Radziejowa występuje instalacja wykorzystująca słomę do ogrzewania budynku.

Rejon powiatu radziejowskiego jest szczególnie zagrożony brakiem wody. Obszar ten charakteryzuje się najmniejszymi w Polsce rocznymi sumami opadów atmosferycznych. Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie. Jednakże suma opadów od kwietnia do sierpnia wynosi mniej niż 250 mm. W związku z powyższym tereny miasta znajdują się w strefie deficytu wody dla rolnictwa i są wyłączone z upraw roślin energetycznych.

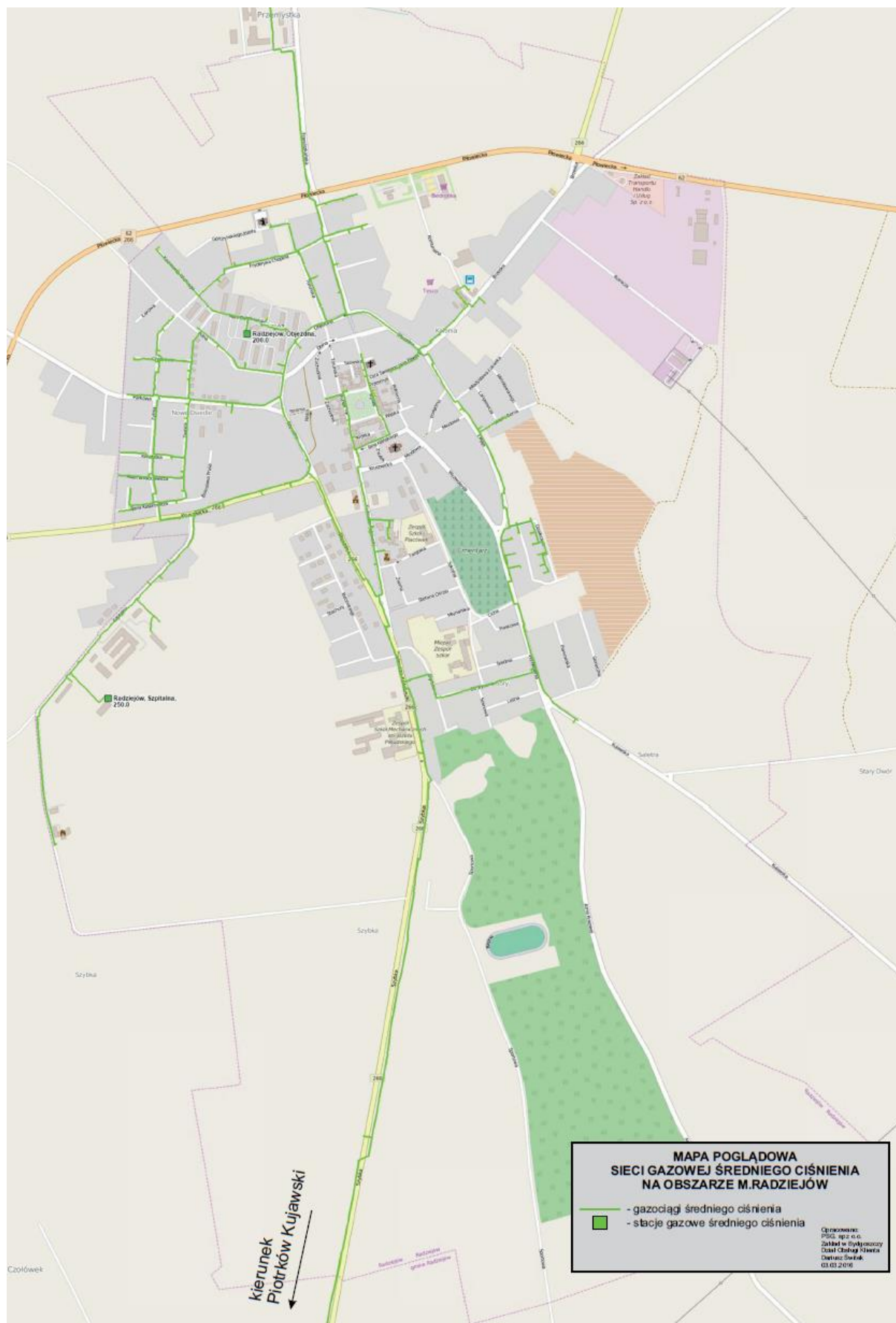
3.3. ŁĄCZNOŚĆ

Obszar Miasta Radziejów pokryty jest łączami telefonii komórkowej. W granicach administracyjnych opisywanego obszaru zlokalizowano stacje telefonii komórkowej przy ulicy Szybkiej, Szkolnej 12 i Franciszkańskiej 4.

3.4. GAZOWNICTWO

Gazyfikacja Miasta Radziejów została rozpoczęta w 2006 r. Źródłem zasilania w gaz dla Miasta jest gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 relacji Gustorzyn – Mogilno przebiegający przez teren gminy. Gazociąg ten zasila stację gazową wysokiego ciśnienia o przepustowości $Q = 3\,150$ [m³/h], zlokalizowaną w miejscowości Przemystka. Na terenie miasta wykorzystywany jest gaz ziemny wysokometanowy typu E. Zgodnie z danymi na 31.12.2015 r. odbiorcy na obszarze miasta zasilani są z dystrybucyjnej sieci gazowej średniego ciśnienia, która należy do Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Gdańsku, Zakład w Bydgoszczy. Długość sieci rozdzielczej na terenie Miasta wynosi 13,256 km. Długość przyłączy to 1,592 km, natomiast ilość przyłączy to 124 szt. Według szacunków liczba osób korzystających z sieci gazowej stanowi około 10,1 % wszystkich mieszkańców miasta.

Według danych uzyskanych od Polskiej Spółki Gazownictwa w chwili obecnej w fazie projektowania znajdują się inwestycje mające na celu przyłączenie odbiorców zlokalizowanych przy ulicach: Dolnej, Brzeskiej, Becińskiego, Miodowej, komunalnej, Moniuszki, Stachury, Prusa, Tuwima, Wyspiańskiego, Norwida, Rolniczej i Księdza Wieczorka. W ramach potrzeb mieszkańców oraz możliwości technicznych i ekonomicznych operator sukcesywnie będzie rozbudowywał sieć gazową na terenie Radziejowa. Obecny system sieci gazowej przedstawiono na kolejnej rycinie.

Ryc. 13. Mapa poglądowa sieci gazowej średniego ciśnienia na terenie Miasta Radziejów
Źródło: PSG Sp. z o.o. Zakład w Bydgoszczy

3.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Obecnie na terenie Miasta Radziejów nie funkcjonuje zbiorowy system ciepłowniczy. System zaopatrzenia w ciepło tworzą indywidualne, większe bądź mniejsze, kotłownie na paliwa stałe lub płynne.

Źródłem zaopatrzenia w ciepło jest lokalna kotłownia zarządzana przez EMPEGIEK Sp. z o.o.

Według danych uzyskanych od EMPEGIEK kotłownię uruchomiono w 1995 r. Obiekt składa się z 3 kotłów RU1-S9 STREBEL o łącznej mocy 1,5 MW. Sprawność nominalna kotłowni wynosi 85 %. Stosowanym paliwem na cele wytwarzania energii cieplnej jest gaz sieciowy wysokometanowy typu E.

Obiekt zaopatruje w ciepło 9 budynków mieszkalnych wielorodzinnych znajdujących się przy ulicy Objezdnej, Polnej i Marii Dąbrowskiej. Budynki te należą głównie do zasobu Spółdzielni Mieszkaniowej (8 budynków). Jeden budynek znajduje się w zarządzie RTBS.

Biorąc pod uwagę dane zawarte w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Radziejów, dziewięć budynków mieszkalnych zaopatrywanych w ciepło sieciowe stanowi zaledwie 0,5 % zasobu wszystkich budynków mieszkalnych w Mieście. Jednakże w przeliczeniu na powierzchnię użytkową, liczbę mieszkań, liczbę mieszkańców czy zapotrzebowanie na ciepło udział ten jest znacznie wyższy i kształtuje się następująco:

- liczba mieszkań – 17,1 %,
- powierzchnia użytkowa – 10,7 %,
- liczba mieszkańców – 12,7 %.

W kolejnej tabeli przedstawiono charakterystykę budynków mieszkalnych zaopatrywanych w ciepło przez kotłownię lokalną zlokalizowaną przy ulicy Objezdnej.

Tabela 9. Budynki zaopatrywane w ciepło sieciowe na terenie Miasta Radziejów

Lokalizacja		Zarząd	Okres budowy	Liczba mieszkań	Pow. użytkowa [m ²]	Liczba mieszkańców
ulica	nr domu					
Dąbrowskiej	3	SM	od 1967 do 1985	40	2 216,0	105
Dąbrowskiej	5	SM	od 1967 do 1985	40	2 216,0	97
Objezdna	32/2	SM	od 1967 do 1985	45	1 954,6	95
Objezdna	34/3	SM	od 1967 do 1985	45	1 957,5	94
Objezdna	34/4	SM	od 1967 do 1985	45	2 304,0	116
Objezdna	34/2	RTBS	od 1967 do 1985	45	1 922,6	120
Polna	2	SM	od 1993 do 1997	18	935,6	40
Polna	4	SM	od 1993 do 1997	18	847,7	27
Polna	6	SM	po 1998	26	1 139,3	46
Łącznie				322	15 493,0	740
Udział (w skali całego Miasta)				17,1 %	10,7 %	12,7 %

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Radziejów

Znaczącym problemem dla mieszkańców Miasta Radziejów jest problem tzw. niskiej emisji związanej ze spalaniem paliw stałych w tradycyjnych piecach domowych.

Najczęściej paliwem do wytworzonej energii cieplnej jest biomasa w postaci drewna lub jego pochodnych (np. brykiety drzewne, trociny), a także olej opałowy i węgiel kamienny.

Problemem jest ogrzewanie budynków odpadami komunalnymi (butelki plastikowe, makulatura, zafoliowany papier, folia), których spalanie, w szczególności w okresie jesiennym – powoduje powstawanie dodatkowych szkodliwych dla zdrowia związków.

3.6. KOMUNIKACJA

Sieć drogową na terenie Miasta Radziejów tworzą ogólnodostępne drogi publiczne:

- droga krajowa nr 62 relacji Strzelno – Włocławek – Płock - Wyszaków,
- droga wojewódzka nr 266 łącząca Konin z Ciechocinkiem,
- 11 odcinków dróg powiatowych,
- drogi gminne.

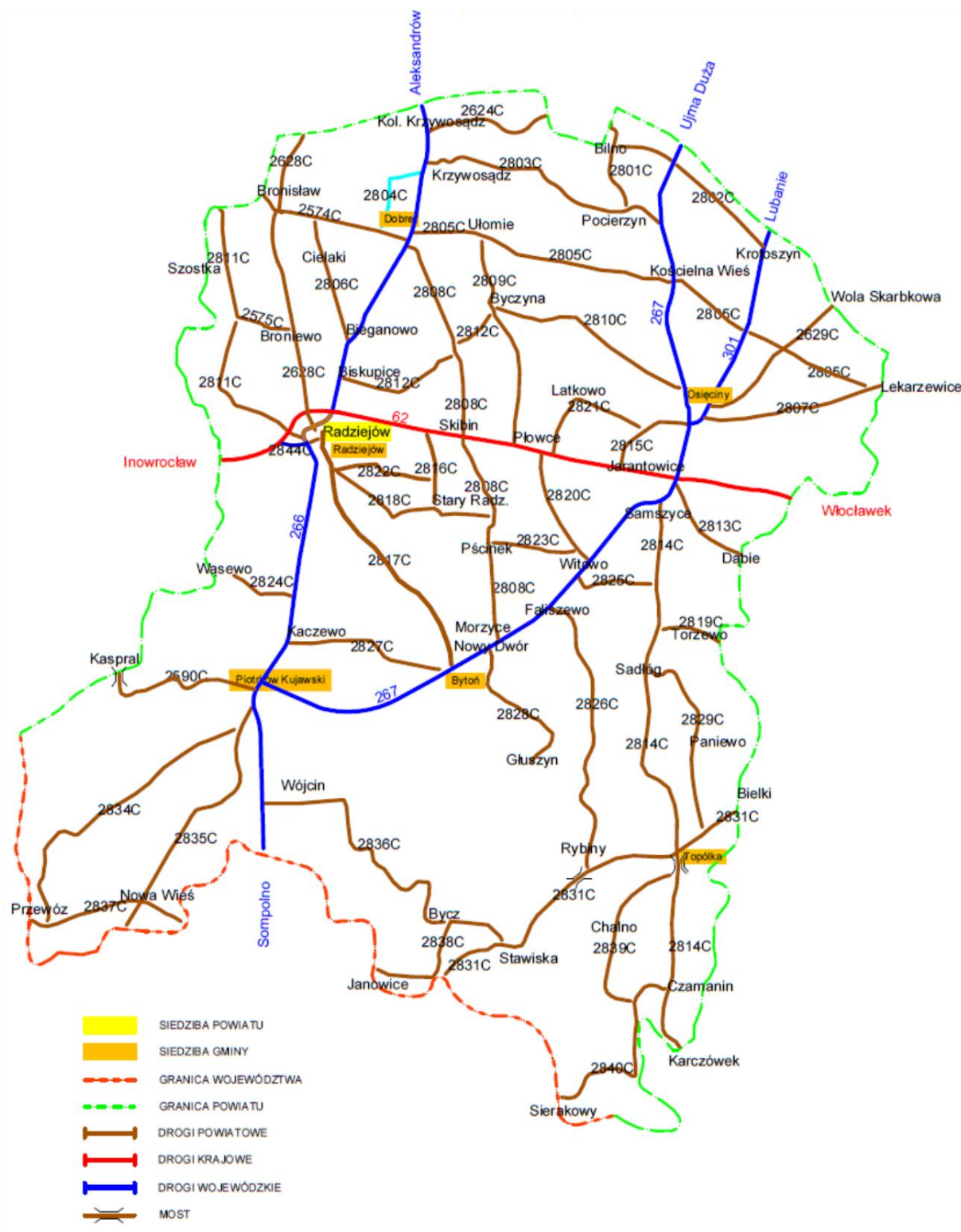
Zgodnie z danymi Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy, długość drogi krajowej nr 62 w granicach Miasta Radziejowa wynosi 3,237 km. Stan drogi zgodnie z klasyfikacją GDDKiA jest krytyczny. Wymaga ona modernizacji. Średni dobowy ruch pojazdów według informacji przedstawionej przez GDDKiA wynosi 7 623 samochodów osobowych i 1 146 samochodów ciężarowych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, w roku 2018 wzdłuż drogi krajowej nr 62 planowana jest budowa chodnika na długości 1,6 km oraz budowa ciągu pieszo – rowerowego o długości 1,0 km.

W granicach Radziejowa przebiega droga wojewódzka nr 266. Zgodnie z danymi Zarządu Dróg Wojewódzkich średnie dobowe natężenie ruchu wynosi w zależności od odcinka 2 638 – 5 111 samochodów osobowych oraz 141 – 194 samochodów ciężarowych.

Radziejów posiada dogodne położenie komunikacyjne ze względu na bezpośredni dostęp do drogi krajowej i wojewódzkiej. Ponadto zaletą jest niewielkie (około 30 km) oddalenie od autostrady A1. Sieć drogową powiatu radziejowskiego przedstawiono na kolejnej rycinie.

Ryc. 14. Miasto Radziejów na tle sieci komunikacyjnej

Źródło: www.bip.radziejow.pl

Przez Miasto Radziejów nie przebiegają szlaki komunikacyjne kolejowe. Najbliżej położonymi stacjami obsługującymi ruch pasażerski są stacje we Włocławku i w Inowrocławiu.

3.7. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE²

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023”, uchwalonym przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego w grudniu 2011 r., Miasto Radziejów należy do Regionu Gospodarki Odpadami VIII. Status instalacji regionalnej posiada Regionalny zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Machnacu, natomiast instalacje zastępcze znajdują się w Lipnie oraz Inowrocławiu.

Odpady komunalne od nieruchomości zamieszkałych odbiera Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Saniko Sp. z o.o. we Włocławku, wyłonione w trybie przetargu nieograniczonego. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych zawierają we własnym zakresie umowy na odbiór odpadów z podmiotami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej, gdyż Gmina objęła zbiorczym systemem odbioru odpadów tylko nieruchomości zamieszkałe.

W 2015 r. z terenu Miasta Radziejów odebranych zostało 1 753,84 Mg. Odpadów komunalnych, co daje średnio 349 kg odpadów na 1 mieszkańca. Suma niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych wyniosła 1 453,1 Mg, czyli około 82 % ogółu odpadów komunalnych.

Na terenie Miasta Radziejów działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany przy ulicy Rolniczej. Mieszkańcy mogą tu przynosić odpady problemowe, których gromadzenie w przydomowych pojemnikach jest zabronione.

Zgodnie z danymi zawartymi w rocznej analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi za rok 2015, należy stwierdzić, że:

- gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objętych jest 100 % nieruchomości zamieszkałych,
- 95 % nieruchomości gromadzi odpady w sposób selektywny,
- osiągnięty poziom redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł 59,9 %, przy wymaganym poziomie 50 %,
- osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła wyniósł 47,8 % - był więc znacznie wyższy niż wymagane 16 %,
- osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia odpadów i odzysku innymi metodami inne niż niebezpieczne odpadów budowlanych wyniósł 100 % co jest wynikiem bardzo dobrym.

---

² wg stanu za rok 2015

IV. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

4.1. RZEŻBA TERENU

W stosunku do otaczających terenów, analizowany obszar jest dość dobrze urozmaicony, co związane jest z występowaniem akumulacyjnych form polodowcowych.

Miasto leży na szczycie wzgórza morenowego (126 m n.p.m.) otoczonego płaskimi bezleśnymi terenami o charakterze rolniczym. W szczytowym fragmencie potężnej formy kemowej o przebiegu południkowym usytuowana jest najstarsza część Miasta wraz z rynkiem, co sprawia, że jest ona położona zdecydowanie wyżej w stosunku do otaczających ją dzielnic. W związku z tym nachylenie terenu w tej części Radziejowa przekracza w wielu miejscach 12 %, a niekiedy nawet 15 %.

Pozostała część opisywanego terenu rozciąga się w bezpośrednim sąsiedztwie kemu, na terenie wysoczyzny morenowej płaskiej. Różnice wysokości są tutaj zdecydowanie mniejsze, a cały teren cechuje się w miarę jednolitą, lekko falistą rzeźbą.

4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA³

Cechą charakterystyczną budowy geologicznej opisywanego terenu jest występowanie w podłożu tzw. wału kujawsko – pomorskiego, którego osady zostały wydźwignięte na przełomie ery mezozoicznej i kenozoicznej (na przełomie górnej kredy i na początku trzeciorzędu).

Późniejsze okresy przyniosły pęknięcie warstw skalnych wału. Skutkiem tego procesu było wytworzenie charakterystycznych dla całego wału wysadów solnych (tzw. diapir). W trzeciorzędzie nastąpiło wyraźne ścięcie wyższych partii wału i pokrycie ich przez młodsze osady.

Istotne znaczenie dla budowy podłoża miało również zalanie tego terenu w miocenie oraz pliocenie. Postały zbiornik wodny pokrywał teren całej centralnej Polski. Powstały w tym okresie liczne osady, m.in. udokumentowane na terenie powiatu radziejowskiego trzeciorzędowe węgle brunatne. Na przełomie trzeciorzędu i czwartorzędu - w okresie dużych wahań klimatycznych - nastąpiło wyrównanie powierzchni terenu.

W okresie czwartorzędu na opisywanym obszarze zostały zdeponowane różnej miąższości serie piaszczysto – żwirowe, stanowiące ważny, udokumentowany i eksploatowany zasób surowców naturalnych.

Obecny wygląd Miasta Radziejowa nadany został właśnie w czwartorzędzie, a obecnie modelowany jest przez naturalne czynniki przyrodnicze oraz rzeźbotwórczą działalność człowieka.

³ na podstawie Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla Miasta Radziejów na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012 - 2015

4.2.1. Surowce mineralne

Na obszarze Miasta Radziejów zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego występują złoża surowców mineralnych: złożo Opatowice-Radziejów i złożo Radziejów.

Podstawowe dane dotyczące występujących złóż przedstawiono w formie tabelarycznej.

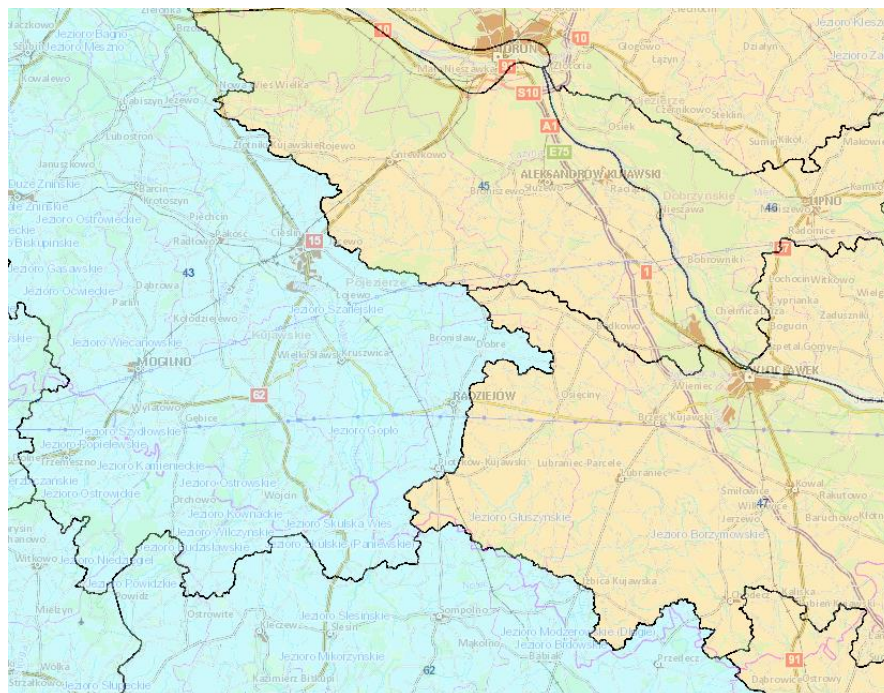
Tabela 10. Wykaz złóż kopalin na terenie Miasta Radziejów

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Sposób eksploatacji	Powierzchnia [ha]	Średnia grubość nakładu [m]
Opatowice - Radziejów	piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno - piaskowej	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy, ścianowy	34,29	0,00 – 2,70
Radziejów	węgle brunatne	złożo rozpoznane wstępnie	Odkrywkowy, wgłębny	2 710,63	49,10

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny – serwis MIDAS

4.3. WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE

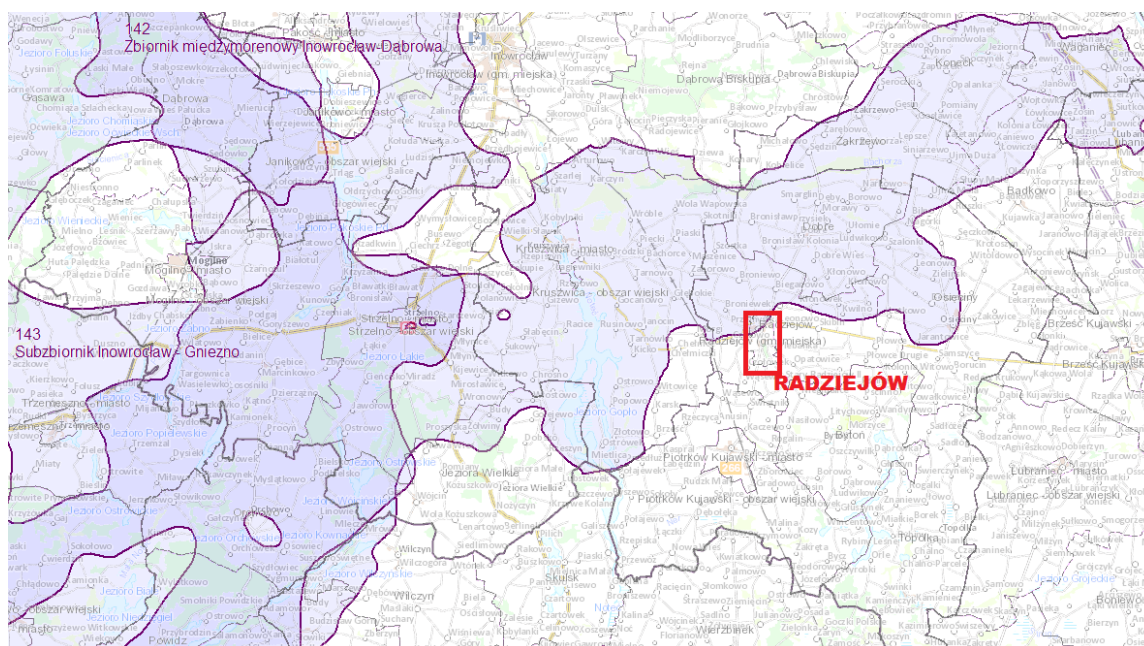
Warunki występowania wód podziemnych pierwszego poziomu na omawianym obszarze są dość zróżnicowane i nawiązują do rzeźby terenu. Na obszarze wysoczyznowym dominują głębokości 1- 2 m i 2-5 m p.p.t. Niewielkie tylko obszary wykazują głębokości przekraczające 5 m. Miasto Radziejów położone jest na obszarze Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 43, co ilustruje rycina.

Ryc. 15. Położenie Miasta Radziejów na tle jednolitych części wód podziemnych

Źródło: www.epsh.pgi.gov.pl/epsh/

Analizowany obszar położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych (zbiorniki wód podziemnych przeznaczone przede wszystkim do zabezpieczenia rezerwy wody o wysokiej jakości do wykorzystania w przyszłości) co ilustruje kolejna rycina.

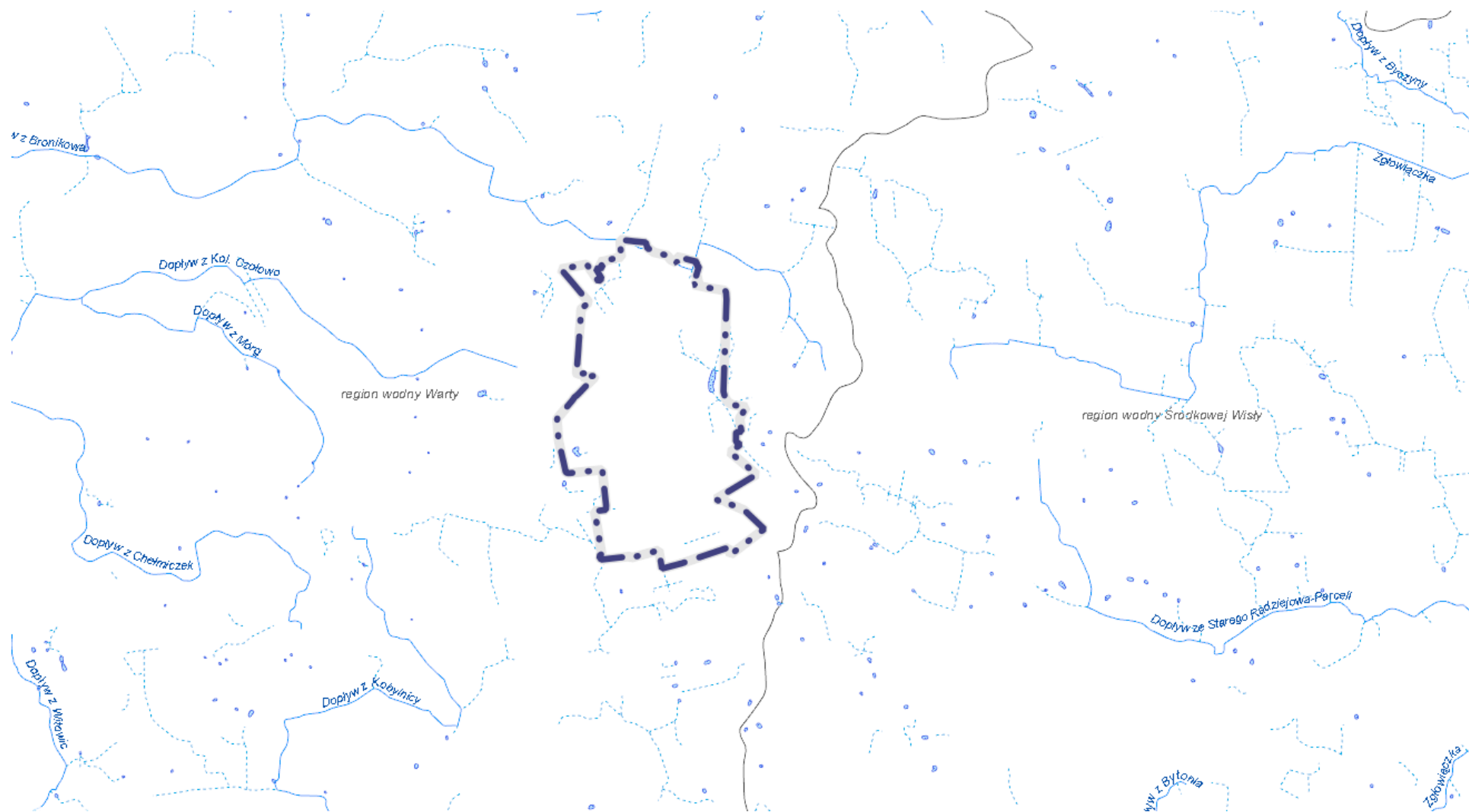

Ryc. 16. Położenie Miasta Radziejów na tle GZWP

Źródło: www.epsh.pgi.gov.pl/epsh/

Sieć hydrograficzna Miasta jest uboga. Opisany teren położony jest na obszarze Regionu Wodnego Warty.

Szkic sieci hydrograficznej omawianego obszaru przedstawiono na kolejnej rycinie.

Ryc. 17. Położenie Miasta Radziejów na sieci hydrograficznej obszaru

Źródło: www.mradziejow.e-mapa.net

4.4. KLIMAT

Warunki klimatyczne panujące na terenie Miasta są porównywalne z całym obszarem powiatu radziejowskiego. Dominuje tutaj wyraźnie ukształtowany klimat umiarkowany, przejściowy, charakterystyczny dla całego obszaru Polski. Jego podstawową cechą jest duża zmienność stanów pogodowych w ciągu roku, jak i w kolejnych latach, która wynika ze zmian kierunku napływu oraz różnego udziału oceanicznych mas powietrza z zachodu i kontynentalnych mas powietrza ze wschodu. Zgodnie ze stosowaną powszechnie regionalizacją klimatyczną, Radziejów jest położony w obrębie dzielnicy środkowej, która obejmuje południową część województwa kujawsko-pomorskiego.

Radziejów jest zlokalizowany w najcieplejszym rejonie województwa. Średnia roczna temperatura na terenie Miasta wynosi 7,8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, dla którego średnia temperatura wynosi 18,2°C, natomiast najzimniejszym luty, dla którego średnia temperatura wynosi -2,7°C. Długość okresu wegetacyjnego wynosi średnio 210 - 220 dni, liczba dni z przymrozkami 100 - 110, natomiast czas zalegania pokrywy śnieżnej waha się od 50 do 80 dni.

Na rozpatrywanym obszarze nie zlokalizowano posterunku opadowego IMGW. W bliskim sąsiedztwie tego obszaru znajdują się posterunki IMGW w miejscowościach: Głębokie (arkusz Piotrków Kujawski) i Izbica Kujawska (arkusz Izbica Kujawska). W związku z czym analizę stosunków opadowych przeprowadzono w oparciu o wyniki pomiarów opadów atmosferycznych z wielolecia (1961-2000) z tych właśnie posterunków.

Średni roczny opad dla roku przeciętnego w miejscowości Głębokie wynosi 506 mm, natomiast w Izbicy Kujawskiej 541 mm. Na omawianym obszarze, dla roku przeciętnego, najwyższe średnie opady miesięczne występują w lipcu, a najniższe w styczniu i lutym.

Obszar ten charakteryzuje się najniższymi w Polsce rocznymi sumami opadów atmosferycznych przez co jest szczególnie zagrożony deficytem wody. Wyraźnie wpływa to, na bilans wodny i jest bardzo odczuwalne zwłaszcza w rolnictwie.

Wiatr w tym rejonie ma przeważnie kierunek zachodni lub południowo – zachodni i wiąże się z napływem wilgotnego powietrza o cechach oceanicznych, ciepłego w zimie i stosunkowo chłodnego w okresie letnim. Największe prędkości występują w miesiącach zimowych, najmniejsze na przełomie sierpnia i września.

4.5. FAUNA I FLORA

Według danych GUS za rok 2014, na analizowanym obszarze znajduje się 4,04 ha parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej oraz jeden cmentarz o powierzchni 3,70 ha. Udział terenów zieleni w powierzchni ogółem wynosi 0,7 %. Lesistość wynosi 6,9 %, co jest wynikiem znacznie niższym niż średnia wartość dla powiatu radziejowskiego i województwa kujawsko – pomorskiego.

Z uwagi na niewielką powierzchnię lasów oraz mało urozmaiconą sieć hydrologiczną omawiany teren charakteryzuje się niskim stopniem bioróżnorodności. Występują tu zbiorowiska typowe dla terenów miejskich, a na obrzeżach Miasta dla terenów użytkowanych rolniczo. Szatę roślinną tworzy sztuczny układ ekologiczny utworzony przez człowieka.

Na analizowanym obszarze występują pospolite gatunki związane z polami uprawnymi i ogrodami. Z powodu niewielu występujących siedlisk brak jest roślin i zwierząt rzadkich czy zagrożonych wyginięciem.

4.5.1. Przyroda chroniona i jej zasoby

Ustawa z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2015 r. poz. 1651 ze zm.) przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody. Za ustanowienie form ochrony przyrody i planów ochrony odpowiedzialne są odpowiednie organy wskazane w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Według stanu na 31.06.2016 r. na terenie Miasta Radziejów nie występują tereny objęte ochroną prawną ze względu na wysokie wartości przyrodnicze.

4.6. ZAGROŻENIA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Zasoby przyrodnicze jednostki są elementem, który z jednej strony może powodować rozwój gospodarczy (np. wydobycie surowców mineralnych, fauna i flora warunkująca rozwój turystyki), a z drugiej zahamować go poprzez ich niszczenie czy nieodpowiednio poprowadzoną politykę przestrzenną. Do obszarów problemowych, które mogą mieć wpływ na rozwój Miasta Radziejów można zaliczyć:

- obszary zajmowane pod zabudowę – cały obszar centrum Radziejowa zajęty jest przez zwartą zabudowę, jedynie na obrzeżach opisywanego obszaru w zabudowie rozproszonej znajdują się potencjalne cenne siedliska dla fauny i flory,
- obszary narażone na oddziaływanie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu – przez teren Miasta Radziejów przebiegają: droga krajowa nr 62 i droga wojewódzka 266 co stanowi barierę dla rozwoju zasobów przyrodniczych, lokalizacji siedlisk fauny i flory oraz potencjalne uciążliwości dla mieszkańców,
- miejsca uwalniania zanieczyszczeń do wód podziemnych i powierzchniowych – są to przede wszystkim miejsca wzdłuż dróg, parkingów, miejsc magazynowania substancji, ale także potencjalna możliwość zanieczyszczenia wód przez przedostanie się nieczystości ciekłych do wód na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną,
- emisje zanieczyszczeń pochodzących z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii – dotyczy to większości zabudowy terenu Miasta Radziejów. Jedynie część budownictwa wielorodzinnego obsługiwana jest przez wspólną kotłownię,
- zagrożenia dla fauny i flory – powodowane fragmentacją siedlisk poprzez rozwój zabudowy i rozbudowę ciągów komunikacyjnych,
- obszary użytkowane rolniczo – Miasto Radziejów otoczone jest przez tereny silnie użytkowane rolniczo co wpływa na potencjalną możliwość zanieczyszczenia wód gruntowych, np. przez stosowane środki ochrony roślin czy nawozy.

Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego, zwłaszcza dla powietrza atmosferycznego na omawianym terenie są zanieczyszczenia pochodzące z emisji energetycznych - z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii

i obiektów komunalnych. Uciążliwość jednakże charakteryzuje się wahaniem sezonowymi. W sezonach grzewczych wzrost zanieczyszczeń związany jest ze spalaniem węgla w paleniskach domowych, ponieważ większość mieszkań w Mieście Radziejów ogrzewana jest nadal paliwami stałymi, głównie węglem kamiennym i drewnem. Stopniowo modernizuje się kotłownie na takie, które wykorzystują olej opałowy, jednak ich ilość jest znikoma.

Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest także komunikacja samochodowa. Powoduje ona zanieczyszczenia pyłowe, a także zagrożenie hałasem. Z komunikacją samochodową związane są także zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne, takie jak sól stosowana w czasie zimy, detergenty, itp. Zanieczyszczenia te występują w pasach przyległych do dróg powodując lokalne zanieczyszczenia gruntu, a w przypadku gruntów podatnych na infiltrację, również środowiska wodnego.

W przypadku wód powierzchniowych, a także podziemnych na terenie Miasta główną przyczyną zanieczyszczeń jest eutrofizacja, która jest efektem spływających zanieczyszczeń obszarowych związanych z rolniczym wykorzystaniem zlewni oraz słabą naturalną odpornością na czynniki degradacyjne. W rolnictwie do źródeł zanieczyszczeń obszarowych wód należy zaliczyć środki chemiczne (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin) oraz rolnicze wykorzystanie ścieków. Przy braku barier biogeochemicznych w postaci zieleni redukującej zanieczyszczenia, tereny rolne mogą stanowić zagrożenie dla środowiska wodnego.

Dużym obciążeniem dla środowiska wodnego jest zrzut oczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków, dlatego oczyszczone ścieki nie mogą wywoływać zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych. Należy tak sterować technologią oczyszczania ścieków, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu wodnego.

Kolejnym elementem mającym wpływ na rozwój jednostki jest niekontrolowana eksploatacja kopalni w postaci kruszyw naturalnych, która powoduje powierzchniowe zmiany terenu w formie wyrobisk oraz zmiany w pionowym ukształtowaniu rzeźby, a to zwiększa podatność na erozję odkrytych warstw ziemi i może powodować obniżenie poziomu wód gruntowych.

Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem rolnictwa i sieci osadniczej. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. Stan i jakość gleb są uzależnione od kompleksowego oddziaływania czynników naturalnych i antropogenicznych. Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne.

Jednym z głównych czynników zmian w strukturze chemicznej gleb jest rolnicze użytkowanie, które może powodować nadmierne przechodzenie składników pokarmowych, takich jak fosfor, potas i magnez, a tym samym powodować powstawanie braków w zawartości składników przyswajalnych (dostępnych dla roślin) w glebie. Natomiast przedostawanie się fosforu i azotu do wód powierzchniowych może powodować ich eutrofizację. Niewłaściwe używanie nawozów naturalnych i mineralnych może spowodować poważne straty w środowisku.

W przypadku rolnictwa erozja i degradacja gleb najczęściej powiązana jest z niewłaściwym nawożeniem mineralnym i organicznym, nieprawidłową uprawą, likwidacją zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych.

Na podstawie analizy informacji z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Radziejowie, dla powiatu radziejowskiego nie stwierdza się, aby w ostatnich latach miały miejsce poważne zdarzenia związane z zagrożeniem powodziowym. Mogą wystąpić lokalne podtopienia w przypadku nagłego podniesienia się poziomu wody w wyniku wystąpienia

nieprzewidzianych zjawisk meteorologicznych, takich jak: intensywne opady atmosferyczne, zlodowacenie powierzchni koryta rzeki, gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Zagrożenie to może wystąpić jako podtopienia gruntów wzdłuż cieków.

Na terenie Miasta należałoby przeprowadzić inwentaryzację przyrodniczą, w celu wyznaczenia obszarów cennych przyrodniczo i uniknięcia zniszczenia siedlisk i stanowisk chronionych gatunków na skutek prowadzenia różnorodnej działalności. Dobrze przeprowadzona inwentaryzacja byłaby podstawą dla właściwego rozwoju Miasta, uwzględniającego walory i zasoby przyrodnicze Miasta, przy jednoczesnym ograniczeniu ich zagrożeń. Dobrze zachowane walory i zasoby przyrodnicze są również istotne ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.

Wszystkie podejmowane działania powinny dążyć do minimalizacji procesów wpływających negatywnie na stan flory i fauny. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

V. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod badawczych stosowanych w gospodarce przestrzennej czy przygotowywaniu strategii rozwoju wybranych regionów. Stanowi jedno z najczęściej stosowanych narzędzi analitycznych w procesie zarządzania strategicznego jednostkami terytorialnymi, przydatne szczególnie w procedurach związanych z planowaniem ich rozwoju społeczno - gospodarczego⁴.

Metoda SWOT charakteryzuje się *„elastycznością i jest relatywnie łatwa do przeprowadzenia, posiada możliwość zastosowania w odniesieniu do całego obszaru, wybranej jego części, lub danego składnika potencjału”*. Omawiana metoda polega na określeniu silnych i słabych stron jednostki oraz jej szans i zagrożeń. Wskazane mocne strony oraz szanse powinny być fundamentem rozwojowym Miasta. Natomiast słabe strony powinny być wzmacniane przy jednoczesnym ograniczaniu i likwidacji zagrożeń.

Schemat analizy SWOT dokładnie opisuje poradnik Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej, przygotowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w 2012 r.

---

⁴ Zajadacz A., Śniadek J. (2009) „Ocena potencjału turystycznego”. W: Młynarczyk Z., Zajadacz A. (red.) „Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki t. 3”, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań

Ryc. 18. Schemat analizy SWOT

Źródło: Poradnik Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej, 2012 r.

Poradnik wskazuje, że:

1. **Czynniki wewnętrzne, czyli pozytywne** silne lub mocne strony danej jednostki, atuty należy traktować jako cechy, które wyróżniają analizowaną gminę od innych jednostek i stanowią przewagę konkurencyjną. Punktem odniesienia mogą być sąsiednie jednostki lub grupa jednostek o podobnym charakterze.
2. **Czynniki wewnętrzne negatywne** czyli słabe strony danej jednostki, należy rozumieć jako konsekwencje ograniczeń szeroko rozumianych zasobów.
3. **Czynniki zewnętrzne pozytywne**, czyli szanse, to korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danej jednostki, które właściwie wykorzystane mogą stanowić dla niej istotny impuls rozwojowy.
4. **Czynniki zewnętrzne negatywne**, czyli zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne, które mogą być poważną barierą rozwoju dla danej jednostki. Istniejące zagrożenia wyraźnie osłabiają też silne strony Miasta czy regionu, a także mogą poważnie ograniczyć możliwość wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych.

5.1. ANALIZA SWOT DLA MIASTA RADZIEJÓW

Przeprowadzenie analizy dla Miasta Radziejów pozwoli na określenie jej mocnych stron, wyróżniających ją na tle regionu, przy jednoczesnym wskazaniu słabości. Takie rozwiązanie pomoże wskazać czy obszar posiada odpowiednie zasoby i czynniki warunkujące rozwój, a także możliwości rozwojowe i kierunek w jakim powinna podążać jednostka celem dalszego rozwoju.

Analiza SWOT opracowana została na podstawie spotkania z lokalnymi liderami i mieszkańcami, które odbyło się dnia 19 maja 2016 r. w Urzędzie Miasta Radziejów.

Wcześniej, już w terminie 17 lutego 2016 r. w Urzędzie Miasta Radziejów odbyło się spotkanie wstępne dotyczące problemów społecznych występujących na opisywanym terenie, uwarunkowań funkcjonalnych poszczególnych części Radziejowa i możliwych sposobów pozyskania danych na temat aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej Miasta.

Dodatkowo w celu zebrania uwag od interesariuszy strategii rozwoju Miasta Radziejów w dwóch terminach przeprowadzono otwarte badanie ankietowe. Została ona przeprowadzona w dniach 10 marca do 22 kwietnia. Ankietyzację przedłużono o termin od 23 maja do 10 czerwca. Ankieta była dostępna na stronie www.umradziejow.pl w zakładce Aktualności oraz w formie tradycyjnego wydruku w Urzędzie Miasta Radziejów, ul. Kościuszki 20/22. Mieszkańcy mieli możliwość dostarczenia wypełnionych ankiet do drogi elektronicznej lub Urzędu Miasta Radziejów. W wyniku przeprowadzonej ankietyzacji uzyskano 126 ankiet.

Tabela 11. Analiza SWOT dla Miasta Radziejów w poszczególnych obszarach analizy

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Spółeczeństwo	
<ul style="list-style-type: none"> - baza oświatowa na wysokim poziomie wraz z wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną, - rozwijające swą działalność Radziejowski Dom Kultury oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, - aktywna działalność stowarzyszeń i klubów, - aktywnie działająca Lokalna Grupa Działania „Razem dla Powiatu Radziejowskiego”, - Organizacja imprez kulturalnych i promujących miejscowe tradycje i historię, np. Radziejowski Sejmik Szlachecki czy Jarmark Królewski, - digitalizacja zbiorów bibliotecznych w celu lepszej ich dostępności dla społeczeństwa, - dość dobrze rozwinięta podstawowa opieka zdrowotna, - funkcjonowanie na terenie Radziejowa posterunku policji i siedziby straży pożarnej co gwarantuje wysoki poziom bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - duża liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej, - słabo rozwinięta baza ochrony zdrowia w zakresie specjalistycznych usług medycznych, - starzejące się społeczeństwo, - brak miejsc pracy, - niski udział społeczeństwa w kulturze, - niewystarczająca promocja jednostki w regionie, - niskie zainteresowanie uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych, - ubogi zakres działań w zakresie promocji zdrowia skierowany do mieszkańców m.in. bezpłatne badania, akcje profilaktyczne, warsztaty pierwszej pomocy itp.
Gospodarka	
<ul style="list-style-type: none"> - niższe niż w innych gminach ceny działek pod budowę obiektów i budynków na potrzeby średnich i małych firm, - niższe niż w większych jednostkach administracyjnych koszty produkcji i robocizny, - dobre zaplecze dla działalności firm obsługujących rolników, - korzystne warunki do produkcji rolnej, - potencjał turystyczny z uwagi na walory historyczne, - korzystne połączenie komunikacyjne, - atrakcyjne tereny do uprawiania turystyki aktywnej, pieszej, biegowej co powoduje dobre warunki dla rozwoju turystyki aktywnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka liczba zakładów pracy, - niedostosowanie ofert kształcenia do potrzeb rynku pracy, co w konsekwencji powoduje niedostosowanie pracowników do potrzeb rynku, - brak kapitału i trudność jego gromadzenia wskutek niskich dochodów mieszkańców, - niewystarczająca liczba uzbrojonych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, - niewielka liczba lokalnych przedsiębiorstw, - brak grup kapitałowych produkcji rolnej, - brak rodzinnego / lokalnego przetwórstwa rolno – spożywczego. - duże rozdrobnienie rolnictwa,

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> – rozwijające się wyposażenie w bazę sportowo – rekreacyjną (stadion, basen), – dobre uzbrojenie w sieć wodociągową, – rozbudowa sieci kanalizacyjnej, – położenie przy drogach: krajowych, wojewódzkiej i powiatowych, – prowadzenie modernizacji budynków użytku publicznego (urząd, szkoły) w celu zapewnienia wysokiej jakości obsługi i wysokiego stopnia efektywności energetycznej budynków, – rozwój i doposażenie instalacji do selektywnej zbiórki odpadów, – promocja potencjału gospodarczego i terenów pod inwestycje w lokalnych mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, – brak połączeń kolejowych, – brak ścieżek rowerowych, – ograniczony dostęp do wiedzy i nowoczesnych technologii ze względu na niewystarczający zasięg internetu i telefonii komórkowej, – brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej, – niedostateczne wykorzystanie nowoczesnych technik informatycznych, w tym: brak cyfrowych zbiorów informacji (baz danych), materiałów edukacyjnych, internetowych stron promocyjnych.
Środowisko	
<ul style="list-style-type: none"> – postępujący rozwój kanalizacji wzmacniający ochronę wód gruntowych przed zanieczyszczeniem, – dobre warunki do rozwoju turystyki krajoznawczej (pieszej, wodnej, kolarskiej, konnej) i specjalistycznej – duża ilość obiektów o walorach kulturowych: zabytki, historia miasta, – mało zanieczyszczone środowisko naturalne, – korzystne warunki do produkcji rolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewielki udział źródeł energii odnawialnej na terenie Miasta, – problem niskiej emisji, pochodzącej głównie z indywidualnych systemów grzewczych, – niska jakość źródeł ogrzewania budynków (piece), – degradacja środowiska w związku z rozwojem rolnictwa, – narażenie na hałas związane z przebiegiem dróg o zasięgu ponadregionalnym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Społeczeństwo	
<ul style="list-style-type: none"> – podniesienie standardów i rozszerzenie usług opieki medycznej na poziomie regionu, – aktywizacja kulturowa i rekreacyjna coraz większej części społeczeństwa, – aktywizacja zawodowa ludności, mająca na celu przystosowanie do zmieniającego się rynku pracy, – dostępne środki UE w zróżnicowanych obszarach działań, – rozwijające się szkolnictwo, – wykorzystanie działalności kulturowej do promocji regionów. 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie koszty utrzymania sieci szkół podstawowych i przedszkoli przy niskiej liczbie wychowanków, – migracja wykształconej kadry do większych ośrodków miejskich, – ucieczka młodzieży do większych ośrodków, – występowanie patologii społecznych, – starzejące się społeczeństwo, – emigracja zarobkowa, – ubożenie społeczeństwa.
Gospodarka	
<ul style="list-style-type: none"> – warunki rozwoju agroturystyki jako element wspomagającej formy uzyskiwania dodatkowych dochodów poza rolnictwem oraz sposób na poniesienie poziomu życia, – rozwój rodzinnego przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne), – tworzenie grup producenckich zdolnych do działań marketingowych i inwestycyjnych, – wspieranie rozwoju lokalnych firm, – możliwość pozyskiwania funduszy unijnych na rozwój turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak inwestorów z okolicznych gmin, – wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, – duży udział szarej strefy w zatrudnieniu, – wymagania prawne w regulacji działalności, – ograniczony rynek zbytu przetworzonych produktów rolnych, – klęski żywiołowe w rolnictwie, – potencjalna konkurencyjność inwestycyjna sąsiednich większych miast (Włocławek, Konin, Kruszwica, Inowrocław).

Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość współfinansowania projektów ze środków unijnych, – możliwość pozyskania środków na inwestycje ze źródeł krajowych, – dalsza rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – uzależnienie inwestycji w Mieście od dostępnych środków zewnętrznych, – niewystarczający dostęp do alternatywnych źródeł energii (np. gaz), – niska rentowność przewozów pasażerskich, – sformalizowanie procedury przy współfinansowaniu projektów ze źródeł krajowych i UE.
Środowisko	
<ul style="list-style-type: none"> – planowany wzrost udziału energii odnawialnej w skali kraju do 15% w końcowym zużyciu energii w roku 2020, – krajowe zobowiązania dotyczące zapewnienia odpowiedniego poziomu energii odnawialnej i biopaliw na poziomie krajowym, w zużyciu końcowym, – wymagania UE dotyczące efektywności energetycznej, – nacisk na racjonalne gospodarowanie energią i ograniczanie emisji w skali europejskiej i krajowej, – rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność (np. tanie energooszczędne źródła światła), – rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> – kosztowne instalacje / inwestycje oparte na odnawialnych źródłach energii, – brak środków finansowych na działania termomodernizacyjne, – ograniczone środki finansowe zewnętrzne na działania prośrodowiskowe, – ogólnokrajowy trend wzrostu zużycia energii elektrycznej, – wysokie koszty rozwoju ekologicznego.

Źródło: opracowane własne

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że istotnymi **atutami** Miasta Radziejów są: **dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną (kanalizacja, wodociągi), walory historyczne połączone z tradycją i zwyczajami, a także oferta edukacyjna.** Dobrze funkcjonuje także **gospodarka odpadami.** Jako uzupełnienie tych czynników można wskazać **stan środowiska przyrodniczego czy korzystne warunki do rozwoju rolnictwa na obrzeżach Radziejowa.** Jak wynika z przeprowadzonej analizy, atuty te są niezmiennie i cały czas wzmocniane przez działania władz samorządowych. Działania Miasta Radziejów w ostatnich latach skupiały się głównie na ochronie środowiska, w tym: rozbudowie i modernizacjach sieci infrastruktury wodno – ściekowej, inwestycjach w gospodarce odpadami. Inwestycje w instalacje i działania mające na celu ochronę środowiska i zapewnienie mu jak najmniejszego dopływu zanieczyszczeń niewątpliwie wpływa na możliwość rozwoju rolnictwa. Czynnione są również inwestycje w szkołach, m.in. w zakresie termomodernizacji, wyposażenia w pomoce edukacyjne, co w konsekwencji ma poprawić jakość kształcenia.

Najważniejszą **szansą** dla omawianej jednostki jest **możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na rozwój, zwłaszcza środków unijnych.** Pozyskane środki zainwestowane w dalszy rozwój rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego i rodzinnego przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne), niewątpliwie są szansą rozwojową. Jak piszą Warmińska M. i Dąbrowska A. (2012 r.) „produkty regionalne z jednej strony mogą być ważną atrakcją turystyczną i zarazem doskonałą formą promocji obszarów wiejskich, a z drugiej strony, dzięki rozwojowi turystyki możliwe jest zachowanie mało rentownych sposobów produkcji tych wyrobów”⁵. Jak widać połączenie dwóch atutów jakimi

⁵ „Produkty regionalne narzędziem promocji turystyki na obszarach wiejskich województwa pomorskiego”, Warmińska M., Dąbrowska A. (2012 r.)

są stan środowiska i jego walory krajobrazowe oraz rolnictwa jest szansą dla jednostki - może przyczynić się do napływu turystów i rozwoju usług związanych z rolnictwem i turystyką (agroturystyka). Dodatkowo jest to region, gdzie warunki przyrodnicze i niski stopień uprzemysłowienia, a tym samym małe zanieczyszczenie środowiska, sprzyjają produkcji ekologicznej. W związku z powyższym istnieją przesłanki mówiące o tym, że należałoby miejscowych rolników objąć nie tylko wsparciem finansowym, ale także szkoleniowym i promocyjnym.

Analiza SWOT pokazała, że do największych **słabości** Miasta zaliczyć należy **problemy rynku pracy, niewielką aktywność społeczną miejscowej ludności**. Na terenie Miasta notuje się brak miejsc pracy powiązany ze słabo rozwiniętym miejscowym biznesem i niewielką liczbą przedsiębiorstw, a w wielu przypadkach problemy związane z niedostosowaniem kwalifikacji pracowników. Słabą stroną Miasta, jak pokazuje analiza SWOT, jest także stan infrastruktury komunikacyjnej. Jednostka posiada słabe połączenie z większymi ośrodkami miejskimi, a istniejące odcinki dróg są w złym stanie. Bardzo widoczny jest brak ścieżek rowerowych.

Zagrożeniem są **skomplikowane procedury zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej**, co powoduje brak chęci podejmowania jej, a tym samym niski poziom inwestowania na tym terenie, co przekłada się na niewielki rozwój lokalnego rynku pracy, bezrobocie, emigrację ludności.

VI. ZAŁOŻENIA STRATEGII

6.1. WPROWADZENIE

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę uwarunkowań społeczno - gospodarczych oraz stanu środowiska na terenie Miasta Radziejów. Konsekwencją dokonanej diagnozy jest zaproponowanie działań zmierzających do stworzenia warunków zrównoważonego rozwoju w Gminie. Wymaga to wyznaczenia:

- celów strategicznych, które ma jednostka osiągać w celu dalszego rozwoju,
- kierunków działań służących do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych.

Cele i kierunki działań wynikają także z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów wyższego szczebla, takich jak:

- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Traktat Ustanawiający Wspólnoty Europejskiej, Tytuł XX – Współpraca na Rzecz Rozwoju,
- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020 +,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2014-2020.

Strategia Rozwoju Miasta Radziejów oparta zostanie więc o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań dla Miasta Radziejów w odniesieniu do poszczególnych obszarów działań. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Strategii Rozwoju Kraju, Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko - Pomorskiego oraz innych dokumentów strategicznych, co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju całego obszaru. Osiągnięcie określonych celów w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań inwestycyjnych, które określane są szczegółowo chociażby w corocznym budżecie Miasta. Wiele z zaproponowanych działań w założeniu powinno być realizowanych właśnie przez Gminę lub przez jednostki działające na tym terenie oraz w regionie. Urząd Miasta powinien jednak pełnić w nich funkcję nadzoru działalności, wspierania działalności w charakterze administracyjnym lub poprzez bezpośredni współdział.

Punktem wyjścia dla rozważań zgodności założeń Strategii z innymi dokumentami jest omówienie dokumentów ustanowionych na szczeblu międzynarodowych, do realizacji których Polska jest zobowiązana. Założenia dokumentów, umów i konwencji międzynarodowych przekładają się na konstruowanie zapisów prawodawstwa polskiego. W 1992 roku opracowany został jeden z najważniejszych dokumentów związanych ze zrównoważonym rozwojem, tzw. „**Agenda 21 - Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego**”. Jest to wszechstronny plan działania na wiek XXI dla Narodów Zjednoczonych, rządów i grup społecznych w każdym obszarze, w którym człowiek ma wpływ na środowisko. Dokument ten zwraca szczególną uwagę na *konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju*.

Obecnie priorytetowe dla Polski jest dostosowanie swoich działań również do polityki Unii Europejskiej. Główne założenia polityki Wspólnoty w zakresie rozwoju określone są w poszczególnych tytułach **Traktatu Ustanawiającego WE, a zwłaszcza w Tytule XX - Współpraca Na Rzecz Rozwoju**. Zgodnie z traktatem Polityka Wspólnoty w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju, stanowiąc uzupełnienie polityk realizowanych przez Państwa Członkowskie, sprzyja:

- *trwałemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu krajów rozwijających się, a w szczególności najmniej uprzywilejowanym spośród nich,*
- *harmonijnemu i stopniowemu włączaniu krajów rozwijających się do gospodarki światowej,*
- *walce z ubóstwem w krajach rozwijających się.*

Kolejnym unijnym dokumentem mającym znaczenie dla rozwoju państw członkowskich jest unijna strategia wzrostu na okres od 2010 do 2020 r., „**Europa 2020**”. Obejmuje ona o wiele więcej niż samo wyjście z kryzysu, z którym nadal boryka się wiele europejskich krajów. Strategia ta ma pomóc skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Działania podejmowane są w ramach 5 obszarów:

- *zatrudnienie,*
- *badania i rozwój,*
- *zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii,*

- edukacja,
- walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W związku z tym, że planowane działania w Polsce powinny wpisywać się w priorytety w skali Unii Europejskiej przyjęto dokument **Strategia Rozwoju Kraju 2020** (SRK). Jest to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań.

SRK jest częścią systemu zarządzaniem rozwojem kraju. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka - główne zadania w tym obszarze to polepszenie sytuacji finansów publicznych oraz wypracowanie nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki, opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i rezultatach cyfryzacji,
- spójność społeczna i terytorialna - spójność społeczna i terytorialna to przede wszystkim równomierny rozwój kraju i wyrównywanie szans jego mieszkańców. Dlatego do 2020 roku należy tak inwestować środki, aby zwiększyć aktywność i zmniejszyć ubóstwo grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem (np. poprzez zapewnienie dostępu do bardziej elastycznych form opieki nad dziećmi, promocję aktywności zawodowej seniorów). Trzeba także stale podnosić jakość usług publicznych,
- sprawne i efektywne państwo - sprawne państwo jest przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne (w większym stopniu umożliwia udział obywateli w dyskursie publicznym, stanowieniu prawa etc.). W tym obszarze SRK postuluje m.in. by stworzyć sprawny system zarządzania rozwojem (np. lepsza jakość prawa, większa efektywność instytucji, uporządkowanie i uaktualnienie dokumentów strategicznych oraz dopasowanie do nich odpowiednich programów rozwoju), zapewnić odpowiednią ilość środków na rozwój i inwestować je przede wszystkim w te dziedziny, które w największym stopniu przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Niniejszy dokument jest również zgodny z **Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności**, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków, w następujących obszarach:

- długości życia w ogóle,
- długości życia w zdrowiu (co wiąże się z poprawą stanu zdrowia Polaków jako rezultatu międzysektorowych działań prozdrowotnych a w szczególności sprawnie funkcjonującego systemu ochrony zdrowia),
- większej satysfakcji z wykonywania pracy,
- lepszych warunków łączenia kariery zawodowej z życiem prywatnym i rodzinnym,
- sprawnej sieci bezpieczeństwa socjalnego nastawionej na pomoc, której celem jest zwiększenie szans na aktywność społeczną i zawodową oraz dbałość o przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia,
- dostępności dóbr i usług publicznych (zdefiniowanych, standaryzowanych, efektywnie dostarczanych) bez względu na status rodzinny i miejsce zamieszkania,
- otwartych warunków uczestnictwa w życiu publicznym,
- bezpieczeństwa dochodów na starość,

- środowiskowego poczucia równowagi w odniesieniu do warunków krajobrazowych,
- naturalnego stanu otoczenia oraz żywności,
- udziału w kulturze (co jest ważne dla prorozwojowego potencjału kreatywności),
- poczucia satysfakcji z życia

Strategia Rozwoju Miasta Radziejów nawiązuje również do **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (SRKS)**. Celem głównym SRKS jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski. Cel główny SRKS będzie realizowany przez cztery cele szczegółowe:

- kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji,
- poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne,
- usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy,
- rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Dodatkowo **Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+** przyjęta Uchwałą Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. zakłada następujące priorytety:

- konkurencyjna gospodarka,
- modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- silna metropolia,
- nowoczesne społeczeństwo.

Kolejnym ważnym dokumentem powiązany z niniejszym dokumentem jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020**, którego celem głównym jest województwo kujawsko-pomorskie będące konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. Strategia Rozwoju Miasta Radziejów wpisuje się w cele szczegółowe, określone dla następujących osi priorytetowych:

- Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie,
- Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku,
- Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry,
- Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy,
- Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo,
- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja.

Niniejszy dokument uwzględnia także cele przyjęte w **powiatowej strategii rozwoju – Strategii Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2014-2020**, której misją jest:

- obszar gwarantujący mieszkańcom dobre warunki życia,
- siedziba strategicznego kapitału społecznego regionu,
- nowoczesny ośrodek przyjazny środowisku,
- rozwijające się centrum kultury i rekreacji,
- miejsce wyposażone w wysokiej jakości infrastrukturę.

W jego wyżej wymienionej strategii wyznaczono cele strategiczne:

1. *Cel strategiczny – poprawa atrakcyjności infrastrukturalnej i gospodarczej powiatu:*
2. *Cel strategiczny – poprawa poziomu kapitału społecznego:*
3. *Cel strategiczny – rozwój i dostosowanie systemu pomocy społecznej do potrzeb oraz zachodzących zmian demograficznych:*

4. *Cel strategiczny – poprawa efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na terenie powiatu:*
5. *Cel strategiczny – ochrona zabytków oraz kreowanie nowych rozwiązań kulturalno - rekreacyjnych:*
6. *Cel strategiczny – poprawa świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz modernizacja infrastruktury medycznej:*

Opracowana Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016-2022 uwzględnia również zapisy **dotychczas obowiązującej Strategii Rozwoju**, ponieważ ważnym aspektem prowadzenia polityki rozwoju jest ciągłość podejmowanych działań, tym bardziej, że wiele z zapisów dotąd obowiązującego dokumentu wciąż są aktualne. Tak jak w poprzedniej Strategii, tak i w przygotowywanej jej aktualizacji kładzie się nacisk na rozwój przedsiębiorczości, infrastruktury technicznej, oświaty czy ochrony środowiska naturalnego, czyli obszarów, w których wciąż potrzebne są inwestycje w celu polepszania jakości i konkurencyjności jednostki, a z drugiej strony, działania w tych obszarach spowodują rozwój jednostki na innych polach. Zaznaczyć należy, że Miasto Radziejów sukcesywnie realizowała priorytetowe cele przyjęte w dotychczas obowiązującej Strategii. Jak wynika z analizy przeprowadzonych inwestycji i wydatkowanych środków, Miasto Radziejów to samorząd, który przeznaczając znaczne nakłady finansowe oraz administracyjne na rozwój jednostki, zarówno w ramach prowadzonych inwestycji i przedsięwzięć, jak i działań organizacyjnych. Zadania, wpisujące się w założenia Strategii Rozwoju, przeprowadzone przez Miasto Radziejów w ostatnich latach skupiały się głównie na inwestycjach w infrastrukturę, uporządkowaniu gospodarki wodno – ściekowej, a także na działaniach mających na celu polepszenie zaplecza społecznego.

6.2. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

W dniach 10 marca do 22 kwietnia na terenie Miasta Radziejów przeprowadzona została ankietyzacja na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju dla Miasta Radziejów na lata 2016-2022. Ankieta była dostępna na stronie www.umradziejow.pl w zakładce Aktualności oraz w formie tradycyjnego wydruku w Urzędzie Miasta Radziejów, ul. Kościuszki 20/22. Mieszkańcy mieli możliwość dostarczenia wypełnionych ankiet do drogi elektronicznej lub Urzędu Miasta Radziejów. Ze względu na niewielką ilość ankiet dostarczoną w wyznaczonym terminie, ankietyzację przedłużono o termin od 23 maja do 10 czerwca.

W wyniku przeprowadzonej ankietyzacji uzyskano 126 ankiet.

Warunki życia na terenie Miasta Radziejów scharakteryzowano w oparciu o 4 obszary działań.

W obszarze **komunikacja i dostęp do mediów** ankietowani pozytywnie ocenili dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja i komunikacja). Według zebranych opinii dostęp do komunikacji zbiorowej jest niewystarczający. Brakuje również ścieżek rowerowych. Zdania podzielone są w zakresie jakości dróg, ulic, parkingów oraz dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet). Wpisując własne uwagi, część ankietowanych chciałaby poprawy bezpieczeństwa poprzez modernizację dróg, budowę chodników i ścieżek rowerowych.

Tabela 12. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze komunikacja i dostęp do mediów

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic	8	92	17	4	3
dostępność parkingów	10	66	34	17	2
dostęp do ścieżek rowerowych	2	5	28	86	4
dostęp do komunikacji zbiorowej (pkp, pks, busy)	8	47	41	25	7
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)	23	72	17	3	11
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)	16	77	18	5	10
dostęp do infrastruktury technicznej (gazociągi)	9	64	30	5	17
dostęp do nowoczesnych technologii (komputer, internet)	14	73	19	8	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zdaniem ankietowanych obszar działania **edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura** przedstawia korzystny obraz biorąc pod uwagę liczebność klas w szkołach. Zdania dotyczące jakości kształcenia w szkołach są podzielone. Wiele osób nie potrafiło ocenić sytuacji w badanym zakresie, gdyż nie posiadają dzieci w wieku szkolnym. W opinii ankietowanych, istniejące przedszkole zaspokajają istniejące potrzeby. Badani wskazali jednak na słaby dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia) oraz zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków obcych, koło młodego chemika). Zdaniem mieszkańców niewystarczająca jest także istniejąca oferta kulturalna.

Tabela 13. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach	7	75	26	6	11
liczebność klas w szkołach	3	77	25	5	16
dostępność przedszkoli	5	81	24	2	12
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)	3	47	42	15	18
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, koło młodego chemika)	8	40	44	16	18
oferta kulturalna	4	27	40	32	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

W obszarze działania **sport, zdrowie** duża część ankietowanych jest zadowolona z dostępności miejsc uprawiania sportu i rekreacji, jednak nie brakuje głosów, że warunki w tym zakresie są bardzo ograniczone. Badani czują się w miarę bezpiecznie w przestrzeni publicznej. Niewystarczający jest natomiast dostęp do badań profilaktycznych i informacji o zdrowym stylu życia. W zakresie poziomu opieki zdrowotnej, dostępności do lekarza i apteki odpowiedzi są zróżnicowane. Przede wszystkim brakuje lekarzy specjalistów, z których usług mogliby korzystać mieszkańcy Radziejowa.

Tabela 14. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze sport, zdrowie

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego	20	77	20	6	4
dostępność lekarzy specjalistów	1	19	50	50	6
jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej	4	38	55	15	11
dostępność apteki	61	59	6	0	3
dostęp do badań profilaktycznych	8	44	42	24	7
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej	9	76	21	9	10
dostępność miejsc sportu i rekreacji	20	62	30	9	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Informacje udzielone w obszarze działania **ochrona środowiska i wygląd Miasta** pokazały, że mieszkańcy są zadowoleni z czystości i porządku na terenie analizowanej jednostki. Badani gorzej oceniają natomiast stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych, przez co Miasto Radziejów jest w chwili obecnej niedostosowana do potrzeb turystów. Biorąc pod uwagę ogólny stan środowiska przyrodniczego ankietowani są podzieleni. Przede wszystkim zwracano uwagę na zanieczyszczenie powietrza oraz narażenie na hałas komunikacyjny.

Tabela 15. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze ochrona środowiska i wygląd Miasta

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego	15	81	22	3	5
narażenie na zanieczyszczenia powietrza	2	47	43	13	18
narażenie na hałas	6	63	28	12	15
stan oświetlenia ulicznego	22	89	9	4	1
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych	11	57	40	15	4
estetykę miasta i poszczególnych nieruchomości	17	79	19	5	6
atrakcyjność turystyczną Miasta Radziejów	5	27	51	32	12
czystość i porządek na terenie Miasta Radziejów	29	81	13	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Ankietowani zostali poproszeni o określenie stopnia występowania patologii społecznych, czego wynikiem jest wskazanie na duży problem biedy oraz alkoholizmu. Badanie wykazało, że zdaniem mieszkańców Miasta Radziejów trudno jest znaleźć dobrą pracę i jest ona niedostosowana do oczekiwań pracowników.

Tabela 16. Ocena poziomu występowania problemów na terenie Miasta Radziejów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy

Problem / punktacja:	1	2	3	4	5
alkoholizm	47	34	34	12	1
przemoc	16	25	38	35	7
uzależnienia	32	32	42	12	4
ubóstwo	39	31	33	17	4
bezrobocie	67	22	23	9	5
słaba oferta kulturalna	45	28	31	17	6
słaba oferta sportowa	30	22	28	36	10

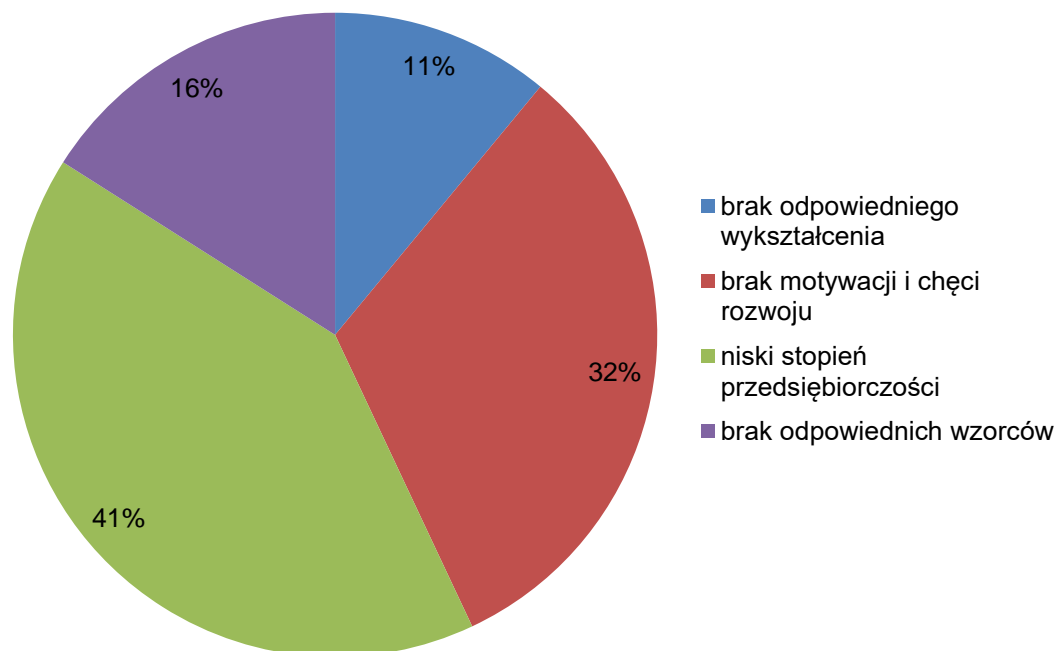
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania jest mała. Jedynie 19 % ankietowanych stwierdziło, że w wymienionych wydarzeniach uczestniczy często lub bardzo często.

Podobnie jest w przypadku imprez sportowych i rekreacyjnych. Wśród ankietowanych 58 % uczestniczy w nich rzadko, 38 % często, a jedynie 4 % zawsze, gdy się odbywają.

Należy jednak stwierdzić, że sposób spędzania wolnego czasu jest wśród mieszkańców zróżnicowany. Część mieszkańców odpoczywa wtedy w domu, jednak znaczna część respondentów uprawia sport, spaceruje lub podróżuje.

Głównym powodem problemów społecznych i zawodowych mieszkańców jest brak motywacji i chęci rozwoju oraz niski stopień przedsiębiorczości. Dane w tym zakresie przedstawiono w formie ryciny.

Wykres 2. Główny powody występowania problemów społecznych i zawodowych mieszkańców Miasta Radziejów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zdaniem respondentów, najbardziej narażone na wykluczenie społeczne są osoby bezrobotne (47 % odpowiedzi). Wśród pozostałych grup, tj. osób starszych lub niepełnosprawnych narażenie na wykluczenie społeczne jest także istotnym problemem.

Niepokojący jest fakt, że zdaniem dużej części ankietowanych ich sytuacja społeczno – materialna na przestrzeni kolejnych 5 lat ulegnie pogorszeniu (36 %). Tylko 12 % ankietowanych jest zdania, że ich sytuacja znacznie się poprawi.

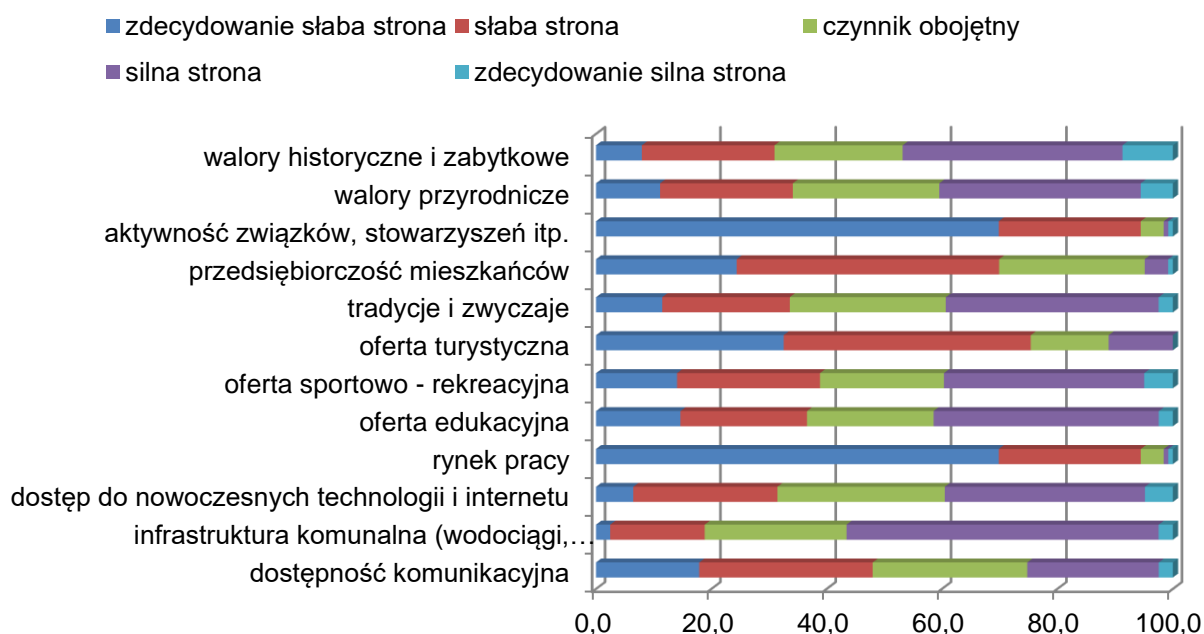
Odzwierciedleniem takiej postawy jest ocena podstawowych elementów przestrzeni funkcjonowania człowieka. Ankietowani wskazali, że rynek pracy, przedsiębiorczość mieszkańców czy oferta turystyczna są słabą stroną Miasta Radziejów. Wśród silnych stron wymieniano najczęściej infrastrukturę komunalną (wodociągi, kanalizacja, gaz), ofertę edukacyjną oraz walory historyczne i zabytkowe.

Tabela 17. Mocne i słabe strony Miasta Radziejów mierzone ilością odpowiedzi udzielonych na zadane w ankiecie pytanie

Mocna / słaba strona Miasta Radziejów	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna	22	37	33	28	3
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja, gaz)	3	20	30	66	3
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu	8	31	36	43	6
rynek pracy	88	31	5	1	1
oferta edukacyjna	18	27	27	48	3
oferta sportowo - rekreacyjna	17	30	26	42	6
oferta turystyczna	41	54	17	14	0
tradycje i zwyczaje	14	27	33	45	3
przedsiębiorczość mieszkańców	30	56	31	5	1
aktywność związków i stowarzyszeń itp.	19	44	33	27	3
walory przyrodnicze	14	29	32	44	7
walory historyczne i zabytkowe	10	29	28	48	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Graficzne przedstawienie wyników zebranych ankiet w zakresie oceny poszczególnych czynników decydujących o atrakcyjności Miasta Radziejów lub jej słabości przedstawiono poniżej.

Wykres 3. Ocena mocnych i słabych stron Miasta Radziejów (udział %)*Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet*

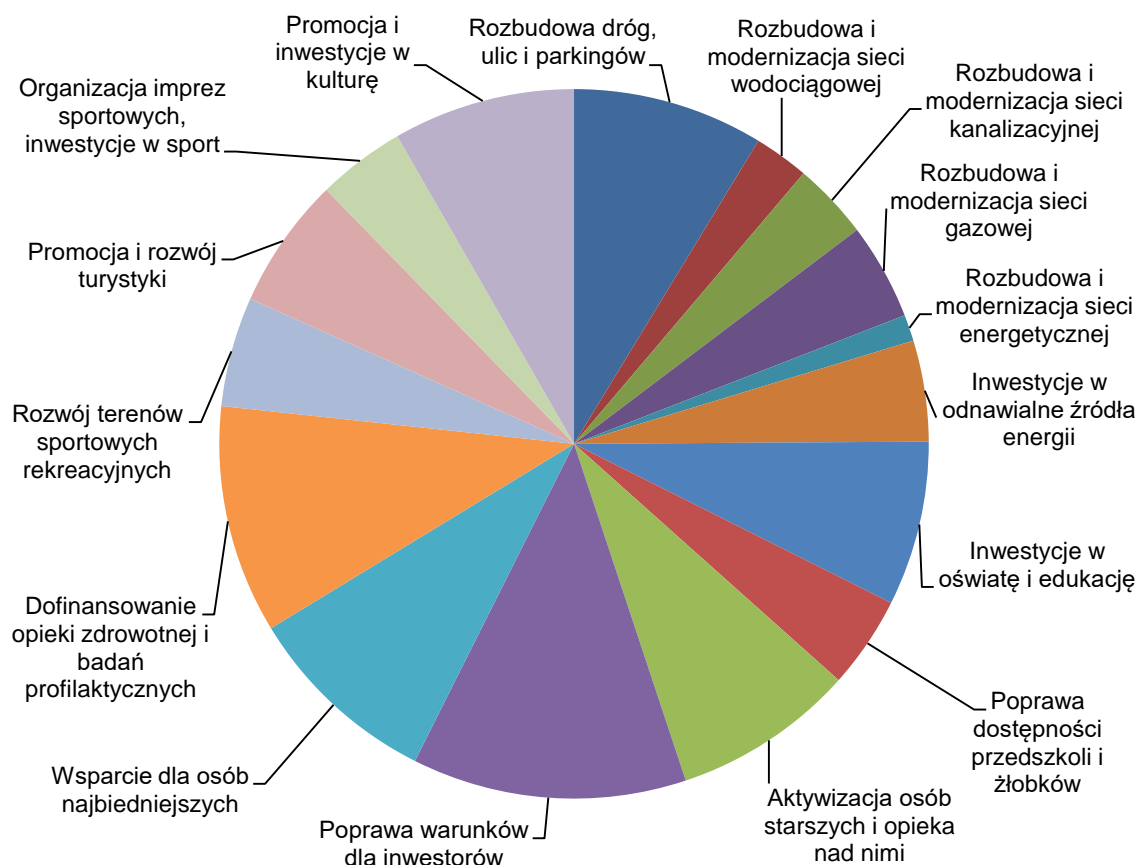
Wśród najważniejszych potrzeb badani wskazali poprawę warunków dla inwestorów, dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych. Ponadto respondenci wskazywali na aktywizację osób starszych i opiekę nad nimi, wsparcie dla osób najbiedniejszych, rozbudowę dróg, ulic i parkingów oraz promocję i inwestycje w kulturę.

Tabela 18. Ocena najważniejszych potrzeb na najbliższe lata na terenie Miasta Radziejów w oparciu o badanie ankietowe

Kierunek działania	Ilość udzielonych odpowiedzi	Udział procentowy udzielonych odpowiedzi
Rozbudowa dróg, ulic i parkingów	42	8,7
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	12	2,5
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	17	3,5
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej	21	4,4
Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej	6	1,2
Inwestycje w odnawialne źródła energii	22	4,6
Inwestycje w oświatę i edukację	36	7,5
Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków	20	4,2
Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi	40	8,3
Poprawa warunków dla inwestorów	60	12,5
Wsparcie dla osób najbiedniejszych	43	8,9
Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych	50	10,4
Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych	24	5,0
Promocja i rozwój turystyki	29	6,0
Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport	19	4,0
Promocja i inwestycje w kulturę	40	8,3
Suma	481	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Graficzne ujęcie najważniejszych potrzeb mieszkańców, na podstawie danych ankietowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 4. Najważniejsze potrzeby Miasta Radziejów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Badanie przeprowadzono na grupie osób, wśród których dominowały osoby z przedziału wiekowego 36-50 lat (28 %) oraz 51-70 lat (37 %). Wśród osób, które wypełniły ankietę było więcej kobiet.

Biorąc pod uwagę związek ankietowanego z Miastem Radziejów wśród respondentów dominowały osoby, które w Radziejowie mieszkają i pracują (74 %).

Ankietowani w zdecydowanej większości są zadowoleni z obsługi załatwiającej konkretne sprawy w Urzędzie Miasta Radziejów.

Szczegółowe wyniki badania ankietowego przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

6.3. OKREŚLENIE MISJI MIASTA

Wizja Miasta to opis oczekiwanego w przyszłości stanu jednostki. Przy sformułowaniu wizji pomocne są dokładna analiza obszaru, rozmowy w władzami samorządowymi, spotkanie z mieszkańcami Miasta, a także ich ankietyzacja, co daje możliwość poznania rodzajów podmiotów występujących na terenie analizowanej jednostki oraz relacji występujących pomiędzy nimi, a w dalszej kolejności wyobrażenia sobie, jak powinno wyglądać Miasto za kilka lat.

Przy opracowaniu wizji, pomocne są wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Miasta. Oceniając mocne i słabe strony Miasta Radziejów ankietowani dobrze oceniali stopień wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja). Najgorzej oceniona została m.in. oferta rynku pracy.

Analiza stanu obecnego Miasta w zakresie infrastruktury, kapitału społecznego oraz ocena potrzeb mieszkańców wynikająca z badania ankietowego, pozwala na sformułowanie następującej wizji Miasta Radziejów:

„Miasto Radziejów jest obszarem przyjaznym dla mieszkańców, wspierającym lokalnych przedsiębiorców, dbającym o stan środowiska naturalnego i kultywującym miejscowe tradycje i zwyczaje”

W zaistniałej sytuacji misję Miasta Radziejów formułuje się w następujący sposób:

„Misją Miasta Radziejów jest zrównoważony rozwój Miasta w celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkańców w zakresie poziomu życia, poprzez inwestycje w infrastrukturze technicznej, poprawę warunków życia społeczno – gospodarczego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego”

6.4. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RADZIEJÓW

Strategia rozwoju zakłada realizację działań Miasta, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz planowanymi przez jednostkę inwestycjami. Zadania własne Miasta, w zakresie spraw związanych z rozwojem lokalnym wynikają przede wszystkim z ustawy o samorządzie gminnym, ale także z innych ustaw sektorowych dotyczących np. ochrony środowiska, gospodarki odpadami, sieci infrastrukturalnych, w szczególności wodociągów i kanalizacji itp.

Przy sporządzaniu celów strategicznych w zakresie szeroko pojętej polityki rozwoju dla Miasta Radziejów opierano się na zapisach ustaw, jednak w większości cele i działania kierunkowe sporządzone zostały w oparciu o wyniki ankietyzacji mieszkańców, spotkanie z mieszkańcami Miasta, a także w oparciu o zaplanowane przez Miasto oraz instytucje i podmioty działające na tym terenie, inwestycje i przedsięwzięcia.

Wyznaczone cele strategiczne, a w ich ramach kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie polityki rozwoju na terenie Miasta Radziejów, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych na przestrzeni wielu lat.

Zaznacza się, że część zadań realizowanych w ramach jednego celu, może także wpływać na realizację innych celów.

W nawiązaniu do obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+ zakłada się, że aktywizacja społeczno – gospodarcza na poziomie lokalnym stanowi jedno z najważniejszych zamierzeń polityki rozwoju Miasta Radziejów w ramach województwa. W poszczególnych obszarach działania proponowanych w niniejszej Strategii nawiązuje się do priorytetów wojewódzkiej, którymi są modernizacja przestrzeni wsi i miast, nowoczesne społeczeństwo oraz konkurencyjna gospodarka. Strategia Rozwoju Miasta Radziejów przewiduje szereg działań o charakterze kompleksowym, w zakresie odnowy obszarów problemowych, zwanych obszarami zdegradowanymi i ich rewitalizacji.

Rewitalizacja jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, nierozzerwalnie wiąże się z realizacją niniejszej Strategii. Jednym z podstawowych celów Strategii Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016-2022 jest aktywizacja społeczno – gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

W chwili obecnej można przyjąć, że na terenie Miasta Radziejów znajdują się obszary w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, które zostały wyznaczone jako obszar zdegradowany ze względu na współwystępowanie na tym obszarze również negatywnych zjawisk o charakterze gospodarczym, środowiskowym, przestrzennie – funkcjonalnym i technicznym.

Bez wątpliwości można stwierdzić, że na opisywanym terenie występują negatywne zjawiska o charakterze gospodarczym, co związane jest z niskim stopniem przedsiębiorczości i słabą kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Zostało to potwierdzone podczas ankietyzacji lokalnej społeczności.

Zgodnie z danymi dotyczącymi infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, wskazuje się na potrzebę rozwoju i modernizacji. W chwili obecnej wyposażenie Miasta Radziejów w infrastrukturę techniczną i społeczną wymaga dalszych prac. Niewystarczająca jest również jakość terenów publicznych i oferta kulturalna Miasta.

Zebrane dane wskazują również na degradację techniczną części budynków położonych w centrum Radziejowa. Znikoma jest ilość obiektów wyposażonych w rozwiązania techniczne w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

W niniejszej Strategii zawarto ogólne wskazówki do działań rewitalizacyjnych oraz wskazuje się na potrzebę przyjęcia do realizacji gminnego programu rewitalizacji.

Równocześnie z powstawaniem niniejszej Strategii, trwają prace związane z opracowaniem gminnego programu rewitalizacji. Zgodnie ze stanem na lipiec 2016 r. dokument jest w fazie projektu i został podany do konsultacji społecznych. W odniesieniu do: przeprowadzonej diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, a także po przeanalizowaniu możliwości rozwojowych Miasta Radziejów wyznaczono główny cel rewitalizacji:

Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru Rynku z przyległymi ulicami dzięki kompleksowo przeprowadzonej rewitalizacji społeczno-gospodarczej.

Dla uszczegółowienia celu głównego wyznaczono wynikające z niego cele tematyczne i kierunki działań:

Cel tematyczny 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców

W ramach celu tematycznego 1 wyznaczono kierunki działań:

1. Aktywni na rynku pracy,
2. Aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Cel tematyczny 2. „Odnowa” centrum miasta

W ramach celu tematycznego 2 wyznaczono kierunki działań:

1. Nowoczesna przestrzeń.

Cel tematyczny 3. Aktywne wsparcie ochrony środowiska

W ramach celu tematycznego 3 wyznaczono kierunki działań:

1. Poprawa efektywności energetycznej,
2. Zrównoważona mobilność miejska.

Cel tematyczny 4. Rozwój infrastruktury podstawą rozwoju gospodarczego

W ramach celu tematycznego 4 wyznaczono kierunki działań:

1. Wsparcie przedsiębiorczości

Cel tematyczny 5. Rozwój infrastrukturalny

W ramach celu tematycznego 5 wyznaczono kierunki działań:

1. Infrastruktura drogowa,
2. Infrastruktura zdrowotna,
3. Infrastruktura społeczna,
4. Infrastruktura edukacyjna,
5. Infrastruktura wodno – ściekowa,
6. E – Radziejów,
7. Infrastruktura kulturalna.

Wszystkie powyżej przedstawione projekty są ściśle związane z realizacją niniejszej Strategii. Niezależnie od tego jaki będzie ostateczny kształt wyżej wymienionych działań oba realizacja Strategii Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022 powinna być ściśle powiązana z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022.

Niniejsza Strategia przewiduje rozwój społeczno – gospodarczy i infrastrukturalny Miasta Radziejów. Należy przy tym stwierdzić, że główne działania skupione są na rozwoju aktywności lokalnego społeczeństwa. Wszelkie działania w zakresie rozwoju infrastruktury będą realizowane jako czynnik niezbędny dla zapewnienia dla miejscowej ludności warunków do odpowiedniego rozwoju społecznego, zawodowego czy podnoszenia jakości kształcenia. Przykładowo budowa czy rozbudowa miejsc aktywizacji społecznej realizowana będzie dla zapewnienia odpowiednich warunków realizacji przedsięwzięć o charakterze kulturalnym i rozwojowym dla miejscowej ludności. Natomiast rozwój sieci infrastrukturalnej (np. wodociągowa, kanalizacyjna, itp.) czy dalsze kształtowanie systemu gospodarowania odpadami będą skutkowały wzrostem atrakcyjności terenu Miasta Radziejów dla inwestorów. Przełoży się to w konsekwencji na tworzenie nowych miejsc pracy w analizowanej jednostce i spadek liczby osób bezrobotnych. Z kolei rozbudowa sieci drogowej regionu połączona z tworzeniem sieci ścieżek pieszych i rowerowych zaowocuje wzrostem bezpieczeństwa dla osób korzystających z tej infrastruktury.

W Strategii przewidziano działania na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych Miasta Radziejów, m.in. poprzez kształtowanie i ochronę terenów zielonych oraz zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne poszczególnych obszarów Miasta. Będzie ono połączone z dostosowaniem terenów, tak by były one dostępne dla wszystkich, również dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej czy osób starszych.

Niniejszy dokument przewiduje również działania na rzecz efektywnego wykorzystywania budynków poprzez ich termomodernizację i wyposażenie w instalacje do wykorzystywania energii odnawialnej (kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła). Takie działania mają na celu poprawę warunków rozwoju mieszkańców Miasta oraz pokonywanie barier rozwojowych pomiędzy sąsiednimi regionami.

Na realizację wyznaczonych celów strategicznych, w największej mierze ma wpływ Urząd Miasta, który realizuje zadania Miasta i zadania koordynowane (wspólne z innymi jednostkami oraz innymi podmiotami zajmującymi się chociażby infrastrukturą drogową, np. Powiat). Zadania własne Miasta to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Miasta. Natomiast zadania koordynowane to pozostałe zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie Miasta, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Należy zaznaczyć, że polityka rozwoju oraz działania mające prowadzić do zrównoważonego rozwoju nie są tylko zadaniami realizowanymi na poziomie lokalnym, przez samorząd gminny. Działania Miasta Radziejów są ukierunkowane poprzez działania prowadzone na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz regionalnym.

Proces zarządzania jednostką samorządową w postaci planowania konkretnych inwestycji spoczywa głównie na władzach samorządowych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie rozwojem Miasta Radziejów przy pomocy Strategii Rozwoju wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację oraz systemu monitoringu.

Władze Miasta pełnią w odniesieniu do Strategii kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień gospodarczych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze Miasta pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę stanu jednostki.

Głównymi celami strategicznymi dla Miasta Radziejów, w nawiązaniu do prowadzonej obecnie polityki zrównoważonego rozwoju (obowiązującej dotąd Strategii Rozwoju) są następujące kierunki:

OBSZAR DZIAŁANIA: SPOŁECZEŃSTWO

1) Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności, realizowane przez takie działania jak:

- wspieranie rozwoju Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej, Radziejowskiego Domu Kultury i innych jednostek o tym profilu działalności,
- budowa, rozbudowa i wyposażenie obiektów aktywizacji społecznej mieszkańców (świetlice, kluby zainteresowań, związki sportowe itp.),
- budowa i modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych (boiska sportowe, siłownie zewnętrzne, basen),
- budowa placów zabaw w celu zapewnienia miejsc aktywności dla dzieci,
- szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych do potrzeb rynku pracy (we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy),
- prowadzenie i wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców oraz działań mających na celu przystosowanie bezrobotnych do nowych zawodów, w tym zwiększenie mobilności zawodowej,
- tworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa mieszkańców Miasta w życiu kulturalnym i rekreacyjnym (np. poprzez organizację kursów, wydarzeń artystycznych),
- współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświaty w celu tworzenia i realizowania zadań z zakresu edukacji kulturalnej wszystkich grup wiekowych mieszkańców Miasta,
- promocja jednostki w regionie,
- organizacja cyklicznych wydarzeń o zasięgu regionalnym.

2) Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie edukacji , ochrony zdrowia i pomocy społecznej, poprzez:

- stałe podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych,
- rozwój specjalistycznych usług medycznych dla mieszkańców,
- zapewnienie wsparcia środowiskowego dla osób w trudnej sytuacji materialnej, osób niepełnosprawnych i starszych, w tym dostosowanie istniejącej oferty i infrastruktury do potrzeb tych osób,
- rozwój bazy oświaty i doskonalenie pracowników oświaty, w tym zakup potrzebnego sprzętu dydaktycznego,

- dostosowanie i rozwój oferty edukacyjnej (zajęcia sportowe, kluby i koła zainteresowań) do potrzeb lokalnej społeczności.

3) Zwiększenie współpracy Urzędu Miasta Radziejów z mieszkańcami poprzez rozbudowę strony www jako narzędzia przekazu informacji i promocji Miasta Radziejów.

- rozwój e-komunikacji,
- zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,

**OBSZAR DZIAŁANIA: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA
TECHNICZNA**

1) Poprawa warunków dla inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie Miasta.

- zapewnienie terenów inwestycyjnych i promocja wyznaczonych obszarów,
- zapewnienie powszechnego doradztwa gospodarczego dla podejmujących działalność gospodarczą,
- pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskiwania środków na utworzeniu lub rozwój firm,
- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- planowanie przestrzenne uwzględniające potrzeby inwestorów, mieszkańców i środowiska naturalnego,
- promowanie Miasta Radziejów jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania.

2) Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i poprawa warunków rozwoju małych przedsiębiorstw:

- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- wspieranie lokalnych przedsiębiorców w szkoleniu młodych pracowników,
- wspieranie powstawania grup kapitałowych w ramach rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne) metodami ekologicznymi,
- rozwój rolnictwa w kierunku produkcji i promocji produktu regionalnego,
- wspieranie rozwoju agroturystyki,
- utworzenie bazy informacji turystycznej.

3) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności, dzięki takim działaniom jak:

- modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,
- rozbudowa, modernizacja i utrzymanie dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie, chodniki, itp.),
- rozbudowa, modernizacja i utrzymanie pozostałych dróg,
- budowa infrastruktury pieszej i rowerowej,
- modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych,
- rozwój gospodarki odpadami,
- zwiększenie zasięgu sieci internet i sieci telefonii komórkowej.

OBSZAR DZIAŁANIA: PRZYJAZNE ŚRODOWISKO

1) Wykorzystanie potencjału przyrodniczego Miasta Radziejów, poprzez realizację m.in. takich działań jak:

- pielęgnacja zieleni i obszarów cennych pod względem przyrodniczym w celu zachowania ich wartości,
- zagospodarowanie terenów przeznaczonych do celów rekreacji: wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjną oraz sanitarną,
- rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz miejsc użyteczności publicznej przy wykorzystaniu lam zasilanych energią słoneczną lub wiatrową, w tym wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- ochrona zasobów wód podziemnych poprzez właściwe zagospodarowanie nieczystości ciekłych,
- właściwe zarządzanie wodami opadowymi.

2) Inwestycje w odnawialne źródła energii i poprawa sprawności energetycznej budynków, dzięki realizacji takich inwestycji jak:

- inwestycje w odnawialne źródła energii (np. kolektory słoneczne, pompy ciepła),
- eliminacja źródeł niskoemisyjnych,
- poprawa parametrów energetycznych budynków poprzez prowadzenie kompleksowej termomodernizacji,
- prowadzenie edukacji społeczeństwa i promocji efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii i ekologicznego trybu życia.

3) Ochrona i właściwe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i historycznego Miasta Radziejów, poprzez realizację m.in. takich działań jak:

- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy wykorzystaniu dostępnych środków,
- wyprowadzenie ze stanu kryzysowego zdegradowanych pod względem architektonicznym i estetycznym obszarów zabudowy miejskiej,
- prowadzenie i wspieranie inicjatyw z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- promocja walorów i zasobów kulturowych i historycznych Miasta Radziejów m.in. poprzez przewodniki, biuletyny, mapy i inne dostępne media,
- oznakowanie turystyczne Miasta Radziejów.

VII. ANALIZA BUDŻETU MIASTA

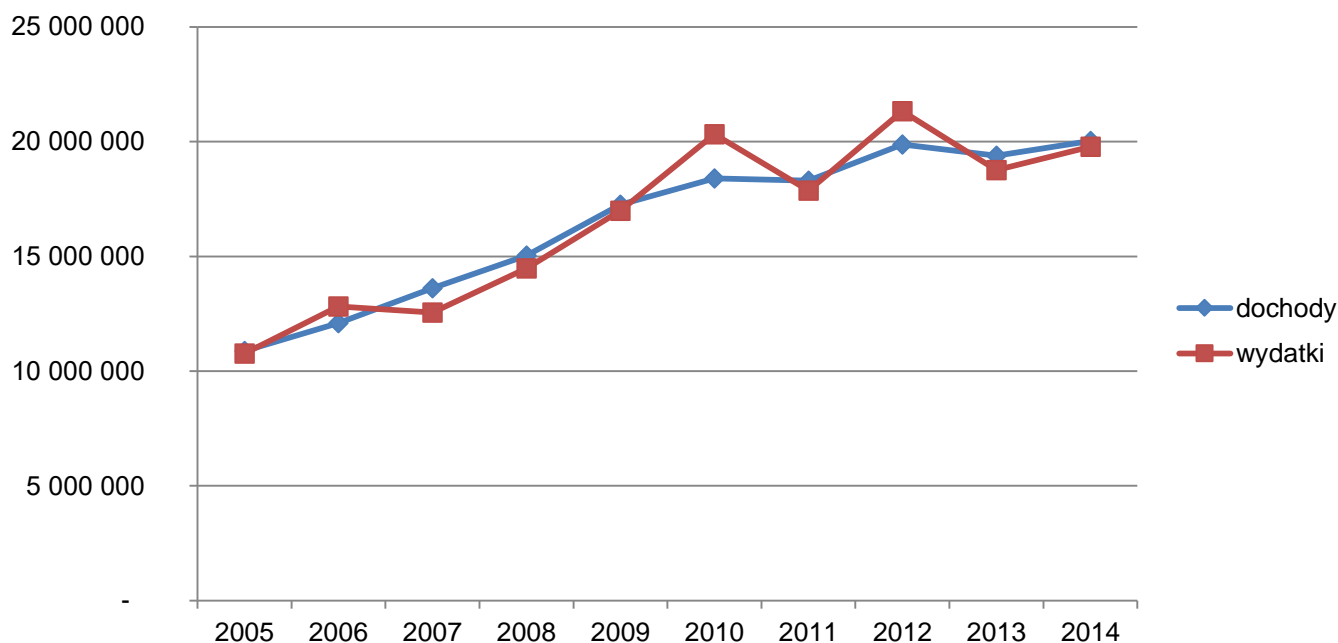
Budżet Miasta połączony jest z rozwojem jednostki. Jego forma, rozłożenie dochodów i wydatków według poszczególnych działów wpływa na poszczególne obszary gospodarki. Wydatki odzwierciedlają jaki rodzaj i w jakiej skali zaspokajane są potrzeby inwestycyjne Miasta.

Analizując budżet Miasta Radziejów obserwuje się tendencję wzrostową wysokości dochodów i wydatków. Zwykle wysokość wydatków jest niższa, niż wysokość dochodów, jednak latach 2006, 2010 i 2012 wydatki znacznie przekroczyły wysokość dochodów, co wynikało z prowadzonych inwestycji.

Tabela 19. Analiza dochodów i wydatków budżetu Miasta Radziejów

rok	dochody	wydatki	różnica pomiędzy dochodami, a wydatkami
2005	10 881 934	10 767 295	114 639
2006	12 092 980	12 814 857	- 721 877
2007	13 607 425	12 550 369	1 057 056
2008	15 040 603	14 484 037	556 566
2009	17 258 507	16 984 527	273 980
2010	18 394 306	20 327 457	- 1 933 151
2011	18 304 485	17 867 254	437 231
2012	19 881 311	21 327 263	- 1 445 953
2013	19 387 515	18 758 245	629 270
2014	20 030 924	19 783 361	247 563

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 19. Analiza dochodów i wydatków budżetu Miasta Radziejów w latach 2005 - 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto podkreślić, że z roku na rok rośnie suma dochodów Miasta Radziejów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W roku 2005 wartość ta wyniosła 1 877 zł, by w 2014 roku ukształtować się na poziomie 3 466 zł. Jest to wartość wyższa niż średnia dla całego powiatu radziejowskiego wynosząca 3 303 zł.

Wśród dochodów największy udział mają dochody pochodzące z działu rozliczenia różne czyli część oświatowa subwencji ogólnej dla JST, dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących czy na realizację inwestycji. Duży udział mają także dochody związane z pomocą społeczną i pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej.

Tabela 20. Udział procentowy dochodów ogółem Miasta Radziejów według działów klasyfikacji budżetowej

Dział Klasyfikacji Budżetowej	Dochody budżetu według działów w %		
	2012	2013	2014
Rolnictwo i łowiectwo	0,1	0,1	0,1
Transport i łączność	3,0	1,7	0,1
Gospodarka mieszkaniowa	2,9	3,2	2,4
Administracja publiczna	2,1	2,3	2,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,0	0,0	0,0
Różne rozliczenia	20,0	20,4	20,4
Oświata i wychowanie	3,8	4,0	4,0
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	19,2	19,9	19,9
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,5	0,5	0,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10,6	6,3	1,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,3	0,3	0,3
Kultura fizyczna	0,1	0,0	3,6
Pozostałe	0,0	0,0	0,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych za 2014 r. dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu Miasta 51,2 %. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł 41,8 %. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 15,5 % wydatków ogółem budżetu.

Wśród wydatków największy udział mają wydatki przekazane na oświatę i wychowanie. Duży udział mają także wydatki związane z pomocą społeczną. O wiele mniejsze wydatki ponoszone są na takie dziedziny jak np.: ochrona zdrowia czy gospodarka mieszkaniowa. Gmina jest jednostką przeznaczającą najwięcej środków finansowych na wsparcie i utrzymanie oświaty, co uniemożliwia jej dotowanie innych gałęzi.

Tabela 21. Udział procentowy wydatków ogółem Miasta Radziejów według działów klasyfikacji budżetowej

Dział Klasyfikacji Budżetowej	Wydatki budżetu według działów w %		
	2012	2013	2014
Rolnictwo i łowiectwo	0,1	0,1	0,1
Transport i łączność	7,8	5,4	3,3
Gospodarka mieszkaniowa	4,5	0,9	2,1
Administracja publiczna	8,7	10,6	11,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,6	0,5	0,6
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	28,7	32,1	31,2
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	22,0	25,5	25,2
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,1	1,3	1,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	21,4	17,5	9,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,8	3,2	3,5
Kultura fizyczna	1,3	1,4	10,3
Działalność usługowa	0,1	0,1	0,1
Ochrona zdrowia	0,7	0,8	0,9
Pozostałe	0,4	0,6	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

7.1. KOSZTY REALIZACJI I SYSTEM FINANSOWANIA STRATEGII - PLAN FINANSOWY REALIZACJI STRATEGII

Przedstawiony plan finansowy szacunkowo określa wagę środków, które wydawane będą na realizację poszczególnych celów. Dokładne wielkości nakładów, jak i koszty realizacji poszczególnych przedsięwzięć wpisujących się w realizację celów strategicznych określone będą na poziomie dokumentów strukturalnych, planowania budżetu Miasta.

Budżet Miasta Radziejów w okresie ostatnich lat kształtuje się na poziomie około 20 milionów złotych. Ponieważ Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022 obejmuje swym działaniem bardzo szeroki obszar działań to ogólny koszt realizacji zapisów niniejszego dokumentu w danym powinien być bliski tej kwoty. Dotyczy to oczywiście kosztów realizacji dokumentu na poziomie Gminy Miasta Radziejów. Koszt ten będzie zwiększony o koszty poniesione przez inne jednostki działające na terenie opisywanego obszaru, np. powiat, województwo, zarządców sieci infrastrukturalnej i komunikacyjnej.

Nie określa się natomiast szczegółowego podziału środków finansowych na realizację w poszczególnych obszarach działań, tj. społeczeństwo, gospodarka i infrastruktura techniczna, przyjazne środowisko. Podział środków w danym roku będzie zależny od otrzymanych środków zewnętrznych, możliwości pozyskania środków na konkretne projekty infrastrukturalne czy społeczne.

Zakłada się, że największe środki będą przekazane na realizację zadań z zakresu rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności. Trzeba przy tym wskazać, że konieczne jest zagospodarowanie terenów również dla potrzeb przedsiębiorców i inwestorów. W Radziejowie wyraźnie zaznacza się

problem bezrobocia i niskiego stopnia przedsiębiorczości mieszkańców. Niezbędne są więc działania aktywizujące, wzmacniające rozwój małych przedsiębiorstw. Równocześnie należy zapewnić tereny inwestycyjne i odpowiednio je promować.

W dalszej kolejności znajdują się inwestycje z zakresu termomodernizacji budynków i ich wyposażenia w odnawialne źródła energii. Taki rozkład środków założono ze względu na fakt, iż o ile inwestycje i przedsięwzięcia, jak i działania organizacyjne (np. budowa dróg, gospodarka wodno – ściekowa), wpisujące się w cel rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności, pochłaniają duże koszty finansowe to są to wydatki jednorazowe, które w jednym roku mogą występować, natomiast w drugim już nie. Natomiast na inwestycje w odnawialne źródła energii i poprawę sprawności energetycznej budynków w nowej perspektywie finansowej NFOŚiGW oraz WFOŚiGW kładzie się bardzo duży nacisk i są to przedsięwzięcia, z dużą możliwością dofinansowania zewnętrznego.

Stosunkowo najmniejszy koszt przewidziany jest na realizację zwiększenia współpracy Urzędu Miasta Radziejów z mieszkańcami poprzez rozbudowę strony internetowej jako narzędzia przekazu informacji i promocji Miasta Radziejów. W skali wszystkich przedsięwzięć podejmowanych w Strategii koszt tego działania jest niewielki, natomiast wyniki będą bardzo znaczące. Nowa, lepiej zbudowana strona internetowa powinna stać się wizytówką Miasta, za pomocą której mieszkańcy dowiadują się o życiu jednostki, a potencjalni inwestorzy zdobywają wiedzę na temat możliwości lokowania przedsięwzięć.

7.2. KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Realizacja założeń i celów wymienionych w Strategii wymaga znacznych nakładów finansowych, w związku z czym należy dążyć do zwiększania wpływów do budżetu Miasta. Poniżej przedstawione zostały potencjalne źródła finansowania.

Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej pojawiły się nowe możliwości i szanse na lepszy rozwój gospodarczy zgodny z ideą ekorozwoju. Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. W obecnych warunkach gospodarczych kraju, są to często jedyne źródła finansowania i realizacji inwestycji. Bardzo ważnym jest, aby władze lokalne podejmowały próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Środki z Funduszy Strukturalnych są dystrybuowane w Polsce przez Programy Operacyjne. Najwięcej inwestycji w ramach rozwoju regionalnego będzie dotowanych zapewne z największego ze wszystkich programów operacyjnych – PO Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ), jednak uzupełnieniem będą inne programy.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (2014 - 2020)

Źródłem funduszy na działania z zakresu infrastruktury i środowiska jest przede wszystkim Program Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. To właśnie z niego będzie dotowanych najwięcej inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz

sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Cel główny programu został oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

1. czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
2. adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
3. konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Do głównych priorytetów PO LiŚ zalicza się:

- I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki.
- II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.
- III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego.
- IV. Infrastruktura drogowa dla miast.
- V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce.
- VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach.
- VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
- VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.
- IX. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia.
- X. Pomoc techniczna.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (2014 - 2020)

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój został przyjęty przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r. Jego nadrzędnym celem jest wzrost poziomu zatrudnienia oraz spójności społecznej, a także poprawa funkcjonowania administracji publicznej. Interwencja podejmowana z poziomu krajowego koncentrować się będzie przede wszystkim na rozwiązaniach systemowych, projektach pilotażowych oraz działaniach o zasięgu ogólnokrajowym. Głównymi celami tematycznymi Programu są:

- wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników,
- wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,
- inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- wzmocnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Program Operacyjny Polska Cyfrowa (2014 - 2020)

Dofinansowanie z programu Polska Cyfrowa kierowane będzie przede wszystkim na projekty inwestycyjne poszerzające dostęp do sieci szerokopasmowych. Jednocześnie kontynuowane będzie wdrażanie systemów stwarzających możliwość załatwiania wielu spraw urzędowych, związanych z edukacją czy usługami zdrowotnymi on-line. Aby w pełni wykorzystać potencjał nowych internetowych rozwiązań finansowane będą też działania pomagające odnaleźć się w wirtualnej rzeczywistości osobom, które mogą mieć z tym problemy, np. w wieku 50+ lub niepełnosprawnym. Specjalne wsparcie będzie też skierowane na wzmocnienie i wykorzystanie potencjału młodych, kreatywnych programistów.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (2014 - 2020)

Źródłem funduszy na działania z zakresu wzrostu innowacyjności gospodarki jest przede wszystkim Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020. Program został zaakceptowany przez Komisję Europejską (KE) decyzją C(2015) 855 z dnia 12 lutego 2015 r. Podejmowane w ramach programu działania skoncentrowane są głównie na wzmocnieniu powiązań między biznesem a nauką, a tym samym na zwiększeniu stopnia komercjalizacji wyników prac i ich praktycznego wykorzystania w gospodarce, a także na wsparciu innowacyjności firm.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego

W zakresie ochrony środowiska ważny jest także Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego, przyjęty przez Komisję Europejską 16 grudnia 2014 r.

Głównym celem programu jest zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności województwa kujawsko-pomorskiego oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.

Poszczególne osie priorytetowe określone zostały następująco:

- Oś Priorytetowa 1. WZMOCNIENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU,
- Oś Priorytetowa 2. CYFROWY REGION,
- Oś Priorytetowa 3. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE,
- Oś Priorytetowa 4. REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU,
- Oś Priorytetowa 5. SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU,
- Oś Priorytetowa 6. SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY,
- Oś Priorytetowa 7. ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ,
- Oś Priorytetowa 8. AKTYWNI NA RYNKU PRACY,
- Oś Priorytetowa 9. SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO,
- Oś Priorytetowa 10. INNOWACYJNA EDUKACJA,
- Oś Priorytetowa 11. ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ,
- Oś Priorytetowa 12. POMOC TECHNICZNA.

Z nowymi programami można zapoznać się na stronach funduszy europejskich oraz poszczególnych jednostek odpowiadających za zarządzanie programami.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu oferują możliwość dofinansowania szerokiej gamy projektów w ramach różnych programów priorytetowych ogłaszanych często jako konkursy. Są także podmiotami, które koordynują dofinansowanie z innych instrumentów finansowych. Działanie jednostek opiera się na Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu oraz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013 - 2016 z perspektywą do 2020 roku. Zgodnie z nią, misją instytucji jest *skuteczne wspieranie działań na rzecz środowiska*, natomiast celem generalnym jest *Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących*

środowisku. Zakłada się, że osiągnięcie celu generalnego będzie realizowane w ramach czterech priorytetów środowiskowych tj.:

1. ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym:
  - poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
  - efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów wodnych,
  - adaptacja sektora gospodarki wodnej do zmian klimatycznych.
2. racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi, w tym:
  - minimalizacja składowanych odpadów,
  - wykorzystanie odpadów komunalnych oraz osadów ściekowych na cele energetyczne,
  - promowanie ponownego wykorzystania i recyklingu,
  - racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin.
3. ochrona atmosfery, w tym:
  - poprawa jakości powietrza,
  - wspieranie rozproszonych odnawialnych źródeł energii.
4. ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym:
  - utrzymanie i odbudowa ekosystemów i ich funkcji,
  - ochrona korytarzy ekologicznych,
  - zapewnienie zrównoważonego rozwoju leśnictwa, gospodarki rolnej i rybackiej.

Dodatkowo, Fundusze co roku ogłaszają listę programów priorytetowych na rok kolejny, które pomagają im zrealizować zadania zgodnie z przyjętą Strategią. Strategie NFOŚiGW jak i WFOŚiGW w Toruniu, a także listy priorytetowe zamieszczone są na ich stronach [www \(www.nfosigw.gov.pl\)](http://www.nfosigw.gov.pl) i [www \(www.wfosigw.torun.pl\)](http://www.wfosigw.torun.pl).

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji jednostki samorządowe każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

VIII. ZARZADZANIE STRATEGICZNE

8.1. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU (CYKL DEMINGA)

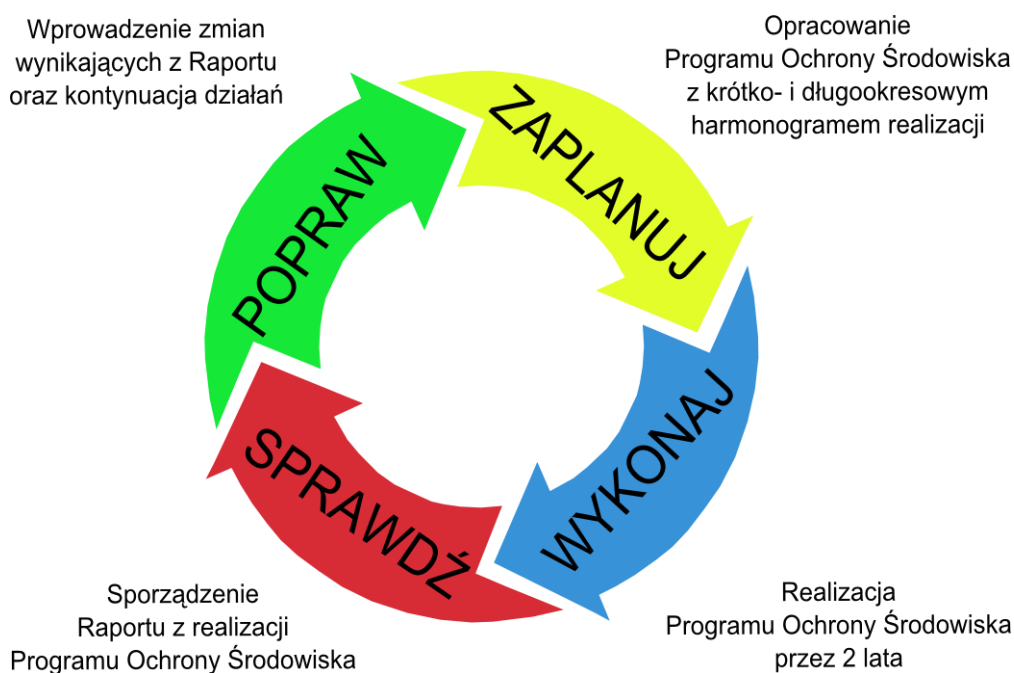
Warunkiem realizacji Strategii Rozwoju jest ustalenie systemu zarządzania nią. Zarządzanie Strategią odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnej Strategii Rozwoju jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania tą Strategią będzie Miasto Radziejów, jednak całościowe zarządzanie rozwojem w Mieście będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki, obejmujące działania podejmowane w skali powiatu i województwa, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze działające na danym terenie. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Instrumenty służące do zarządzania Strategią rozwoju wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Stały monitoring wdrażania zapisów niniejszego dokumentu może opierać się na tzw. cyklu Deminga. Opiera się na ciągłym monitorowaniu zaplanowanych działań w myśl następującego ciągu przyczynowo – skutkowego:

1. Zaplanuj - zaplanuj lepszy sposób działania, lepszą metodę.
2. Wykonaj, zrób - zrealizuj plan na próbę.
3. Sprawdź - zbadaj, czy rzeczywiście nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty.
4. Zastosuj - jeśli nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty, uznaj go za normę (obowiązującą procedurę), zestandaryzuj i monitoruj jego stosowanie.

Ryc. 20. Cykl Deminga przeniesiony na poziom opracowywania POŚ

Źródło: opracowanie własne

8.1.1. Instrumenty prawne

Instrumentami prawnymi są wszystkie konkretne rozwiązania ukierunkowane na osiągnięcie celu strategicznego, z których Miasto może korzystać i jednocześnie mają one odniesienie prawne – wynikają z obowiązujących przepisów prawnych. Instrumenty prawne dają jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom działającym w zakresie polityki rozwoju możliwość nałożenia określonych obowiązków i postanowień na podmioty. Do instrumentów prawnych zaliczamy przykładowo: uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego (dające możliwość stworzenia dogodnych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą), decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu itd.

8.1.2. Instrumenty finansowe

Posiadanie odpowiednich środków finansowych na realizację Strategii jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityk rozwoju Miasta. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć zaliczamy:

- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilną, karną i administracyjną,
- kredyty i dotacje,
- pomoc publiczną na rozwój w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

8.1.3. Instrumenty społeczne

Uzgodnienia ze społeczeństwem poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych.

Bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości społeczeństwa na temat zrównoważonego rozwoju. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla rozwoju jednostki jest również współpraca pomiędzy samorządami powiatowymi i gminnymi, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni. Podmioty zajmujące się rozwojem lokalnym oraz podmioty gospodarcze nie mogą dopuścić do zaistnienia sytuacji, kiedy to mieszkańcy dowiadują się o planowanych zamierzeniach z „innych” źródeł np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

8.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju, plany rozwoju lokalnego wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska, program opieki nad zabytkami, plan gospodarki niskoemisyjnej, plan zaopatrzenia w ciepło, energię i paliwa gazowe i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być właśnie Strategia Rozwoju

Miasta. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

Każda gmina decyduje o kształtowaniu swojej przestrzeni geograficznej, sposobie zarządzania i tworzeniu lepszego modelu życia swoich mieszkańców. Strategia Rozwoju jest jednym z elementów prowadzenia ekorozwoju Miasta Radziejowa, który powinien nawiązywać do:

- Strategii Rozwoju Kraju,
- programów strategicznych wyższego szczebla,
- lokalnych wartości, zasobów i zagrożenia środowiskowego,
- lokalnej świadomości, chęci i możliwości działania.

Podstawowe założenie zrównoważonego rozwoju wymagają zastąpienia filozofii maksymalnego zysku filozofią wspólnego interesu. Dlatego tak ważne jest współdziałanie samorządu gminnego i mieszkańców Miasta (wspomniane wcześniej rozmowy z mieszkańcami i edukacja). Właśnie w Mieście wspólny interes jest szczególnie ważny i musi uwzględniać potrzeby wszystkich mieszkańców. Jest to model życia, w którym ludzie starają się żyć w zgodzie z przyrodą i mieć wpływ na otaczającą ich rzeczywistość społeczną i gospodarczą.

8.2. MONITOROWANIE STRATEGII

8.2.1. Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Strategii ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w niej wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje Strategii.

Monitorowanie powinno być oparte o system wskaźników, które odnoszą się do postawionych celów, określenie ich wartości obecnej jak i zakładanej, oczekiwanej po okresie wdrażania zapisów Strategii. Inaczej mówiąc, wskaźniki monitorowania projektowanych przedsięwzięć powinny być realne, trafnie dobrane, mierzalne – umożliwiające wiarygodne i dostępne porównania.

Monitoring powinien dostarczać informacji o efektach wszystkich działań na rzecz rozwoju jednostki i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki rozwoju. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka.

Najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, środków finansowych, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w Strategii zadań priorytetowych, niekorzystna sytuacja zewnętrzna i wewnętrzna jednostki, brak wsparcia instytucjonalnego, ograniczające prawo.

Ważnym elementem jest także monitoring odczuć społecznych sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz rozwoju, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Strategii.

8.2.2. Monitorowanie założonych celów strategicznych

W ocenie postępu wdrażania Strategii Rozwoju oraz jej faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie realizacji założonych celów. Powinny one być realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) omówionych powyżej.

Poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana:

- procent mieszkańców objętych siecią wodociągową,
- długość zlikwidowanej sieci z materiałów azbestowych,
- procent mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną,
- procent mieszkańców objętych siecią gazową,
- długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg,
- liczba budynków przekształconych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców,
- ilość wybudowanych mieszkań socjalnych,
- liczba zrealizowanych projektów z UE,
- % lesistości,
- roczna powierzchnia nasadzeń / zalesień,
- ilość wykonanych działań pielęgnacyjnych parków,
- jakość środowiska przyrodniczego: jakość wód, powietrza, gleb itd.,
- ilość zebranych odpadów komunalnych,
- osiągnięty wskaźnik recyklingu, ograniczenia składowiska bioodpadów,
- wyniki sprawdzianów i testów na etapie szkoły podstawowej i gimnazjum,
- ilość wysokich miejsc zajmowanych w konkursach edukacyjnych,
- ilość kursów doskonalących, zorganizowanych dla nauczycieli,
- ilość absolwentów z wykształceniem kierunkowym,
- ilość interwencji służb bezpieczeństwa (policji, straży miejskiej, straży pożarnej),
- ilość placówek zdrowia,
- ilość specjalistów dyżurujących w placówce zdrowia,
- ilość nowych zakładów pracy,
- ilość powstałych nowych miejsc pracy,
- liczba budynków poddanych termomodernizacji,
- ilość zainstalowanych odnawialnych źródeł energii,
- ubytek liczby osób bezrobotnych,
- liczba nowopowstałych miejsc pracy,
- stopa bezrobocia,
- liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców,
- wzrost liczby turystów,
- liczba projektów zrealizowanych na rzecz rozwoju (konkursy, szkolenia itp.),
- liczba wydarzeń kulturalnych,
- liczba ofert i form spędzania wolnego czasu,
- liczba korzystających z e-usług,
- ilość lokalnych stowarzyszeń i grup działania,
- ilość ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych,
- długość ścieżek rowerowych, pieszych, ciągów rowerowo - pieszych.

WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne:

Stan prawny na wrzesień 2016 r.

Regulacje prawne w zakresie polityki rozwoju zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszej Strategii, należy zaliczyć:

- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016 poz. 383 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2016 poz. 446 ze zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2015, poz. 469 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2015 poz. 1651 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. 2016 poz. 1034 ze zm.).

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

- Warmińska M., Dąbrowska A. (2012 r.), „Produkty regionalne narzędziem promocji turystyki na obszarach wiejskich województwa pomorskiego”,
- Zajadacz A., Śniadek J. (2009) „Ocena potencjału turystycznego”. W: Młynarczyk Z., Zajadacz A. (red.) „Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki t. 3”, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań,
- Poradnik „Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej” (2012 r.),
- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Traktat Ustanawiający WE Tytuł XX - Współpraca Na Rzecz Rozwoju,
- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020 +,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2014 – 2020,
- uchwały Rady Miasta Radziejów,
- materiały i opracowania Miasta Radziejów.

Dostępne strony internetowe:

www.sejm.gov.pl
www.stat.gov.pl
www.nfosigw.gov.pl
www.geoportal.gov.pl
www.kzgw.gov.pl
www.stat.gov.pl/bdl

www.gios.gov.pl
www.wios.bydgoszcz.pl
www.spdpsh.pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl
www.baza.pgi.gov.pl
www.psh.gov.pl

Materiały w posiadaniu Urzędu Miasta Radziejów:

- decyzje,
- pozwolenia,
- umowy,
- raporty i sprawozdania ilościowe,
- opracowania,
- statystyki,
- uchwały.

Materiały przekazane lub udostępnione przez instytucje:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziejowie,
- Kujawsko - Pomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Radziejowie,
- Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego,
- Starostwo Powiatowe w Radziejowie,
- Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- Energa Operator S.A.,
- Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o.
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku,
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Radziejowie.

SPIS TABEL

Tabela 1. Powody przyznania pomocy przez MOPS w 2015 r.....	16
Tabela 2. Przepięstwa stwierdzone na terenie Miasta Radziejów w latach 2012 - 2014.....	19
Tabela 3. Porównanie wskaźników przestępczości dla Miasta Radziejów, województwa kujawsko – pomorskiego i Polski	20
Tabela 4. Użytkowanie gruntów na terenie Miasta Radziejów	23
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD.....	25
Tabela 6. Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 na terenie Miasta Radziejów	26
Tabela 7. Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 na terenie Miasta Radziejów.....	26
Tabela 8. Wykaz zabytków nieruchomych województwa kujawsko-pomorskiego, Miasto Radziejów	31
Tabela 9. Budynki zaopatrywane w ciepło sieciowe na terenie Miasta Radziejów	38
Tabela 10. Wykaz złóż kopalin na terenie Miasta Radziejów	43
Tabela 11. Analiza SWOT dla Miasta Radziejów w poszczególnych obszarach analizy	51
Tabela 12. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze komunikacja i dostęp do mediów	59
Tabela 13. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura	59
Tabela 14. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze sport, zdrowie.....	60
Tabela 15. Ocena warunków życia na terenie Miasta Radziejów w obszarze ochrona środowiska i wygląd Miasta	60
Tabela 16. Ocena poziomu występowania problemów na terenie Miasta Radziejów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy	61
Tabela 17. Mocne i słabe strony Miasta Radziejów mierzone ilością odpowiedzi udzielonych na zadane w ankiecie pytanie	62
Tabela 18. Ocena najważniejszych potrzeb na najbliższe lata na terenie Miasta Radziejów w oparciu o badanie ankietowe	63
Tabela 19. Analiza dochodów i wydatków budżetu Miasta Radziejów	72
Tabela 20. Udział procentowy dochodów ogółem Miasta Radziejów według działów klasyfikacji budżetowej	73
Tabela 21. Udział procentowy wydatków ogółem Miasta Radziejów według działów klasyfikacji budżetowej	74

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie Miasta Radziejów na tle gmin powiatu radziejowskiego	8
Ryc. 2. Położenie Miasta Radziejów na tle regionu	9
Ryc. 3. Udział poszczególnych grup ekonomicznych ludności Miasta Radziejów	10
Ryc. 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.....	12
Ryc. 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego	13
Ryc. 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004-2014	14
Ryc. 7. Udział (%) osób posiadających wskazany poziom wykształcenia w ogólnej liczbie mieszkańców	17
Ryc. 8. Porównanie wykształcenia mieszkańców Miasta Radziejów do średniej dla województwa kujawsko – pomorskiego i Polski (udział %).....	18
Ryc. 9. Skala występowania przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	20
Ryc. 10. Ilość podmiotów gospodarczych na terenie Miasta Radziejów w latach 2009-2014	26
Ryc. 11. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2009-2014	27
Ryc. 12. Przebieg linii elektroenergetycznych na terenie Miasta Radziejów	33
Ryc. 13. Mapa poglądowa sieci gazowej średniego ciśnienia na terenie Miasta Radziejów	37
Ryc. 14. Miasto Radziejów na tle sieci komunikacyjnej.....	40
Ryc. 15. Położenie Miasta Radziejów na tle jednolitych części wód podziemnych.....	43
Ryc. 16. Położenie Miasta Radziejów na tle GZWP	44
Ryc. 17. Położenie Miasta Radziejów na sieci hydrograficznej obszaru	45
Ryc. 18. Schemat analizy SWOT	50
Ryc. 19. Analiza dochodów i wydatków budżetu Miasta Radziejów w latach 2005 - 2014	72
Ryc. 20. Cykl Deminga przeniesiony na poziom opracowywania POŚ	79

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Piramida wieku ludności Miasta Radziejów w roku 2014	11
Wykres 2. Główne powody występowania problemów społecznych i zawodowych mieszkańców Miasta Radziejów	61
Wykres 3. Ocena mocnych i słabych stron Miasta Radziejów (udział %)	63
Wykres 4. Najważniejsze potrzeby Miasta Radziejów	64

Załącznik nr 1 do Strategii Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022

Ankieta na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016-2022

Szanowni Państwo, Miasto Radziejów przystąpiło do opracowania Strategii Rozwoju na lata 2016-2022. Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszego Miasta prosimy o poświęcenie 15 minut i wypełnienie niniejszej ankiety. Dziękujemy!

Na początek prosimy o odpowiedzieć na kilka pytań określających satysfakcję z życia na terenie Miasta Radziejów (znakiem X) w podstawowych obszarach działań.

WYNIKI ANKIETYZACJI – 126 UCZESTNIKÓW – kolorem czerwonym zaznaczono ilość udzielonych odpowiedzi. Ponieważ na część pytań, można było udzielić więcej niż jedną odpowiedź oraz zdarzały się przypadki braku odpowiedzi na konkretne pytanie, suma udzielonych odpowiedzi nie musi wynosić 126.

PONIŻEJ WSKAZANO LICZBĘ ODPOWIEDZI NA KONKRETNE PYTANIE

I. Jak ocenia Pan(i) warunki życia na terenie Miasta Radziejów biorąc pod uwagę:

KOMUNIKACJA I DOSTĘP DO MEDIÓW					
Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic	8	92	17	4	3
dostępność parkingów	10	66	34	17	2
dostęp do ścieżek rowerowych	2	5	28	86	4
dostęp do komunikacji zbiorowej (pkp, pks, busy)	8	47	41	25	7
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)	23	72	17	3	11
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)	16	77	18	5	10
dostęp do infrastruktury technicznej (gazociągi)	9	64	30	5	17
dostęp do nowoczesnych technologii (komputer, internet)	14	73	19	8	7

EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA					
Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach	7	75	26	6	11
liczebność klas w szkołach	3	77	25	5	16
dostępność przedszkoli	5	81	24	2	12
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)	3	47	42	15	18
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, koło młodego chemika)	8	40	44	16	18
oferta kulturalna	4	27	40	32	13

SPORT, ZDROWIE					
Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego	20	77	20	6	4
dostępność lekarzy specjalistów	1	19	50	50	6
jakość świadczonych usług opieki	4	38	55	15	11

zdrowotnej					
dostępność apteki	61	59	6	0	3
dostęp do badań profilaktycznych	8	44	42	24	7
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej	9	76	21	9	10
dostępność miejsc sportu i rekreacji	20	62	30	9	6

OCHRONA ŚRODOWISKA I WYGLĄD MIASTA					
Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego	15	81	22	3	5
narażenie na zanieczyszczenia powietrza	2	47	43	13	18
narażenie na hałas	6	63	28	12	15
stan oświetlenia ulicznego	22	89	9	4	1
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych	11	57	40	15	4
estetykę miasta i poszczególnych nieruchomości	17	79	19	5	6
atrakcyjność turystyczną Miasta Radziejów	5	27	51	32	12
czystość i porządek na terenie Miasta Radziejów	29	81	13	1	3

II. Ocena jakości życia i diagnoza aktywności ludności

- 1) Proszę ocenić poziom występowania problemów na terenie Miasta Radziejów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy.

punktacja	1	2	3	4	5
alkoholizm	47	34	34	12	1
przemoc	16	25	38	35	7
uzależnienia	32	32	42	12	4
ubóstwo	39	31	33	17	4
bezrobocie	67	22	23	9	5
słaba oferta kulturalna	45	28	31	17	6
słaba oferta sportowa	30	22	28	36	10

- 2) Jak ocenia Pan(i) aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania na terenie Miasta Radziejów?
- bardzo duża **2**   duża **21**   mała **78**   bardzo mała **26**
- 3) Czy uczestniczy Pan(i) w imprezach sportowych i rekreacyjnych organizowanych na terenie Miasta Radziejowa?
- zawsze **5**   często **48**   rzadko **74**
- 4) Jak spędza Pan(i) swój wolny czas?
- odpoczywam w domu (tv, komputer) **55**
- uprawiam sport, idę na spacer **68**
- odwiedzam znajomych lub rodzinę **57**

- **idę na koncert, piknik, imprezę 37**
  - **podróżuję 35**
- 5) Jak często korzysta Pan(i) z infrastruktury rekreacyjnej (boisko, plac zabaw, tereny spacerowe) na terenie Miasta Radziejów?
- **zawsze 7**
  - **często 50**
  - **rzadko 69**
- 6) Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej narażony na wykluczenie społeczne w Mieście Radziejów (proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- **bezrobotni 65**
  - **niepełnosprawni 37**
  - **osoby starsze 36**
- 7) Jaki jest główny powód problemów społecznych i zawodowych mieszkańców Miasta Radziejów(proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- **brak odpowiedniego wykształcenia 17**
  - **brak motywacji i chęci rozwoju 48**
  - **niski stopień przedsiębiorczości 61**
  - **brak odpowiednich wzorców 24**
- 8) Jak wyobraża sobie Pani/Pan swoją sytuację społeczno – materialną za 5 lat?
- **moja sytuacja poprawi się znacznie 15**
  - **moja sytuacja będzie na podobnym jak obecnie poziomie 65**
  - **moja sytuacja ulegnie pogorszeniu 45**

III. Mocne i słabe strony

Jakie są według Pani/Pana największe problemy Miasta Radziejów, a gdzie widać perspektywy rozwoju. Prosimy ocenić elementy wymienione w tabeli (znakiem X).

	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna	22	37	33	28	3
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja, gaz)	3	20	30	66	3
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu	8	31	36	43	6
rynek pracy	88	31	5	1	1
oferta edukacyjna	18	27	27	48	3
oferta sportowo - rekreacyjna	17	30	26	42	6
oferta turystyczna	41	54	17	14	0
tradycje i zwyczaje	14	27	33	45	3
przedsiębiorczość mieszkańców	30	56	31	5	1
aktywność związków i stowarzyszeń itp.	19	44	33	27	3
walory przyrodnicze	14	29	32	44	7
walory historyczne i zabytkowe	10	29	28	48	11

Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Miasta Radziejów (proszę wybrać trzy elementy)?

- Rozbudowa dróg, ulic i parkingów 42
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej 12
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej 17
- Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej 21
- Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej 6
- Inwestycje w odnawialne źródła energii 22
- Inwestycje w oświatę i edukację 36
- Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków 20
- Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi 40
- Poprawa warunków dla inwestorów 60
- Wsparcie dla osób najbiedniejszych 43
- Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych 50
- Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych 24
- Promocja i rozwój turystyki 29
- Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport 19
- Promocja i inwestycje w kulturę 40

Na koniec prosimy o podanie kilku danych dotyczących profilu osoby ankietowanej i stopnia zadowolenia z pracy Urzędu Miasta Radziejów. Służą one wyłącznie celom statystycznym.

1) W jakim przedziale wiekowym się Pan(i) znajduje?

- do 24 lat 10
- 25-35 lat 27
- 36-50 lat 35
- 51-70 lat 46
- co najmniej 71 lat 8

2) Płeć:

- Kobieta 70
- Mężczyzna 56

3) Proszę określić swój związek z Miastem Radziejów:

- tu mieszkam i pracuję 93
- tylko tu mieszkam 32

4) Czy jest Pan(i) zadowolony z obsługi załatwiającej konkretne sprawy w Urzędzie Miasta Radziejów?

☐ zdecydowanie tak	☐ raczej tak	☐ raczej nie	☐ zdecydowanie nie
31	55	15	7

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!